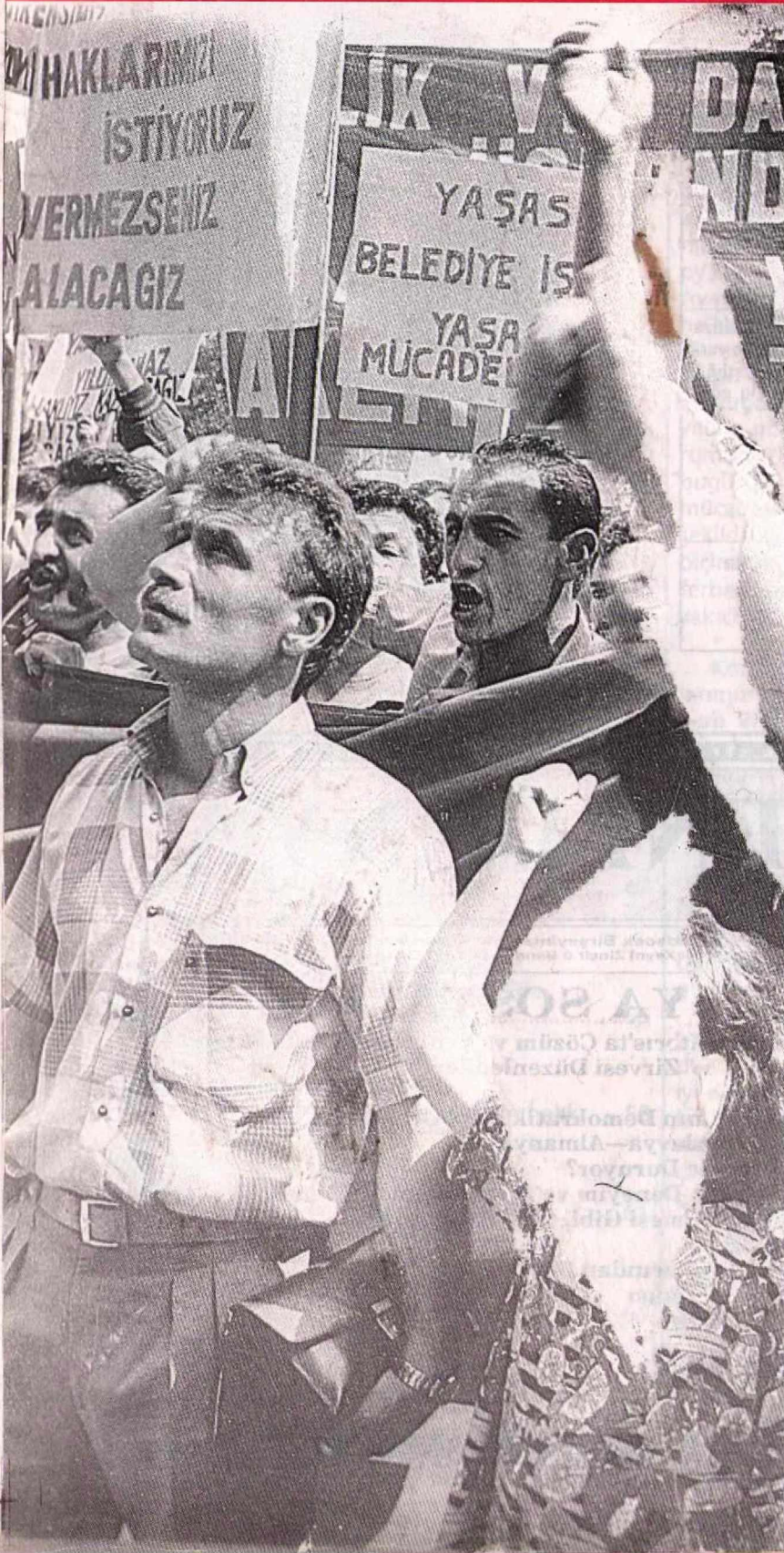

KOMÜN

SÜRELİ
TEORİK
SİYASİ
DERGİ

KİTLE HAREKETİ POLİTİK ÖRGÜTÜNÜ DAYATIYOR

DEVRİMCİ
TABAN
SHP'YE
KAYIYOR

TÜRK
HALKININ
ÖZGÜRLÜĞÜ

SP ELEŞTİRİSİ-2

GENÇLİK HAREKETİNİN
TARİHİ

İRÜÇEŞME'DE DİP
L'E VURDU

BİR SANAT HAREKETİ
ÖRGÜTLENİYOR

HAZİRAN-TEMMUZ 1992

SAYI 19

FİYATI: 5000 TL (KDV DAHİL)

Öyku

**KÜLTÜR-EDEBİYAT
DERGİSİ**

Temmuz-Ağustos 73. sayısı
çıktı. 5.000 Tl.

**SANAT - SİYASET İLİŞKİLERİ • TARİH DOĞRUYU
SÖYLER • KİTLE KÜLTÜRÜNÜ ANLAMAK NİÇİN
ÖNEMLİDİR? • "TÜRK DÜŞÜNCESİNDE ÇAĞDAŞ-
LAŞMA" ÜZERİNE • TİYATRO KİNEMATOGRAF
FÜTÜRİZM • BİR EMEK DERGİSİNİN 14. YILI •
KÖPEK YİYEN GENERAL • TÜRKÇENİN SORUN-
LARI • ADIM ADIM EDEBİYAT**

• Mustafa Pala, Dr. Cemşid Bender, Mehmet
Küçük, Dr. Abdullah Kaygı - Aydın Doğan, W.
Mayakovski - Ali Rıza Özkan, Safa Fersal, Mustafa
Yıldız, A. R. Ergüven, Lin Yutang - Yaşar Güneş,
Özgün E. Bulut.

**ŞİMDİ ABONE OLUN
KİTAP ARMAĞANI KAZANIN**

30 Ağustos'a kadar abone olacak okurlarımıza
30.000 liralık kitap armağan ediyoruz. 12 sayılık yur-
tici abone: 60.000 Tl, yurtdışı 20 \$ (veya karşılığı)
5.000 liralık posta pulu karşılığında örnek sayı gön-
derilir.

Posta çekli no: (Aydın Doğan belirtisiyle) 83852.

Yazışma Adresi:

P.K. 404 Ulus, 06043 - ANKARA

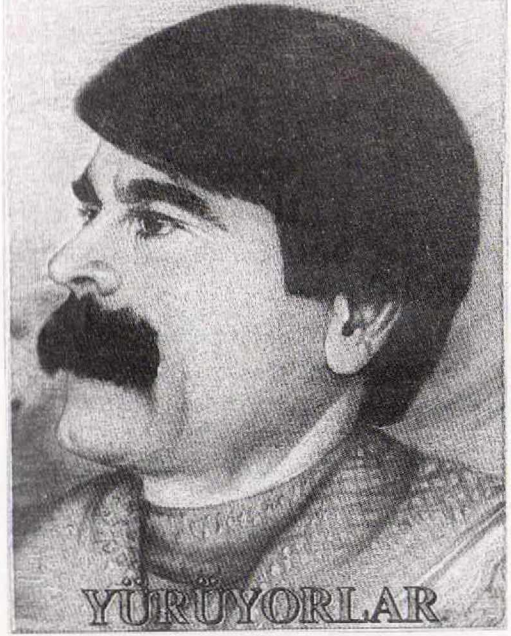
Tel: 316 64 00 - 347 62 66

AVRUPALI YAZARLARDAN ÇOCUKLARA ÖYKÜLER

yeni çıktı, 15.000 Tl.

çeviren: Haydar Uzunyayla

HAYDAR BAYAR

HERKES YETENEĞİ KADAR; HERKESE İHTİYACI KADAR!

**YIL-SAL: 1
SAYI-HEJMAR: 3
AĞUSTOS-TEBAX
1992
FİYATI: 5000 TL.**

YENİ DÜNYA
İÇİN

**Kadın Erkek İşçiler! Zincirlerinizden Başka Kaybedecek Birşeyiniz Yok! Kazanacağınız Yeni Bir Dünya Var!
Karkerên Jin û Mêr! Piroltîyaya Hîç Nîye Windabike Ji Xeynî Zincîr û Bendên Di Xwe! Ew Dîkarin Cîhanekê Wergirin!**

YA BARBARLIK YA SOSYALİZM!

- ☐ İşgalin 18. Yılında: Hakim Sınıflar Kıbrıs'ta Çözüm ve Yeni Kıbrıslar Peşinde...
- ☐ En Büyük Çevre Düşmanları "Çevre" Zirvesi Düzenlediler:
Zirveden Zirva Çıktı
- ☐ Yaşasın Etyopya ve Eritre Halklarının Demokratik Halk Devrimi!
- ☐ Yeni Dünya'dan Dünya Turu: Yugoslavya—Almanya
- ☐ Emperyalist Dünyada KÜBA Nerede Duruyor?
- ☐ Kızıl Sendikalar Enternasyonal'i'nin Deneyim ve Derslerinden Öğrenelim!
- ☐ Yeni Kadın Dünyası: Kadınların Ezilmesi Gibi, Ezilen Kadınların
Mücadelesi de Enternasyonal'dir!
Kadınların Köleleştirilmesinin Araçlarından Biri:
Emperyalist Nüfus Planlaması Politikası
- ☐ Kavganın Doğrusu/Doğrunun Kavgası:
Yeni Bir Revizyonist Enternasyonal mi?
- ☐ Yeni Sanat/Yeni Kültür Dünyası: SANAT
- ☐ İbretlik Haberler

Adres: Hobyar Mah.Cemal Nadir Sk. No:72/CAĞALOĞLU/İSTANBUL Tel/Fax 519 27 16

3. SAYIMIZ ÇIKTI

KOMÜN

Haziran-Temmuz
1992, Yıl:3, Sayı: 19,
Fiyatı: 3000 TL (KDV
Dahil)

Hasat Yayıncılık Adına
Sahibi
Av. Ahmet H. Kırım

Sorumlu Yazılışleri
Müdürü
Turan Çelik

Yayın Yönetmeni
Nesimi Kesen

Dizgi ve Teknik
Hazırlık
Hasat Dizgi

Yönetim Yeri ve Adre-
si
İnkilap Cad. Öktem
Apt. No: 21/3
Aksaray-İST.
Tel ve Fax: 530 65 24

Kartal Temsilciliği
Hamam Sok. No:57,
Kat: 3, Büro: 9 Kartal-
İST.

Banka Hesabı
Nesimi Kesen Akbank
İstanbul-Aksaray Şb.
Hesap No:
Yurtdışı: 7982-2/BU 6/
01
Yurtiçi:7982/2/A00/01

Abone Koşulları
Yurtiçi 6 aylık: 25.000
Yurtiçi 1 yıllık: 50.000
Yurtdışı 1 yıllık: 60.000

Yurtdışı Fiyatı: 5 DM
Baskı:
Aydinlar Matbaacılık

İÇİNDEKİLER

BAŞYAZI

*Acil çözüm, devrimci
kitle partisi.....4

KAPAK

*İşyeri meclis ve komite
leri.....6

BİR GÜNDEM

*Siyasi demokrasi
mücadelesi.....15

KÜRDİSTAN

*İttifaklar sorunu.....19
*Türk halkının
özgürlüğü.....21

POLEMİK

*SP eleştirisi-2.....24

MÜCADELE TARİHİNDEN

*15-16 Haziran direnişi
ve kazanımları.....41

GENÇLİK

*Gençlik hareketinin ta
rihi gelişimi47

"SOL" UMUZDAN

*Kuruçesme DLP'e
vurdu.....55

SAĞLIK

*En temel insan hakkı.....58

SANAT

*Bir sanat hareketi.....61

OKUR GÖZÜYLE

*Mektuplarınız.....66

K O M Ü N A R C A

Memurların, Ankara'ya kadar uzan-
an eylemleri ve belediye işçilerinin,
dört günlük greve kadar varan
mücadelesi, durgunluk ortamına, hara-
ket getirdi. Gelecek kavga günlerinin
habercisi olan bu eylemler, önemlidir.

Koalisyon Hükûmeti'nin maskesi,
altı ay içinde düştü. Emekçi sınıflar, ko-
alisyonu verdikleri krediyi, artık geri al-
maya başlıyor. Yönetimin, yalanlarla
oyalama taktiği, yine tutmayacaktır.
Ayağa kalkmış ve haklarını isteyen
halkı, sahte vaatler, göstermelik
düzenlemelerle uyutmak mümkün
değil.

Bugünün kitle eylemleri, önceki
yıllara göre, daha zayıf ve örgütsüz du-
rumda, ancak gelecek günlere
bugünden hazırlanmak, sınıf
mücadelesindeki yeni yükselişe, etkili
şekilde girmek gerekiyor. Doğru eylem
biçimi ve çalışma tarzıyla, bir türlü se-
ferber olamayan devrimci hareketin, en
yakıcı sorunu budur.

* * *

Komün'ün geçen sayısını, okur-
larımız bayilerde bulamadı. Çünkü,
hem Birleşik Dağıtım sözleşmeyi artık
uygulamıyor, hem de İstanbul DGM'si,
toplatma kararı aldı. Diğer dağıtım te-
keli GAMEDA'nın, astronomik ücret ta-
lebini karşılayacak durumda değiliz.

Dergimizi, artık kendimiz
dağıtacağız. Bu, hem avantajları ve
hem de dezavantajları olan bir durum.
Dolayısıyla, imkanını bulduğumuz anda,
bayi dağıtımından yararlanmayı sürekli
gündemimizde tutmaktayız.

Bu süre içinde, zorunlu
bırakıldığımız kötü durumu, devrimci
duyarlık ve gayretle, mümkün olan en
iyi duruma çevirmek zorundayız. Okur-
larımızı, abone olma ve abone etme,
merkez büromuzla bağlantı kurup,
dergi dağıtımının yapmasına katkıda
bulunmaya çağırıyoruz.

Onlar, her zaman ve durup dinlen-
meden, işimizi zora koşmanın yol ve
yordamını arar, bulur ve uygular. Bizim
işimiz ise, her defasında bir yolunu
bulup, bu uzun yürüyüşü sürdürmektir.
20. sayıda buluşmak dileğiyle.

DEVRİMCİ TABAN SHP'YE KAYIYOR

Acil çözüm; birleşik devrimci parti

Koalisyon Hükümeti, 12 Eylül hukukunun iflas ettiği iç ve dış koşullarda, halka karşı saldırının yeni biçimi olarak devreye sokulmuştu. Yeni hükümet döneminde, yığın mücadelesinde yaşanan gerileme, son dönemde Türkiye devrimci hareketine de yansıdı. Bazı kesimlerde, çözülmeye dönüşen gerileme, kendisini, en çarpıcı şekilde SHP'ye doğru kaymaların yoğunlaşmasında gösterdi. Devrimci tabandan, SHP'ye doğru son aylarda hızlı bir kayma var. Devrimci saflarda başlayan bu yeni ve tehlikeli gelişme, toplumsal mücadeledeki gerilemeyi daha da derinleştirecek.

Hürriyet yazarı Ertuğrul Özkök, 12 Temmuz günü köşesinde şunları yazıyordu:

"Açıkça itiraf edeyim... Seçimlerden sonra bir DYP-ANAP koalisyonunun daha iyi olacağı fikrini savunmuştum. Şimdi ise, Türkiye'nin bir liberal sağ-sosyal demokrat koalisyonu tecrübesi yaşamasının toplumdaki yumuşamaya katkıda bulunduğunu görüyorum."

Toplumsal ilişkilerde yaşanan bu "yumuşama" eğiliminde, SHP'nin koalisyon ortağı olmasının özel bir anlamı ve etkisi var. SHP'nin koalisyon ortağı olmasının içerde ve dışarda, muhalefet üzerinde, DYP-ANAP veya DYP'nin tek başına iktidarından çok daha etkilayici olduğu gerçeği, eğemen sınıfların pek çok sözcüsü tarafından dile getirildi.

Sosyal demokratların, iktidar ortağı olması ve yeni hükümetin insan haklarına saygı ve demokrasi vaadi, yığınları başından bir beklenti içine soktu. Altı aylık iktidarında, Koalisyon Hükümet'i, ileri kitleleri beklenti içine sürükleyen vaadlerinden hiç birini, yerine getirmedi. Kitlelerin umudu, giderek inançsızlığa ve karamsarlığa dönüşmeye başlamıştır. Beklentiler, henüz bütünüyle tükenmiş değil. Ancak, ileri kitlelerin önemli bir kesiminde, beklentinin giderek daha fazla oranda yerini, yeni arayışlara bıraktığını söylemek yanlış olmaz. Bu durumun yanı sıra, SHP'nin eğemen sınıf karakterinin bilincinde olan devrimci taban içinde, giderek artan bir kesim, devrimci örgütlerden umudunu kesme eğilimine girmiş bulunuyor. Devrimci örgütler, tabanlarını kontrol etmekte zorluk çekiyor ve kopuşu engelleyemiyor.

Dahası gerileme eğilimi, bazı kesimlerde teslim olma eğilimine dönüşmüştür. Bunun en belirgin yansıması, devrimci kitlelerde SHP'ye katılma eğilimlerinin güç kazanmasıdır. Bir bölümü, siyasal çalışmaya katılacakları, başka uygun araç bulamadıkları için böyle davranırlarken, diğer bir kesim ise SHP'leşiyor. SHP yönetimi, bilinçli olarak, iktidar partisinin yarattığı fırsatlardan yararlanarak, sepetini doldurmaya çalışıyor. Gelişme tehlikesi gösteren, gerileme ve umutsuzluk belli bir noktadan sonra, teslim olma eğilimine, düzenle barışmaya ve "pazara" uyuma dönüşüyor.

Hükümet olma, SHP'nin foyasının da kısa zamanda ortaya çıkmasını beraberinde getirdi ve önümüzdeki dönemde, bu daha da belirginleşecek. Ancak, SHP'nin bu niteliğini gören kitleler, devrimci muhalif saflara yönelmiyor, arayışları karamsarlığa dönüşüyor. Muhalefetin dağınıklığı ve öndersizliği, devrimci hareketlerin izledikleri eylem çizgisi ve siyasetleri, kitleleri kazanmak yerine kaybettiriyor. Kitleleri izleyici olmaya iten yanlış eylem çizgisi, yine mücadeleyi ve kitleleri bölen geçmişin dar grupcu anlayışlarının varlığını sürdürmesi, kitlelere güvensizlik vermeye devam eden unsurlardır. Direnişe geçen yığınlar, devrimci örgütlerin içlerine katıldıklarında eylemlerinin başarı şansını kaybedeceğini -haklı olarak- düşünmekte ve yaptıkları eylemlere, devrimcileri almayarak bu güvensizliklerini uyarıcı bir şekilde göstermektedir.

Sonuçta, devrimci hareketler alternatif siyasetler yaratmak ve örgütlenme durumunda olmadıkları için, ileri kitleler, düzen partileri içinde "ehveni şer" bulduklarına yöneliyorlar.

GERİCİLİK GÜÇ KAZANIYOR

Devrimci dalgadaki gerileme, iktidarın geri eğilimlerini güçlendiriyor. Devlet siyasal alanda ileri adımlar atarak, durumunu nispeten sağlamlaştırdı. İşçiler ve Kürtler karşısında ilerleme kaydetti. 12 Eylül döneminin tecrit olmuş, bezginlik ve moral bozukluğu içine girmiş devlet kurumlarını, yeniden düzenleyerek, desteklerini arttırdı. Tecritini kırdı ve halkla kopan bağlarını, yeniden kurdu. Koalisyon hükümetinin bu başarısı siyasal

açıdan güç kazanmasını sağladı, yıpranmış devlet kurumlarını yeniden sağlamlaştırdı.

Koalisyonun DYP kanadı, halk hareketindeki gerilemeden sonra, vaadlerde geri adım atmaya ve ağız değiştirmeye başladı. Meydanlarda demokrasi sözü veren, insan hakları savunucusu kesilen koalisyon ortakları, polisin yetkilerinin kısıtlanması, demokratik hakların tanınması ve olağanüstü halin kaldırılması vb. gelince, ileri adım atmamakta direnmektedir. Ancak, yasal ve anayasal değişiklikler, zorunluluk halinde bulunuyor.

DEVİRİMCİ VE SOSYALİST DEĞERLERDEN TAVİZ VERİLEMEZ

Akıntıya karşı direnme ve devrimci değerlerin yaşatılması gerekir. Sınıf mücadelesi inişli çıkışlıdır. Bugünkü gerilemenin, yerini yükselmeye bırakacağı günler, çok uzak değildir. Yığın hareketindeki gerileme, gericiğin yığınlar üzerindeki etkinsinin artması, devrimci çevreleri izledikleri taktiklerdeki yanlışlıklar, mücadeleyi olumsuz yönde etkilemektedir. "Bu halk için mi ..." diye başlayan ve teslimiyetin gerekçesi yapılan ifadeler, daha çok duyulmaya başlandı. Teslimiyetçi eğilimlere karşı çıkmak ve devrimci değerleri korumak görevi önem kazanıyor. Teslimiyete, düzenle barışma ve bütünleşme eğilimlerine karşı, açıktan mücadele etmek gerekir. Soyut ajitasyonlarla olumsuz gelişmeleri gizleme tavrı, bilinen mücadele edebiyatı, yukarıda sözünü ettiğimiz olumsuz gelişmeleri gizleme tavrı, çözüm olmaktan uzaktır. Bu olumsuz gelişmeyi tersine çevirmek için durumu kavramak ve ortaya koymak gerekir. Yoksa dönemin özellikleriyle çelişen, keskin devrim ajitasyonu ve "saflara katıl" çağrıları, gerilemeyi hızlandıran çağrılara dönüşür. Mevcut olumsuzluğun üzerine gitmeyen devrimci ajitasyon, hedefine ulaşamaz. Direnişi öne çıkarmak, mücadele eğilimlerini güçlendirmek ve akıntıya karşı yüzmek, geleceği belirleyen biricik tavidir. Bu tutum, mücadele biçimlerinde, çalışma tarzında ve örgütlenme biçimlerinde yenilikler gerektirir. Herşeyden önce de devrimciler, bu eğilimleri güçlendiren hatalarından arınmak zorundadırlar. Devrimcilerin kitleleri kucaklamayan eylem çizgisi ve politikalarının, olumsuz eğilimlerin gelişmesine hizmet ettiğinin bilincine varmak gerekir. Devrimci kitleleri, S.H.P'ye vb. iten dönemin koşullarına göre uygun örgütlenme ve mücadele araçları geciken hatta direnen devrimci örgüt politikalarının rolü büyüktür. Devrimci kitleler, hareketsiz ve boşluk içinde bırakılmıştır. Eski tipte çalışmalar ve örgütlenmeler dar militan kadrosunun dışına çıkamamakta, kendi kitlelerini bile harekete geçirememektedir. Bugün hala

pék çok devrimci örgütle bağı olan devrimci taban, S.H.P'nin içinde örgütleniyor. S.H.P'nin içinde devrimci çalışma yaptıkları için değil, politik mücadeleye katılmak için daha iyi bir araç (parti) bulamadığı içindir. İnsan Hakları Derneği vb. bazı kuruluşlar böyle bir ihtiyaca cevap vermenin çok dışındadır.

Devrimci partileri destekleyen devrimci kitlelerin, siyasi çalışmalar yürüttükleri partileri yoktur. Kürdistan' da durum bunun tersidir ve yığınları politik alana çeken legal ve illegal araçlara sahiptir (ve bunun sonucudur ki, politik mücadelede gerileme sınırlı kaldı ve yaygınlaşmadı). Batıda durum bunun tersidir. Devrimci kitleleri kucaklayıp hareket ettirecek örgütsel araçlar yetersiz ve eskimiştir. Devrimci örgütler, kendilerini aşamadıkları ve eski hatalarını tekrarladıkları için, en yakın kitlesel çevrelerini bile harekete geçirememektedirler. Bunun asıl nedeni, devrimci örgütlerin gelişmenin gerisinde kalmaları, döneme uygun yeni araçlar yaratamamasıdır. Yanlış mücadele biçimleri ve taktiklerinden kaynaklanıyor. Seçimlerde, kendi tabanı S.H.P'ye çalışırken, boykot kararı alan örgütlerin, kitlelerini harekete geçirmeleri beklenemez.

Bugün olumsuz gidişi tersine çevirmek için, kitleleri sosyal demokrat önderlikten kurtarmak ve devrimci araçlarda toplanmasını sağlamak gerekir. Artık zaman geçirmeden kavranması ve ileriye taşınması gereken acil görev budur. "Birleşik Devrimci Parti"nin devrimci kitleleri hareket ettirecek araç olarak kurulması gerekiyor. Bu parti, devrimci örgütlerin ve çevrelerin içinde birleştiği, bir blok parti olarak, devrimci kitleleri toparlayabilirler ve devrim mücadelesinin içinde hareket ettirebilir.

Gericiliğin gelişmesine set çekmek, yığınları birleştirmek ve harekete geçirmekle mümkün olur. Bunu sağlamanın temel yollarından biri de, açık devrimci partidir. Bu parti, halkı birleştiren, demokratik devrimi hedefleyen, sosyalizmi destekleyen halk cephesinin örgütü olmalıdır. Bu parti, bütün devrimci güçleri, demokrasi temelinde birleştirip kapsamalıdır ve yönetimi, bu mozaiki yansıtaacak durumda olmalıdır.

İkincisi ise, bu parti, Kürdistan'a ilişkin politikasında, egemen ulus şövenizmine karşı çıkmalı, kendi kaderini tayin hakkının mücadelesini vermekle yetinmelidir. Bu parti, Türkiye'nin sorunlarını çözmeyi üstlenmelidir. Kısacası bir Türkiye HEP'ine ihtiyaç vardır.

Kitleleri birleştirip, mücadeleye katan devrimci platformları yaratmalı, güçlendirmeliyiz. Devrimci kitleleri, burjuva partilerinin kuyruğundan ayırmayı, sağlam devrimci mevzilerde örgütlemeyi başarmak zorundayız. ■

Kitle hareketi, uygun kitle örgütlenmelerini dayatıyor

İşyeri meclis ve komitelerine partinin (grup veya hareketlerin) bir bürosu anlayışıyla yaklaşan tutumun diğer parti, grup hareketler ve bizzat işçi sınıfı tarafından bugüne kadar benimsenmediği, bugünden sonra da benimsenmeyeceği, birliği bozduğu, ve objektif olarak işçi sınıfının mücadelesini engellediği artık bilince çıkarılmalıdır.

Raif ZOR

İşçi, memur kitle eylemleri, farklı düzeylerde de olsa, artık bir "bahar geleneği" yarattı. Yıllar önce başlayan, giderek ve gelişen noktada bir çok açıdan daha hızlı bir kitle-sellik kazanan, Kürt ulusal mücadelesi beri tarafta. Burjuvazinin önünde, iki temel engel (hedef) var: İşçi sınıfı öncülüğündeki emekçi hareketi ve Kürt ulusal hareketi. Bugünkü Koalisyon Hükümeti'nin, iki amaca yönelik temel politikasını, bir cümlede özetlemek gerekirse; demokratik hak ve özgürlüklerin sağlanacağını sürekli gündemde tutmak (yeni anayasa, siyasi partiler kanunu, grev ve toplu iş sözleşme yasalarında değişiklik, memurlara sendika hakkı vs.); bu arada, reformcu gözüküp, devlet terörü yöntemlerini işletmeyi, asıl iş edinmek.

Özellikle 80'li yılların ikinci yarısında yoğunluk kazanan Kürdistan'daki özel savaş uygulaması, son birbuçuk- iki yıldır metropollerde de yürürlüğe sokulmuştur. Kontr-gerilla yurtsever, devrimci ve komünistleri kaçırp katlediyor, Mahmutbeyköy, Beşiktaş, Şakşınbakkal, Göztepe, Maltepe gibi "yerinde infaz" katliamları birbirini izliyor. Bütün bunlar, "demokrasi ve insan haklarını bütün kurum ve ilkeleriyle tesis edeceğiz; Kürt realitesini demokrasi kuralları çerçevesinde

çözeceğiz" demogoji ve sahtekarlıklarıyla at başı gidiyor.

"DÖRT MEVSİM İŞÇİ BAHARI" AMA..

Bir yazımızda, "Dört Mevsim İşçi Baharı" demiştik. Nedensiz değildi. İşten atılmalar, bunlara karşı yapılan ve zaman zaman yengi, zaman zaman da yenilgiyle sonuçlanan işçi direnişleri, ağır kış koşullarına karşın yüzlerce kilometre katedilerek Ankara'lara yürümeler, akla hayale gelmedik zenginlikte eylem biçimleri, bir zincirin halkaları gibi dizilip birbirine ekleniyor.

Görülen şu: Emekçi kitlelerin kendiliğinden mücadelesi, eş zaman ve eş nitelikli eylem biçimleri birbirini izliyor. İşçi sınıfının mücadelesi haklılık ve meşruiyetinden aldığı güçle, kendi yasasını kendi yapıyor. Bu çok önemli ve anlamlıdır. 12 Eylül askeri faşist diktatörlüğünün damgaladığı ve bugün DYP-SHP koalisyon hükümeti tarafından mal bulmuş mağribi gibi uygulanagelen ve burjuva anlamda dahi hukukun üstünlüğü ilkesine ayrıksı yasalar, işçi ve memurun ayakları altında. Her direniş, her mücadele, istenilen ölçekte olmasa da bilincini bugünkü kesitte kendisinin doğrudan mücadelesinden öğreniyor. Birinci direnişte yenilen işçiler ikinci direnişte burjuva-

ziye diz çöktürebiliyor. İşçi sınıfımız yenile yenile yenmesini öğreniyor.

Yükselen memur eyelemleri ve belediye işçilerinin hazırlandıkları grev dışında, bu yılın yığınsal eylemleri fazla gelişmeyeceğini, şimdiden gösteriyor. Ancak işçi baharlarının yaşandığı ülkemizde, bu atıl durumun uzun sürmeyeceği ve yeni işçi baharlarının bütün görkemiyle gündemi dolduracağı günler uzak değildir. Sınıfı ve safları, bu geleceğe hazırlamak öncüye düşüyor. Burda tayin edici olan, bilinç unsurunun rolüdür.

Bununla birlikte işçi sınıfı ve çalışanların mücadele birliği sağlanabilmiş ve kendiliğindencilik ten kurtulabilmiş değildir. Devrimci ve komünist hareketler işçi sınıfıyla asgari düzeyde de olsa ilişki geliştirememiş olduğundan, bu mücadelelere öncülük yapmak bir yana, yeterli desteği dahi sağlayamamaktadırlar.

Hareketin, 12 Eylül dönemi sonrası yeniden yükseldiği döneme, doğal kitle önderleri ile meslek kuruluşları etkin oldu. Hareketi, önderlik açısından karakterize eden bu durum, siyasal alanda kimileri tarafından olumlu bir gelişme olarak gösterilip, özellikle işçi sınıfının siyasal önderliğe tabandan gelen güçle ağırlık koyduğunu yazmaya ve övmeye başladılar. İşçi hareketine önderlik eden ileri işçiler, ideolojik alanda burjuvaziden kopmadıkları gibi, ideolojik alanda da sosyal demokrat çizgiyi aşamamışlardı. Devrimci işçi önderleri, şu yada bu şekilde devrimci örgütlerle ilişki içinde olanları bir yana bırakırsak, işçi sınıfının ekonomik taleplerini savunma ile öne çıkmış ve politik alanda, burjuvaziden tamamen kopamamış durumdaydı.

Bu durumu gözardı eden bazı hareketler, özellikle de SP, işçi önderlerini göklere çıkardı. Partili öncü yerine, işçi öncünün reklamını yürüten popülist bir kampanyaya dönüştü.

Proletaryanın sınıf bilinciyle donanmamış ve onun partisinde örgütlenmemiş işçi önderlerinin rolleri, burjuva demokratik ve ekonomik istemlerin ilerisine geçemediler.

Yığın önderlerinin bu durumu, hareketin zayıflığının da işaretiydi. Bu durumu tersine çevirmek için, emekçi hareketinin, geniş bir birlik temelinde siyasal örgütlenmesinin

yapılması, gündemin, en temel sorunudur. Sarı sendikalara, teslimiyetçiliği mahkumiyet ve partisizlik illeti, kitle hareketinin önündeki en önemli barikat durumundadır. Bu engel, ancak işçinin kendisiyle birlikte aşılabılır.

ZAYIF BİR YÖNELİM YETMEZ

Devrimci ve komünistler, bu durumdan hareketle, işyeri meclis ve komiteleri konusunu daha çok tartışır oldular. Dergilerde yazılar yazmakta, özel broşür çıkarmaktadırlar. Ancak, bazı genel doğrulara değinilse de konunun altı genellikle öznel yaklaşımlarla doldurulmaktadır. Devrimci ve komünistlerin marginal pozisyonu, işçi sınıfının göreceli geri durumu dikkate alındığında, bu çalışmaların yeterince yararlı olduğu söylenemez,

Esasen işyeri meclis ve komiteleri örgütlenmesi gerekliliğinden çıkar ve bu amaçla kurulan kimi ilkel örgütlenmelerin ömrü tek bir mücadele süreciyle sınırlı tutuluyor, süreç şu veya bu sonuçla noktalandığında örgütlenme çözülüyor. Bu tutum hem yanlış, hem de zararlıdır. Yanlıştır; çünkü, işçi sınıfının sorunları oldukça yoğun boyutlardadır. Sorunun birisi çözülmeden başkalarıyla karşılaşılıyor. Önceden kurulan örgütlenme çözüldüğü için, ikinci sorunun çözümüne daha geri pozisyondan başlamak zorunda kalınıyor. Zararlıdır; çünkü, genellikle yenilgiden sonra çözülen örgütlenmelerin yeriden sağlanması birincisi kadar kolay olmuyor, sınıf içinde güvensizliğin yaygınlaşmasına neden oluyor.

Bunun üç nedeni var: Birincisi, işçi sınıfının ideolojik, siyasal geriliği, ikincisi, devrimci ve komünist hareketlerin sınıftan kopukluğu, üçüncüsü ise, devrimci ve komünistlerin işyeri meclis ve komiteleri konusundaki öznelci tutumlarıdır. Artık şu konu öncü olduğunu söyleyenlerin bilincine kazınmalıdır: İşçi sınıfı siyasal ve ideolojik olarak geri olsa da, öznel değerlendirmelere puan vermiyor. Öncü olduğunu söyleyen hareketler öznelcilikten kurtulmadıkça, işçi sınıfı hareketi kendiliğindencilikten kurtulamaz.

İşçi sınıfımızın, çeşitli alanlardan durumunu özetle koyduktan sonra, nasıl bir örgütlenme ve çalışma tarzı üzerinde duralım.

İŞÇİ SINIFININ EKONOMİK DURUMU

İşçi sınıfının ekonomik durumu tek sözcükle ifade etmeye çalışırsak: Felaket! Reel ücretler bugün 1980 yılına göre % 50'ye düşürülmüştür. 1980 yılında ulusal gelirden %30-79 oranında pay alan ücretli kesimin bu payı, 1990 yılında % 14'lere düşürülmüştür? Bu pay bugün %13-12 düzeyindedir. Asgari ücret 503 bin lira, bir işçinin oturabileceği ortalama bir evin kirası 350-400 bin liradır. Enflasyon oranı % 70-75 düzeyinde seyretmektedir. Dış borç 55 milyar dolar, iç borç 90 trilyon liradır. Bu durum her zaman olduğu gibi işçi sınıfımız ve emekçi halkımızın üzerinde ağır bir yük, bir kamburdur. Ezici çoğunluk kölelik ücretine mahkum edilmiştir.

Fiili iş günü bir yılda 254 gündür. İşçi yılda 24 gün kendisi için çalışırken, 230 gün burjuvazinin yararına çalışmaktadır. Bu durum sömürünün ne denli katmerli olduğuna dair güzel bir örnektir.

Körfez krizinin yaşandığı 1990 yılında yapılan grev sayısı 458, greve katılan işçi sayısı ise 116 bin 306'dır. Grevler nedeniyle kaybedilen işgünü sayısı 3,5 milyon gündür. 1991 yılının ilk altı ayında yapılan grevler 1990 yılı grevlerinin tamamını geride bırakmıştır.

Bağıtlanan her toplu sözleşmeden sonra, burjuvazi işçileri kitlesel olarak işten atmakta, onları açlığa terketmekte. Öte yandan atılan işçilerin yerine kölelik ücretiyle başka işçiler almaktadır. İşsizlik, çalışan işçi kitlesi üzerinde tehdit unsuru olmayı sürdürmektedir.

İŞÇİ SINIFININ SOSYAL DURUMU

Ücret düzeyi, işçi sınıfının sosyal düzeyini de belirtmektedir. İşçi sınıfı kölelik ücretinden olanak yaratıp sosyal durumunu, değil gerektiği gibi, asgari düzeyde dahi düzenleyememektedir. Bu ücret düzeyi ile kendisinin ve aile bireylerinin beslenmesini asgari ölçüde de olsa sağlayamadığından, hastalar hastane yönetimi tarafından adeta savaş esiri gibi rehin tutulmakta, insanlık onuru çiğnenmektedir. Birakalım hastanın tedavi masraflarını ödemeyi, sigortalı işçiler % 20

olan ilaç ücreti paylarını karşılamakta dahi güçlük çekmektedirler. DYP-SHP koalisyon hükümetinin, sağlık sorunlarını çözmeye sihirli değnek gibi sunulan "Yeşil Kart" vaadi de tam bir fiyaskoya uğramıştır. Sigortalı olarak çalışan işçilerin sigorta pirimleri doğru dürüst ödenmezken, sigortasız çalışmaya mahkum edilen işçi sayısı 5 milyondur. SSK istatistik yılına göre 1990 yılında 155 bin 857 işçi iş kazası geçirmiş, 1202'si meslek hastalığına yakalanmış, 3224'ü sürekli iş göremez duruma gelmiş ve 1565 işçi iş kazasında yaşamını yitirmiştir. Sigortasız çalışan 5 milyon işçinin durumu bu rakamların dışındadır.

İşçi sınıfı, ücretsiz olduğu söylenen temel eğitim kurumlarında çocuklarını okutmakta zorlanmaktadır. Kitap, defter ve giyim masraflarını karşılamakta güçlük çeken işçiden, ayrıca spor, yakacak ve karne parası istenmektedir. Bakanlık karne ücretlerinin yalnızca bin lira olduğunu açıklamasına, okul yönetimlerinin fazla para istemesi durumunda bakanlığa şikayet (!) edilmesini söylemesine karşın öğrencilerden 20 ile 50 bin lira arasında değişen oranlarda para istenmiş, zorla alınmış vermeyen/veremeyen öğrencilerin ise karneleri verilmemiştir. Okul-aile birliğine, kimlerin hangi amaçla kurdukları bilinmeyen (aslında çok iyi bilinen) eğitim vakıflarına zorunlu bağışlar haraç taplarcasına alınmaktadır. Bu ağır koşullarda işçiler çocuklarını çoğunlukla ortaokula, en fazla liseye kadar okutabilmekteler. İşçi çocukları ağır yaşam koşulları karşısında eğitimlerini yarıda bırakarak burjuvaziye ucuz çocuk emeği olmaktadırlar. Eğitim kurumlarındaki eğitimin sefaleti ise, başlıbaşına ayrı bir konudur. İşçi eşleri hiç bir sosyal güvencesi olmayan işlerde, genellikle ev ve temizlik işlerinde, kölelik ücretiyle çalışmaktalar.

12 Eylül askeri faşist cuntasıyla birlikte ivme kazanan, burjuvazinin yoz ideolojik ve kültürel saldırısı, bütün boyutlarıyla bugün de sürmekte, toplumun diğer kesimleri gibi işçi sınıfı da bu bombardımandan etkilenmekte, kendisine yabancılaşmakta, erdemler alt üst edilmekte, bencillik duygusu geliştirilerek birlik ve dayanışma ruhu köreltilmekte, köşe dönmeçilik baş tacı edilmektedir.

İşçi sınıfının % 70-80'i sağlık koşullarına el-verişsiz evlerde fahiş kira ücretleri ödeyerek oturabilmekte; İşçilerin yoğun olarak oturduğu mahalleler her türlü altyapı olanaklarından yoksun, kışın çamurdan yazın ise toz ve topraktan yaşanacak durumda değildir. Açıkta akan kanalizasyonlar kitlesel hastalıklara neden olmaktadır. Üç-beş kuruşu olup da konut edinmek isteyen işçiler korsan kooperatifçi ve müteahhitler tarafından dolandırılıp soyulmaktadır. İstanbul'da 20 yıldır tamamlanmayan kooperatif evleri vardır.

İşçi sınıfının yoğun olarak yaşadığı metro-polerde, ulaşım sorunu dayanılmaz boyutlardadır. Banliyö trenleri dışında kalan toplu ulaşım araçlarında ücretler oldukça yüksek. Görece ucuz olan banliyö trenleri ise, binilemeyecek kadar kalabalıktır.

İŞÇİ SINIFININ SENDİKAL DURUMU

İş Yasası, 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ve 2822 Sayılı Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Yasası, 12 Eylül askeri faşist cuntasının belirleyip kabul ettiği şekliyle yürürlüktedir. Burjuvazi, yerine göre bu yasalara dayanarak, yasalar çıkarlarını korumaya yetmediği durumlarda ise, yasadışı ve keyfi davranışlarla işçi sınıfının üzerindeki hegemonyasını sürdürmektedir. Ülkedeki sivil istihdamın yalnızca % 8'i sendikalıdır. Bu oran, varolan işçi potansiyelinin 1/10'u demektir. Yani on işçiden ancak biri pazarlık yoluyla ücretini artırabiliyor. On işçiden dokuzu burjuvazinin vicdanına terk edilmiş durumdadır.

Anlaşılabacağı üzere, işçi sınıfının ezici çoğunluğu bugün sendikasından yoksundur. Burjuvazi işçi sınıfının sendikalı olma durumunu parçalamak, sendikasızlaştırmak için taşaron işlemeciliğini devreye sokmuş ve kendi durumunu görece güçlendirmiştir.

Ne var ki sorunlar sendikalı olmakla bitmiyor, bir bakıma yeni başlıyor. Çünkü varolan sendikaların yapısı ortadadır. Halen 'Devrimci' adını kullanan ve bugün çağdaş sendikacılık anlayışını bakın nasıl ifadelendiriyor: Delegeler toplantısında (ki, delegelerin tamamına yakını bugün işçi değildir) bir sendikacıya 15 milyon

lira maaş verilmesi savunulmuş, bir sendikacının ücretinin ortalama bir işçi ücreti kadar olmasını öneren Çetin Uygur'a büyük tepki gösterilmiş ve bu tepki, "Ben yoksul sendikacılık yapmak istemiyorum" sözleriyle gerekçelendirilmiştir. Bu sendikal anlayış, üretimin artırılması, böylece kapitalistin karına kar katılması, bu arada birkaç kuruş zam alınmasını ön görmektedir. DİSK'in 'zengin' veya 'çağdaş sendikacılık' anlayışının özü budur. Oysa, DİSK gibi bir işçi konfederasyonunun, burjuvaziden kimi beklentiler içine girmesinin, işçiye kazandıracak hiçbir şey yoktur. DİSK'in yönetiminin, tek yanlı öne çıkardıkları "toplumsal mutabakat", ancak işverenlere rahat bir nefes aldırır. Büyük bir malvarlığı, 301 milyarlık nakit birikimiyle bile, bir türlü örgütlenme atılımı yapamıyor DİSK.

30 Nisan günü 1 Mayıs İşçi Bayramı için "izin verilme de 1 Mayıs'ta alanlardayız" diyen Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan, 1 Mayıs'ta işçileri meydanlara göndermiş ve kendisi sıcaık evinde oturmayı yeğlemiştir. Gerekçesini işe, "Biz meydanlarda olacaktık ama, emniyet birimleri bize kan döküleceğini söyleyince vazgeçtik. Bu kararımızı işçilere duyuracak fırsatı bulamadık" diye açıklamıştır. Bu 1 Mayıs'ta ise gerici ve Amerikancı TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ yöneticileri birlikte, devletin emri ve isteği üzerine, 'salon toplantısı'nı tercih etmişler, işçi sınıfının mücadele mevzisi olarak belirlediği meydanlara çıkmamışlardır.

Ülkede esas olarak Amerikan tipi sendikacılık anlayışı hakimdir. Bu sendikal anlayış, işçi sınıfının ekonomik demokratik ve sosyal haklarını savunmak yerine, işçi sınıfının mücadelesini manüple edici, burjuvazinin bir bürosu durumundadır. İşçi temsilcileri, ya sendikacı bürokratların dikte ettiği kendi uzantıları arasından seçtirilmekte, ya da aristokratlaşmış işçiler atama yoluyla temsilci yapılmaktadır. Sendikanın sınıfla burjuvazi arasında bir duvar oluşturduğu yetmiyormuş gibi, bu aristokrat temsilciler de sınıfla sendika arasında duvar oluşturuyorlar.

"İşçilerin sendikanın her kademesinde söz ve karar sahibi olması söylemi," "Devrimci işçiler sendika yönetimine" sloganı bugüne değin hep savunulagelmiş, ne var ki bu söylem

ve sloganlar "hoş bir sada" olmaktan öteye geçememiştir. Bu söylem ve sloganlar, mevcut sendikal düzene alternatif olarak ileri sürülmüştür. Yani sorun, sendikal düzen sorunudur. Mevcut düzen içerisinde sendika yönetimine hasbel-kader seçilebilen devrimci işçi ya düzene entegre olarak kendisine ve işçi sınıfına yabancılaşmış, ya da varolan düzen devrimci işçiyi dışlamış, edilginleştirmiştir. İşçilerin sendikanın her kademesinde söz ve karar sahibi olması, ancak ve ancak bir örgütlülükle mümkün olabilir. İşyeri meclis ve komiteleri, bir demokrasi mücadelesi olan sendikal düzeni değiştirme görevini, doğru bir yöntemle ele aldığında yerine getirebilme yeteneğine sahip bir örgütlenmedir.

İŞÇİ SINIFININ PARTİ SORUNU

İşçi sınıfı, yukarıda sıralamaya çalıştığımız sorunların yanısıra çok önemli bir sorunla daha karşı karşıyadır. İşçi sınıfımız çok önemli bir silahtan yoksundur. Bu silah işçi sınıfının öncü partisidir.

İşçi sınıfının öncü partisi olduğunu söyleyen hareketler var. Bu hareketler, işçi sınıfının partisi olduklarını söylemelerine karşın, sınıflarıyla gerekli ve zorunlu iletişimi kuramamışlardır. Sınıfla iletişim kurmak, sınıfın öncü partisi olmanın tek ölçütü değil, ama, olmazsa olmaz ölçütlerinden birisidir. Kendisini general olarak ilan edenleri, ordusu tanımamış, kabul etmemiştir. "İşçi sınıfının geri pozisyonunu" gerekçe olarak ileri sürmek, tatmin edici olmaktan uzaktır.

Adındaki 'komünist' sözcüğünden başka komünistlikle ilgisi dahi kalmayan bir partinin varlığına dayanamayan burjuvazi, bu partiyi apar-topar kapatmış 'partili'ler de "Ooohh... Canıma değsin!"dercesine köşelerine çekilmişlerdir. Bu kesimler şimdi başka partilerde, özellikle SHP'de kendilerine yer bulmaya çalışmaktadırlar.

Sözcüğün tam anlamıyla sınıfın öncüsü olabilecek, kendisini marksizm-leninizm ilkeleriyle donatmış, işçi sınıfıyla bütünleşebilecek, benimsediği ilkeleri sosyal pratiğe uygulayabilecek yetenekte bir partinin kurulması, can alıcı öneme sahiptir. Ancak böylesi

bir parti, işçi sınıfını burjuva partilerinin kuyruğundan kurtarır.

İŞYERİ MECLİS VE KOMİTELERİ NEDİR?

İşyeri meclis ve komiteleri, adından da anlaşılacağı gibi, ileri işçiler tarafından kurulan, giderek işkolunu ve tüm sınıfı kapsamaya hedeflenen, sınıfın sorunlarını belirleyen, belirlediği sorunlara çözümler üreten ve pratiğe uygulayan, öteki işçi örgütleriyle bileşen ve ayrışan yanları olan işçi sınıfının kitlesel örgütüdür.

İşçi sınıfını ve geniş halk yığınlarını sonal kurtuluşa götürecek olan örgütlülük ve mücadele pratiklerin çok çeşitlilik arz etmektedir.

Farklı nitelikteki sorunlar farklı araçlarla, farklı platformlarda, farklı yöntemlerle çözümlenir. Bu farklılıkların toplamı o örgütlenmenin karakterini, niteliğini oluşturur. İşyeri meclis ve komiteleri de, sınıfın diğer örgütleri gibi, kendisine özgü amacı, yönelimi ve bileşeni olan örgütlerdir.

İşçi sınıfının partisi, sendikaları, kooperatifleri vb. lerinin varlığı, işyeri meclis ve komitelerinin varlığını yadsıyamaz, yadsıyamaz. Diğer işçi örgütlerinin mutlak olarak doğru çizgide oldukları varsayılsa, işyeri meclis ve komitelerine gerek kalır mıydı diye bir soru akla gelebilir. Evet, yine de işyeri meclis ve komitelerine gerek kalırdı. İşyeri meclis ve komitelerinin amaç ve yönelimi birçok konuda öteki örgütlerle örtüşse de, özgül misyon farklılığı bu örgütü gerekli kılar. İşyeri meclis ve komitelerinin önemi tam da burada yatmaktadır.

İşyeri meclis ve komiteleri öteki örgütlerden hangi noktalarda farklıdır?

Partinin ilgi alanı, amaç ve yönelimi, bütün işçi örgütlerinin amaç ve yönelimini kapsar. Parti, işyeri meclis ve komitelerinden örgütsel bileşeniyle farklıdır. Her ikisi de sınıfın örgütü olmasına karşın, parti, öncülerin örgütüdür. "Her grevci işçi partili olamaz" İşyeri meclis ve komiteleri ise, sınıfın kitlesel örgütüdür. Gerici, faşist, ajan karakterli kişiler, işçi de olsalar, işyeri meclis ve komitelerinde örgütlenemezler. Partinin iç işleyişiyle işyeri meclis ve komitelerinin iç işleyişi de farklıdır.

İşyeri meclis ve komitelerinin örgütsel yapısıyla görevleri, sendikanınkiyle önemli ölçüde örtüşür. Farklılık, sendikanın bugünkü konumlanışıyla. İşyeri meclis ve komiteleri, sendikanın yapması gereken, ama yapmadığı/ yapamadığı görevleri yerine getirmekle yükümlüdür. Bugünkü yapısıyla sendikalar tamamen merkezîyetçi, işyeri meclis ve komiteleri demokratiktir.

Yapı veya tüketim kooperatifi, dayanışma sandığı, işçi sağlığı derneği vb. örgütler sınırlı amaçlı olmaları nedeniyle işyer meclis ve komitelerinden ayrılırlar.

Ayrışan ve bileşen yanların çoğaltılması mümkün, ancak, konunun anlaşılması açısından bu kadar yeterli.

Bizde, işyeri meclis ve komiteleri çeşitli işyerlerinde kuruldu. Ne var ki işçi sınıfı, işyeri meclis ve komitelerini, sınırlı amaçlı olarak dar bir perspektifle ele aldı; kurulan örgütler amaç süreci sonunda dağıldı. Bu durum işçi sınıfının sınıf bilincinden yoksun olduğu kadar, devrimci ve komünist hareketlerin, bunların sınıf içindeki uzantılarının yetersizliklerinin de sonucudur. Öteki nedenler ise, dışsal nedenlerdir.

İŞYERİ MECLİS VE KOMİTELERİNİN KURULUŞU, ÖRGÜTSEL YAPISI VE İÇ İŞLEYİŞİ

İşyeri meclis ve komiteleri, işyerinde çalışan sınırlı sayıda öncü ve/veya ileri işçiler tarafından kurulur. Bu işçiler biraraya gelerek önderlik komitesini kurarlar. İzlenecek politikayı da belirleyen bu komite, işyerinin üst komitesidir. Kolay anlaşılması açısından, önderlik komitesi üç kişi olsun. İşyeri de üç üniteli, üniteler üç bölümlü, bölümler de üç birimli olsun. Bu durumda, her önder bir ünitenin sorumluluğunu üstlenir. Ünite sorumlusu üç bölümden birer kişiyi örgütler. Bu ünite üst komitesidir. Bölüm sorumluları da her birimden birer kişiyi örgütleyerek bölüm komitesini kurar. Birim sorumluları, kendi birimini aynı sistemle örgütler. Bu sistem, en geniş işçi kitle-sini kapsayana değin sürdürülür.

İşyeri meclis ve komiteleri meşru bir örgütlenme biçimi olmalarına karşın, düzenin, yasaların, kapitalistin ve yoz sendikacılık siste-

minin çanına ot tıkmak gibi bir özelliğe sahip olduğundan, bu çevrelerin hışmına uğrama tehlikesi vardır. Örgütlenme, alternatif güç durumuna gelene değin gizlilik kuralları içinde yürütülmelidir. Bu bazı işçilerin herhangi bir nedenle devre dışı kalması durumunda, örgütlenme ve mücadelenin sürekliliği açısından önemli bir konudur ve kesinlikle hafife alınmamalıdır. Bu ilke, önceki deneyimlerden çıkarılan dersin bir ifadesidir.

Alternatif güç olmanın ölçütü ise, örgütlenen işçilerin politik niteliği, birliği, üretimden gelen güçlerinin etkinliği, bu gücün denkliği durumunda ise, örgütlü işçi sayısı, veya bu öğelerin diyalektik bileşenidir.

Örgütlenme, alternatif güç ölçütüne ulaştığında, komite sekreteri ve işyeri meclisi üyelerinin belirlenmesi için, işçilerin özgür iradelerini ifadelendirecekleri bir seçim yapılmalıdır. Bu seçimlerin tamamlanmasıyla, önderlik komitesi tüm yetki ve görevlerini işyeri meclis ve komite'lerine devreder. Kendisinin (önderlik komitesinin) varlığı sona erer. Seçimler işçilerin özgür iradeleriyle en geniş demokratik ortamda yapıldığından, işyeri meclis ve komitelerinin her kademesine, her işçinin seçme ve seçilme hakkı vardır.

Çeşitli görev makamlarına seçilen işçiler, görev ve çalışmalarını seçmenlerinin iradeleri doğrultusunda yürütmedikleri/yürütemedikleri durumda, seçmenleri tarafından, istedikleri an görevden alınır, yerine, uygun görülen işçi seçilir. Bunun dışında, olası edilgenliklerin önlenmesi için, her dört veya altı ayda bir güven oylaması yapılır. Ayrıca her görevli periyodik güven oylamasını beklemeksizin, gerek gördüğünde güven oylaması isteyebilir. Bu, olası bürokratizmin önlenmesinde önemli bir ilkedir.

Öncü, ileri, devrimci ve komünist işçiler bu perspektifle çalışmalara hemen başlamak zorundadırlar. Bu onların tarihsel sorumluluklarıdır. Ve sorun yalnızca kendi işyerleriyle sınırlı değildir. Öncelik hakkı kendi işyerinin olmakla birlikte, aynı iş kolunun örgütlenmesi için azami çaba harcanmalıdır. İşyeri meclis ve komiteleri örgütlenmesinde, işçi sınıfının birliği perspektifiyle çalışılmalıdır.

İşyeri meclis ve komitelerinde kararlar de-

mokratik yöntemle alınır. Çelişki çıkması durumunda tartışma ve ikna yöntemi esastır. Çok zorunlu kalınmadıkça oylamaya başvurulmamalı, oylama, son çare olmalıdır.

İşyeri meclis ve komitelerinde, disipline uyum sağlayamayan veya sağlamayan işçilere uygulanacak yaptırımlar, üç kez ikaz, iki kez geçici ihraç ve kesin ihraçtır. Yaptırımlar, disiplin komitesinin önerisi ve işyeri meclisi, disiplin kurulu ve kendi komitesinin katılacağı, kendisinin de hazır bulunacağı bir toplantıda kararı tartışmaya açabilir. Bu, işçinin yadsınmaz hakkıdır. Ne var ki bu toplantıda alınan karar kesindir.

İşçi sınıfına sınıf bilinci verme doğrultusundaki eğitim çalışması, işyeri meclis ve komitelerinin ertelenemez, savsaklanamaz görevleri arasındadır. Eğitim sorununa azami önem verilmelidir.

İŞÇİ SINIFININ İŞYERİ MECLİS VE KOMİTELERİNE YAKLAŞIMI

İşçi sınıfının sorunlarına, değindik. Gördük ki sınıf çok ağır sorunlarla yüzyüzedir. Koşullar dikkate alındığında, işyeri meclis ve komitelerinin önemi rahatlıkla anlaşılır. Her öncü ve duyarlı işçi, sınıfın içinde bulunduğu koşullar dikkate alarak, işyeri meclis ve komitelerini kurma ve örgütlenme çalışmasına katılmalıdır. İşyeri meclis ve komiteleri, hak almada, alınan ve alınacak olan hakların korunmasında, yeni hakların kazanılmasında çok önemli bir mücadele silahıdır. İşyeri meclis ve komiteleri nesnel gerçekliğe uygun bir politika uygulanması durumunda, çok önemli kazanımlar elde etmesi olanaklıdır.

Partiler, sendikalar ve diğer örgütlenmeler süreç içinde gelişip güçlenirler, ancak nitelikleri değişmez. Örneğin işçi sınıfının partisi sınıfsız sömürsüz toplumda sönene değin parti olarak kalır. Gericici, sarı, bürokrat tipteki sendikalar, mücadele sonucu sınıf ve kitle sendikalarına dönüşebilir. Ancak, sendika olmasa niteliği değişmez. Oysa bugün işçi sınıfının ekonomik demokratik sosyal ve siyasal hakları için mücadele yürüten işyeri meclis ve komiteleri gelişen süreç içerisinde, işyeri sovyetlerine (işçi meclislerine) evrilebilir.

İşçi sınıfı böylesi bir yeteneğe sahip örgüte dört elle sarılmalıdır.

İŞYERİ MECLİS VE KOMİTELERİNİN MÜCADELE PERSPEKTİFİ

Bir işçi yaşamında yüzlerce, binlerce çelişkiyle karşılaşır. İşyerinde, sendikada, mahallede, her yerde... Bu çelişkilerin nedeni araştırıldığında, biçimi ne olursa olsun, özünde, emek-sermaye çelişkisi olduğu görülecektir. Kapitalist düzende çıkan bütün çelişkilerin anası, işte bu çelişkidir. Çelişki iki türlüdür. 1- uzlaşabilir çelişki, 2-- uzlaşmaz çelişki. Emek- Sermaye çelişkisi, uzlaşmaz çelişkidir. Birer örnek verelim: Toplu sözleşme yapılırken, sendika işverenden zam talebinde bulunur. "%70 zam istiyoruz", der. İşveren bunu vermek istemez, çelişik durum çıkar ortaya. Sonunda, % 50-60 zam alınır, yani belli bir noktada uzlaşılır. İşte bu uzlaşır çelişkidir. Aynı sendika toplu sözleşmede, işyeri yönetiminin işçilere devredilmesini isterse, işveren buna kesinlikle yanaşmaz. İşte bu da uzlaşmaz çelişkidir. Bir uzlaşmaz çelişki olan emek- sermaye çelişkisinin biricik çözüm yolu, ancak ve ancak devrimle mümkündür. İşçi sınıfı devlet iktidarını eline almadıkça, bu çelişkinin çözümlenmesi mümkün değildir.

Kapitalist, örneğin iş daralması bahanesiyle tutar, işyerinden işçi çıkarır. Buna bir de kılıf bulur; falanca madde gereğince, der. Ortalama işçi çelişkiyi genellikle, patronuyla kendisi arasında kişisel bir mesele, veya, yasalarla kendisi arasında bir mesele olarak düşünür. Birkaç yasal düzenleme yapılırsa durumunun düzeleceğini sanır. Oysa bu bir yanılgıdır. İşçi sınıfının sorunlarının temelinde, yukarıda belirttiğimiz gibi, emek- sermaye çelişkisi vardır ve bu çelişki çözümlenmedikçe, işçi sınıfı bu sorunlardan kurtulamaz.

Bu belirlemeden hareketle, "Peki ama, işçi sınıfı devlet iktidarını ele geçirmedikçe, bu temel çelişkiden türeyen yüzlerce çelişkiye karşı mücadele yürütmesin mi?" diye sorulabilir.

Bu soruya verilecek yanıt, "elbette ki yürütmelidir". Temelinde emek-sermaye çelişkisi olan yüzlerce, binlerce türevsel

çelişkiler, yani , patronla işçi, yasalarla işçi, sendikayla işçi arasında çıkan çelişkiler, özgül çelişkilerdir. İşçi sınıfının çıkarı, özgül çelişkilere karşı amansız bir mücadele yürütmesini zorunlu kılar. Ne var ki, emek-sermaye çelişkinin çözümüne devrim perspektifi ile yaklaşırken, türevsel (özgül) çelişkilerin çözümüne de demokrasi mücadelesi perspektifi ile yaklaşır. Devrim ve demokrasi mücadelesi, birbirinin alternatifi değil, bir bütünün parçalarıdır. Birbirini tanımlarlar.

İşçi sınıfı özgül çelişkilerin çözümünü, salt güncel sorunların çözülmesi anlayışıyla değil, aynı zamanda demokratik devrimin bir parçası olduğu anlayışıyla ele alır. Bu görev, güncel olduğu kadar, aynı zamanda tarihsel bir görevdir.

İşyeri meclis ve komitelerinin günümüz nesnelitesi açısından mücadele perspektifini belirlemek gerekirse, esas olarak demokrasi, tali olarak da devrim diyebiliriz. Gelişen ve değişen koşullar doğrultusunda bugün esas olan yarın tali, bugün tali olan yarın esas duruma gelebilir. Bunun dışındaki yaklaşımlar, tek yanlı ve subjektif olacaktır.

İşyeri meclis ve komitelerinin mücadelesi üzerine ortalama bir işçi şunu sorabilir: "Benim sigorta primlerim gerektiği gibi ödenmemiş," veya, "bu seneki yelek hakkımı vermediler..." veya, "sendikanın temsilci atamasına karşıyız; kendi temsilcimizi kendimiz seçmek istiyoruz. Bu sorunlarımızın çözümü için koskoca işyeri meclis ve komiteleri eyleme geçmeli midir?"

Sorun ister bir işçinin şahsında somutlaşsın, isterse genelin; bunun hiçbir önemi yoktur. İşyeri meclis ve komiteleri, günümüz nesnelitesi açısından demokratik haklara tekabül eden bu sorunların çözülmesi için derhal harekete geçmelidir. Sorunun boyutu ne olursa olsun, dikkat edilmesi gereken, mücadele yöntemini doğru belirlemektir.

İŞYERİ MECLİS VE KOMİTELERİNİN ÖNCÜLERE YAKLAŞIMI NE OLMALIDIR

Dünyanın bugün geldiği noktada, emperyalizmin daha incelikli olarak vahşileştiği, "sosyalizm yıkıldı, komünizm öldü" gibi safsataların çığırtağının yapıldığı bu dönemde, işçi

sınıfı çok duha duyarlı olmak durumundadır. Revizyonizm, reformizm, sınıf uzlaşmacılığı hala devrimcilik gibi gösterilebiliyor. Sınıfın ikili bir mücadele perspektifi olduğunu belirtmiştik: Devrim ve demokrasi... İşçi sınıfı, bu ikili mücadelesini sürdürürken, şu noktalara azami dikkati göstermelidir. Sınıf, devrime ilişkin bir sorunun çözümü için mücadele sürdürürken, revizyonistlere, oportünistlere, reformistlere ve sınıf işbirlikçilerine karşı devrimin çıkarlarını tavizsiz savunmalıdır. Bu noktada taviz verilemez. Çünkü bu sorun ilkesel bir sorundur.

Ama öte yandan, demokrasi mücadelesi yürütülürken de, bu platforma gönüllü olarak katılmak isteyen hiç bir grup ve çevre dışlanılmamalıdır. Klasik reformistlerin bile demokrasi mücadelesine yapabilecekleri en küçük katkı yadsınmamalı, bir kazanım olarak değerlendirilmelidir.

Devrimci ve komünist kişi ve gruplar mücadelenin eksenine işçi sınıfının bilimini ve mücadelesini almışlardır. Demokrasi, sosyalizm ve komünizm ülküsü için mücadele ederler. Tüm dünyada olduğu gibi bizde de devrimci ve komünist kişi ve gruplar bu ülkü için çok ağır, ama bir o kadar da onurlu bedeller ödemişlerdir. İnsanlığın sınıfsız sömürsüz bir dünyada yaşaması sağlanana kadar da bu ağır ve onurlu bedelleri ödemeyi sürdüreceklerdir. Devrimci ve komünistlerin mücadelesi, işçi sınıfının öz mücadelesi, öz amacıdır. İşçi sınıfımız bunu bilincine derin derin kazınmalıdır. Devrimci ve komünistlerin mücadelesini içtenlikle ve bütün gücüyle desteklemelidir.

Yeterli ve gerekli bütünleşmenin sağlanamamış olması konusunda, devrimci ve komünistleri yetersizlik ve hatalarının yanı sıra, işçi sınıfımızın görece geri pozisyonunun da etkisi çok büyüktür. Grevlerde, direnişlerde işçi sınıfının mücadelesine omuz veren, onları destekleyen burjuvazinin "anarşist, terörist, bölücü" gibi sıfatlarla ideolojik saldırıda bulunduğu devrimci ve komünistlerdir.

Çok önemli bir konu; işçi sınıfımız, devrimci ve komünistleri bir yanlışlık, bir hata yaptıklarında, derhal uyarmalı, yanlışlık veya hatanın giderilmesi için çaba göstermelidir. İşçi sınıfımız da devrimci ve komünistler gibi, sınıf

kavgasında, hem öğrenci hem de öğretmen olmalıdır.

DEVİRİMCİ VE KOMÜNİSTLERİN İŞYERİ MECLİS VE KOMİTELERİNE YAKLAŞIMI NE OLMALIDIR

Başta da belirttik, devrimci ve komünist kişi ve gruplar, işçi sınıfıyla kayda değer ölçüde de olsa ilişki kurup geliştirememiştir. En güçlü görünen yapılar dahi sınıfın uzağındadırlar. Her yapı bu handikapı aşmak göreviyle karşı karşıyadır. Son yirmi yılın tarihinde izlenilmesi gereken kitle çizgisi üzerine, "geri işçilerin en azından tarafsızlaştırılması, orta işçilerin ilerletilmesi, ileri işçilerin kazanılması" eksenine oturan belirlemeler yapılagelmiştir. Ne söylenirse söylen sin, "şipka geçidinde her şeyin yolunda" olmadığı yadsınamaz bir gerçekliktir. Söylenenle nesnel koşullar arasındaki uyumsuzluklar belirlenmeli, aşılmalıdır.

Bırakalım işyeri meclis ve komitelerini, nerede bir örgütlülük görülse, devrimci ve komünistler oraya nitelik kazandırma, devrimcileştirme perspektifiyle değil, dar grup çıkarları doğrultusunda, adam kapma, yaratılan örgüte kendi siyasi çizgisini hakim kılma, öteki grupların sesini kesme, rekabetçilik anlayışıyla yaklaştı. Öncelikle bu, kitle örgütleri içinde çalışmayı bilmemektir, köylü kurnazlığıdır. Devrim, sosyalizm ve komünizm ülküsü için değil, dar grup çıkarı için çırpınıştır. 'Parti', 'hareket' devrimci mücadelenin amacı değil, araçlarıdır. Araçlar amaç yerine konulduğunda, bugünkü kompozisyon ortaya çıkmaktadır. Nedir bu kompozisyon: Devrimci ve komünistler bir tarafta, demokratik kitle örgütleri bir tarafta, işçi sınıfı bir tarafta. Aracı amaç yerine koyan anlayışlar, nesnel olarak işçi sınıfının demokrasi ve devrim mücadelesine değil kendi gruplarına hizmet etmektedirler.

Nedir bu öznelci tutumlar, somutlaştırmak gerekiyor.

Adı parti, ordu, cephe, sendika veya her ne olursa olsun, herhangi bir örgütlenme, sınıf mücadelesinin bütün ihtiyaçlarına yanıt verebi-

lecek, toplumu kapitalizmden alıp komünizme götürebilecek yetenekte olabilseydi, bir başka örgütlenmeye gerek kalmazdı. Kadın, erkek öncü, ardıcı, işçi, köylü, gençlik vs. bütün halk sınıf ve katmanları orada örgütlenirdi, olup bitirdi. Sınıf mücadeleleri tarihi öğretmiştir ki, toplumsal dönüşümler için yüzlerce örgüt gereklidir. Ve her örgüt bir gereklilikten doğmuştur. Sosyalistler daha kapitalist toplum sürecindeyken sosyalist toplumun, sosyalist devlet cihazının parçalarını üretmeye başladılar. Bu parçalar, parti, ordu, birleşik cephe, mahalle ile işyeri meclis ve komiteleri, gençlik ve kadın örgütleri, sendikalar, dernekler vb. leridir. Sonal amacı aynı olan bu örgütler arasında bileşen ve ayrışan yanlar vardır. Her örgüt özgün bir kimliğe ve özgün bir misyona sahiptir. Örneğin parti, işçi sınıfının öncü örgütü iken, işyeri meclis ve komiteleri aynı sınıfın kitle örgütüdür. Böyle olması nedeniyle de, işyeri meclis ve komiteleri partinin elinde değil, işçi sınıfının elindeki bir örgüttür. İşyeri meclis ve komiteleri partiden etkilenebilir, onun politik çizgisinde yürür veya yürümeye çalışır; bu, sınıf mücadelesi diyalektiğinin bir parçasıdır, doğaldır. Ancak ne var ki bu diyalektik ilişki, işyeri meclis ve komitelerinin, partinin elindeki direkt/dolaysız araçlardan biri olması anlamına gelmez ve gelmemelidir. Bu anlayış partiyi işçi sınıfı kitlesi yerine koymak, birbiriyle eşitlemektir; çok yanlıştır.

Yalnızca işyeri meclis ve komitelerini değil, öteki tüm örgütleri 'partinin bir bürosu' olarak görmek yanlıştır, onların örgütlenme ve mücadele ruhuna aykırıdır. Kaldı ki bu örgütleri partinin bürosuna dönüştürmek yerine, onların özgün kimliği partili ve partisiz marksist-leninistler tarafından özenle korunmalı, işçi sınıfı ve geniş halk yığınlarının örgütlü gücü, revizyonist ve oportünist akımlara karşı mücadeleye yöneltilmelidir.

İşyeri meclis ve komitelerine partinin (grup veya hareketlerin) bir bürosu anlayışıyla yaklaşan tutumun diğer parti, grup hareketler ve bizzat işçi sınıfı tarafından bugüne kadar benimsenmediği, bugünden sonra da benimsenmeyeceği, birliği bozduğu, ve objektif olarak işçi sınıfının mücadelesini engellediği artık bilince çıkarılmalıdır. ■

"Sosyalizm, demokrasi olmadan imkansızdır"

Sorunun en can alıcı boyutu: "Sosyalizm, demokrasi olmadan imkansızdır. Çünkü; 1) proletarya demokrasi mücadelesiyle hazırlanmadan, sosyalist devrimi yapamaz; 2) muzafer sosyalizm tam demokrasi uygulamadan, zaferini pekiştiremez." (Lenin)

Hüseyin ŞİMŞEK

Devrimci hareketlerimizin siyasi demokrasiye yaklaşımı, çoğu zaman ya 'sağ' ya da 'sol' olagelmıştır. Bu sorunun bugün nasıl ele alındığı sorusunun, bütün hareketleri kapsayacak, ortak bir yanıtı yok. Kimi hareketler, adım adım doğru bir pozisyona kayarken, kimi eski mecralarında ayak diretiyor ve kimi ise, (gerek sol sekte, gerekse sağ teslimiyetçi olsun) öncekinden çok daha geri noktalara savrulabiliyor. Hal böyle olunca, günümüzde de devrim ve demokrasi mücadelesi, tartışma gündemimizden çıkmıyor, somut mücadele taktiklerindeki kargaşa sürüp gidiyor.

Demokrasi nedir? Burjuva devrimler çağında ve demokrasi nasıl bir devlet biçimi olarak geliştirildi? Emperyalizm, demokrasiyi ne hallere soktu? Burjuva yönetim biçimi olarak; cumhuriyet, monarsi vs. devrimciler açısından fark eder mi? Demokrasi, devrim ve sosyalizm arasında nasıl bir bağıntı?

Devrimci hareketlerde, bir kargaşa sürüp gittiğine göre, bu sorunu marksist belge ve deneyimler ışığında, teorik olarak ortaya koymak gerekir. Böyle bir çabanın yöntemi, yukarıda sıralanan soruların, özlü bir temelde yanıtlanması olabilir.

DEMOKRASİ NEDİR?

Sözcük kökeni olarak Yunancadan gelen demokrasi, (demos: halk, kratos: iktidar) halk iktidarı demektir. Oldukça şık, cezbedici, tarih boyunca; Roma ve Yunan köleciler devletlerinden, serbest rekabetçi kapitalizm ile emperyalizmden, sosyalizme kadar hep gündemde kalabilmiş; her

sınıfın ve toplumsal gücün kendine göre yorumlayıp, uyguladığı bir yönetim, bir devlet biçimi.

Lenin, "... demokrasi de 'nüfusun bir kesiminin diğeri üzerinde' baskısıdır; o da bir devlet biçimidir" diyor. (1) Demokrasiyi, bir devlet biçimi olarak koyduktan sonra (ki gerçekten de öyledir), sorun esas olarak aydınlanıyor. Kölecilerinden çağdaş burjuva olanına kadar, sömürücü sınıflar demokrasiyi, belli dönemlerde sandık başına gitme oyununa indirgemişlerdir. Köleciler ile burjuva sınıf arasındaki fark, oy hakkının ilkinde sadece köle sahipleri ve soylulara, ikincisinde ise herkese tanınmasıdır. Parlamento ve meclisler, asıl karar ve uygulama organları düzeyine çıkamazlar.

Bu burjuva demokrasisinin, köleciler demokrasiden bir farkı olmadığını mı getirir? Kesinlikle hayır. Nedeni şu: "Unutmamak gerekir ki, olayı özülle sınırlı tutmak, öz ile yetinmek, onun politik olarak sunduğu olanakları ve zenginlikleri yeterince görmemeye yol açar." (2) Demokrasi, sonuçta bir araçtır ve bu aracın her somut durumda gördüğü işlev, güçler dengesi-ne göre değişir. Halk hareketi ve örgütlülüğü, göstermelik kalan farkları kullanarak, olanakları sahiplenerek, egemenlerin kaldırdığı baltayı onların ayağına indirebiliyor. Demokrasinin kendi açısından fiili çeperini ve boyutlarını, burjuvaziye rağmen, onun zararına genişletebiliyor.

Sonuçta demokrasi, iktisadi ve siyasi yapıda egemen olan sınıfın, kendi lehine işlevsel kıldığı bir yönetim biçimidir. Ancak, yönetilen

sınıfların fiili güçlerine orantılı olarak; bu aracın egemenler lehine işlevini sınırlamak, kimi olanaklarını ele geçirmek mümkün.

BURJUVA DEVRİMLERİ VE DEMOKRASİ

Kapitalizmin rekabetçi dönemi, (burjuvazinin bağımsızlık, özgürlük ve kardeşlik bayrağını henüz geminin bordasından fırlatmadığı süreci) karakterize eden devlet biçimi, burjuva demokrasisiydi. Genç burjuvazi, diğer sınıflara karşı çok daha liberaldi. Lenin'in deyimiyle, "demokrasi serbest rekabete tekabül eder." Feodal krallıkların, monarşilerin, teokrasilerin yerini bir bir demokratik cumhuriyetlere bırakması, bu minval üzere olmuştur. "Cumhuriyet, kapitalist üst yapının muhtemel biçimlerinden biridir" diyor ve devam ediyordu Lenin; " ... en demokratik biçimdir." (3)

Demokratik cumhuriyet, serbest rekabetçi dönemde, burjuvazinin egemenliğini sürdürmesinin, "dolaylı ama bir o kadar da en emin biçimiydi." O günkü koşullarda, reel burjuva tutumla, "demokratik cumhuriyet artık 'vatanadaşlar arasında' mülkiyet farkı diye bir şeyi, resmen tanıımıyordu." (Engels)

Kapitalizmin tarihinde yaşanan bütün derin bunalımlar, burjuva devlet biçiminde de farklı farklı boyutlarda da olsa, mutlaka değişmelere neden olmuştur. Serbest rekabetçi dönemin devrevi bunalımları, emperyalist dönemin sürekli bunalımlarına yerini terkettikçe, burjuva demokrasisi de siyasi gericilikle yer değiştirmiştir. Çünkü emperyalizm aşamasında, sermayenin her yeniden üretiminde karşı karşıya kalınan zorluklar, kapitalist üretim tarzının egemenliğini doğrudan ve temelden tehlikeye sokacak boyutlara ulaşmıştı. Tam burada, Lenin'in formülünün tamamını hatırlatırsak; "demokrasi, serbest rekabete tekabül eder. Siyasal gericiлик, tekele tekabül eder."

Tekel aşamasına geçişle beraber, kapitalist egemen sınıflar arasındaki çelişkiler, sıcak savaşla noktalanacak kadar kızıştı. Ki bu dönemde, yani Birinci Emperyalist Savaş döneminde, siyasi gericiлик, gemi azya aldı. Bu "emperyalist savaşın, cumhuriyet ile monarşi arasındaki farkı ortadan kaldırdığı bir gerçektir." (Lenin)

Tekel döneminde, burjuvazinin gerek sömürülen sınıfların kendi adına ayağa kalkması

karşısında egemenliğini sürdürmesi, gerekse kendi sınıf kanatları arasındaki çelişkileri, demokratik bir devlet biçimi içinde çözmesi zorlaştı. Yeni ve alternatif bir sınıfla karşı karşıya kalan burjuvazi, gençliğinin demokratik cumhuriyetinin olağan kurallarına göre devleti işletmeyi, bir kenara bıraktı.

EMPERYALİZM DEMOKRASİNİN İNKARIDIR

Siyasal gericilığın, tekele tekabül ettiğini söyledik. Bu olguyu, Lenin'in açıklamalarıyla irdelemeyi sürdürelim.

"... emperyalizm, sözgötürmez bir biçimde genel olarak demokrasinin, bütün demokrasinin inkarıdır..." (4)

Lenin, yukarıya aldığımız satırlardan iki sayfa sonra, bir de soru atar ortaya: "O halde, emperyalizm demokrasiyle nasıl uzlaşmaktadır?"

"Emperyalist demokrasi" olmaz. Finans kapital, "tek- el" yönetimi ister. Siyasi gericiлик, "azami kar"ın yönetim biçimidir. "Emeparyalist demokrasi" olmuyor da ne o oluyor? Şu oluyor; emperyalizm demokrasiyle, zorunlulukları çapında uzlaşıyor. Lenin, sorusunu bu yönde yanıtlar: Emperyalizm, "sermayenin kadiri mutlaklığını dolaylı uygulamakla" (5) demokrasiyle uzlaşır.

Bugün tüm siyasi gericiliğine karşın, burjuva demokrasisinin, değişik boyutlarda yaşandığı ülkeler hala varsa, emperyalizm açısından, zorunlu kalınan bir uzlaşmadır bu. "Emperyalizm, kapitalizm gelişmesini ve halk kitleleri içinde demokratik özlemleriyle, tröstlerin anti demokratik eğilimleri arasındaki antagonizmayı şiddetlendirir." (6)

Siyasal demokrasi için mücadelenin yaşamsal önemi, tam da bu noktada güncelleşir. Çünkü, "hükümet sistemi ne kadar demokratik olursa, işçiler kötülüklerin kökünün haklarının eksikliği değil, kapitalizm olduğunu o kadar açık göreceklidir." (7)

Şimdi, devam niteliğinde, yeni bir ara başlığa geçelim.

SIYASAL DEMOKRASİ MÜCADELESİ

Marksistler, en geniş burjuva demokrasisinin bile, sınıf baskısını yok edemeyeceğini çok iyi bilirler. Ve "meselenin özü şudur: Bütün 'demok-

rasi' kapitalizm altında, ancak çok küçük bir dereceye kadar ve ancak göreceli olarak gerçekleşebilir olan 'hakların' ilanı ve gerçekleşmesiyle var olur." (8)

Emperyalizm koşullarında, siyasi demokrasi meselesine yaklaşımda, yaşana gelen kaba marksist yaklaşım, tam da böyle: Lenin'in kıyasıya mücadele ettiği marksizmin karikatürü, günümüzde daha ince (bazen daha kaba) biçimde çizilmeye devam ediliyor. Handikap şu: Burjuva demokrasisi, monarşi, faşizm vs. hepsi öz olarak aynı, hiçbirinden medet umamayız!

Lenin dönemindeki 'sol komünistlerin' yaklaşımını, bir kez daha anımsatalım: "Emperyalizm zafer kazanmıştır, bu yüzden siyasi demokrasi sorunuyla uğraşmaya gerek yoktur diye düşünüyorlar." (9) Peki Lenin, emperyalizm koşullarında bütün demokratik taleplerin elde edilebileceğini mi vaaz ediyordu? Hayır, doğrusu şuydu: "Emperyalizm altında, bütün demokratik talepler, bir dizi devrim olmaksızın, bunları siyasal olarak elde etmek zordur veya tamamen imkansızdır anlamında 'elde edilmez' taleplerdir." (10)

Görüldüğü gibi, emperyalizmden medet uman yok. Ona zorunluluklar dayatma ısrarı var. Lenin, emperyalizmin siyasal gericiлик demek olduğunu, monarşi ile cumhuriyet arasındaki farkı ortadan kaldırdığını söylemekle birlikte, şunu ekler: "Ama buna dayanarak, cumhuryeti reddetmek, hatta ona karşı küçümseyici bir tavır almak, insanın savaş korsununa kapılması"dır. (11)

Emperyalizm, ezilen sınıflar lehine ve devrimci demokrat hareketin basıncıyla, demokrasi ile ne kadar fazla uzlaşırsa, "sınıf mücadelesinin daha doğrudan, daha geniş, daha açık ve kesin kıl ve bizim de muhtaç olduğumuz budur." (12)

Bir dizi devrim olmaksızın, demokrasi ancak göreceli (sınıflar arası güç dengesine bağlı değişmeli) gerçekleşebilir olsa da, devrimci hareket, siyasi demokrasi talebini ilan etmeli ve gerçekleşmesi için mücadeleye girmelidir. Çünkü, "bu haklar ilan edilmeden bunları benimsetmek için hemen şimdi bir mücadele vermeden, kitleleri bu mücadelenin ruhuyla eğitmeden, sosyalizm imkansızdır." (13)

SORUNUN CAN ALICI BOYUTU

Sorunun en can alıcı boyutu: "Sosyalizm, demokrasi olmadan imkansızdır. Çünkü; 1) proletarya demokrasi mücadelesiyle hazırlanmadan, sosyalist devrimi yapamaz; 2) muzaffer sosyalizm tam demokrasi uygulamadan, zaferini pekiştinemez." (14) Aynı noktada, Mao; "devrimin ülke çapında yükseltilmesini, ancak demokrasi uğruna, şehir küçük burjuvazisini de içine alacak bir siyasi ve iktisadi mücadele vererek sağlayabiliriz" (15) demekteydi.

Burada, ayrıntı bir sorunla, geçerken çözeceğimiz bir sorunla değil, zorunlu bir aşamayla karşı karşıyayız. Lenin'in deyişiyle, "emperyalizm ile demokrasi arasındaki ilişki ve asgari program meselesi." Farklı bir deyişle, bir dizi reform öngörmek gibi bir yönü de olmasına rağmen, bir asgari program (demokratik devrim) sorunudur.

Önemli bir nokta: Demokrasi ile devrim mücadelesini, nasıl bağdaştıracakız, her somut süreçte ortak frekansları nasıl yakalayacağız? Bu noktanın, "bütün özü"nü yine Lenin'den dinleyelim: "İnsan, demokrasi için mücadeleyle devrim için mücadelenin, birincisini ikincisine bağımlı kılarak, nasıl birleştirebileceğini bilmez... meselenin bütün özü buradadır.

"Bütün demokratik talepleri koy, ama bunları devrime bağımlı kıl, onunla uyum içinde düzenle." (16)

"SAĞ" VE "SOL" SAPMALAR

Tarihte, "ekonomizm, kapitalizmin ortaya çıkışı ile demokrasi uğruna mücadeleyi birbirine" () bağlayamadı. 'Sol' komünistler ise, emperyalizm koşullarında, reformlar ile demokrasi uğruna mücadelenin, nasıl konumlanacağını anlayamıyor. Çünkü, 'sol' sapmada kitlelere güvensizlik, sabırsızlık, erken hesaplaşma saplantısı vardır. 'Sol' sapma, ters kutuptan, bir ekonomist körlüktür.

Geleneğimiz, reformcu sağ sapmaya karşı mücadeleyi (çoğu kağıt üzerinde, lafta kalsa da) esas alırken, onun değirmenine su taşıyan, yığınlardan kopuk 'sol' sapmacı hareketlere yetişme, onunla yarışma derdine düşegeldi. '80 öncesi, özellikle şehirlerdeki mücadelenin içerik ve biçimi, (onca karşı eleştiri yazılmasına rağmen) "öncü savaşçılar"a paralel bir kanal olarak şekillendi. Yeni bir dönem olarak düşünebileceğimiz, "iki 3. Konferans" son-

rasında ise, eski yaklaşım gerçekte sürdürülmesine rağmen, bunu uygulayacak güç bulunamamıştır. Yığın hareketinin görece ivme kazandığı bu süreçte, onunla birleşip kitlesel bir atılım esas alınacağına, şehirlerde hala bireysel askeri eylemler perspektifi esas alınmaktadır.

Marksist-leninist belgelerde ve yaşanmış pratik deneyim açısından, bu sorun, net olmasına rağmen, polemiki bu kanaldan da sürdürmeye ihtiyaç var. Eğitim ve dönüştürme perspektifi olan herkes, bunda hemfikirdir. Egemen medyaların, yaşamın en küçük birimini dahi bombardımana tuttuğu bu "iletişim çağı"nda, devrimci hareketlerin kitle olarak çevresi değil, "ileri kadroları" bile, demokrasi mücadelesinin gerçek boyutlarından bihaber durumda.

Devrimci olmak, reforma karşı olmak değil; reformlarla sınırlı kalmamak ya da reformların sınırında durmamaktır. Burjuva sistemde ekonomik, akademik ve (ulusal, sınıfsal, kültürel) tüm demokratik hak ve özgürlüklerin, mümkün olan en geniş yayılımından yana olmak, burjuva yasalılığına bel bağlamak, ona teslim olmak değil; devrimin başarısı için kitleleri mücadele içinde eğitmek, hazırlamak ve devrimci güçlere, geniş bir hareket alanı yaratmaktır. Bu anlamıyla, mevcut düzen koşullarını, mümkün olan en demokratik ortam için zorlamak, egemen güçlerin mevziflerini daraltmak, silahlarının etki gücünü azaltmaktır. Egemenlerin hareket alanının daraltılması, devrim güçlerine geniş hareket alanı sağlanması demektir.

Mao'nun, Çin için bu konudaki değerlendirmesine bakmakta fayda var: "Demokratik cumhuriyet, Çin halkının en geniş bölümlerinin, ülkenin siyasi hayatında yer almasını ve siyasal bilincini ve örgütsel gücünü arttırmakla kalmayacak, sosyalizmin gelecekteki zaferi için yürütülen mücadelelerde, Çin proletaryasına ve onun önderi Komünist Partisi'ne hareket serbestisi sağlayacaktır." (17)

Sosyalizmin mücadelesinin yolu, demokrasi mücadelesinden geçiyorsa eğer, bu, devrimin yolunun aynı zamanda irili ufaklı ve köklü bir dizi reformla da örülü olduğunun kanıtıdır. Ayırıcı nokta şudur: Reformlar, devrim mücadelesinin geriletilmesine mi, engellerin kaldırılmasına mı yol açacak? Bu soru, her reform için somut olarak yanıtlanmalı ve ona göre tavır alınmalıdır. Demokratik talep yanlış sayılamaz. Sorun, o taleple genel mücadele

arasında kurulan bağın, doğru tasarlanıp tasarlanmadığıdır. Güzel bir örnek, Lenin'in Kautsky'le polemiklerinde bulunabilir: "Kautskizmin hatası, doğru demokratik talepleri geleceğe, sosyal devrime göre değil, geçmişe, barışçı kapitalizme göre tasarlamasında yatar. (Oysa yazar, bu talepleri yanlış sayma durumuna düşüyor." (18)

Siyasi demokrasi için, mücadeleyi gerekli kılan unsurları, tekrar özetlersek;

-Fiili şartlarını yaratarak, mümkün olan her olanağından yararlanmak.

-Böylece, sınıf mücadelesini daha doğrudan, daha geniş, daha açık ve kesin kılmak.

-Kapitalizmin en kitlesel teşhir kanallarını ele geçirmek.

-İşçi sınıfının ve devrimden yana tüm kitleyi, bu mücadele içinde eğitmek, siyasi düzeyini ve örgütlülük derecesini yükseltmek. Olayın önemi de buradan kaynaklanıyor.

Hiçbir demokrasinin, sınıf baskısını yokedemeyeceğinin bilincindeyiz. Örneğin, halk demokrasisinin, eski egemen sınıflar üzerinde baskıcı bir yanı olacaktır. Bugünkü en geniş burjuva demokrasinin, işçi sınıfı ve emekçi halk üzerinde, bir baskı düzeni olması gibi. Bu benzerliğin, biçim sel olduğunu ve demokrasinin her iki durumda farklı işlevler için gündemde kaldığını ekleyelim.

Halk ve sosyalist demokrasilerinin ötesi var mı?

"... tezlerimizde, üç satırda, birinci bölümün son üç satırında açıkça ve kesin olarak, 'demokrasinin de devlet yokolduğunda, yokolmak zorunda olan bir devlet biçimi' olduğunu söylüyoruz." (19)

Sorunun, teorik olarak özcesi bu. Asıl gerekli olan ise, bu genel çerçevenin, somut mücadele taktiklerine uygulanmasıdır. ■

DİP NOTLAR

1) Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü, Sf. 66

2) Latif Baykan, Komün, Sayı:10

3) Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü, Sf.50

4) Age. sf. 48 5) Age. sf. 52

6) Age. sf. 57 7) Age. sf. 84

8) Age. sf. 86 9) Age. sf. 30

10) Age. sf. 44 11) Age. sf. 23

12) Age. sf. 84 13) Age. sf. 86

14) Age. sf. 86

15) Mao, Seçme Eserler, Cilt 1, Sf. 358

16) Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü, sf. 117

17) Mao, Seçme Eserler, Cilt 1, Sf. 166

18) Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü, Sf. 15

19) Age. sf. 66

KÜRDİSTAN

KÜRDİSTANDA İTTİFAKLAR POLİTİKASI

Engel haline gelmeyen hiçbir gücü, düşman ilan etmemeli

Devrimci milli savaşa, karşı-devrimci savaşa karşı koymayan, devletin bir yan gücü olarak fiili bir engel haline gelmeyen hiçbir gücü, düşman ilan etmemeliyiz. Eleştiri ile savaşı birbirinden ayırmalıyız. Bizimle dostluk çok iyidir. Bizimle yarı-dostluk iyidir. Bu iyiyi çok iyiye, yani bu yarı-dostluğu dostluk siyasetine dönüştürme siyaseti izlemeliyiz.

Muzaffer ORUÇOĞLU

Doğru ittifaklar siyasetini, Kürdistan'daki çelişkilerin durumu belirliyor. Uçurumu geçmek için, köprüyü bulmak gerekiyor. Bu köprü'nün adı, başçelişkidir. Ve kendisini, tüm çıplaklığı ile açığa vuruyor. Şimdi başçelişkiyi körler de görüyor. Bu ilginç bir durumdur. Biz de görüyoruz ama, kabul etmiyoruz. Şimdi başçelişki, Kürtlerle devlet arasındadır.

İki güç vardır; Kürt ulusu ve Türk devleti.

İttifaklar politikasını, bu gerçeğe göre ele almalıyız. Kürt ulusu içinde, Kürt burjuvazisi ve toprak ağalarından Kürt proletaryasına kadar, milli zulmün ve aşağılamanın, milli bencilliğin ve önyargıların, şu veya bu derecede acısını çeken tüm sınıf ve tabakalar yer alıyor. Bu sınıf ve tabakaların Türk devletiyle, şu ya da bu tarzda çelişkileri vardır. Her sınıf ve tabakanın mücadele, çalışma, davranış ve örgütlenme biçimi farklıdır. Bazı sınıflar parlamenter, barışçıl mücadele ve örgütlenme biçimlerini, bazıları ise, silahlı biçimleri benimserler. Bu doğaldır, bunda şaşılacak bir yan yoktur. Bazıları reformist, bazıları ise devrimci bir programla ortaya çıkarlar. Liberallerin, uzlaşıcıların, reformistlerin devrimcileri eleştirmelerini, onları parlamenter biçimlere, reform hattına çekme çabalarını normal karşılamalıyız. Bu eleştirel tavır ve çabayı düşmanlık ilişkisi olarak yorumlamamalıyız.

Devrimci milli savaşa, karşı-devrimci savaşa karşı koymayan, devletin bir yan gücü olarak fiili bir engel haline gelmeyen hiçbir gücü, düşman ilan etmemeliyiz. Eleştiri ile savaşı birbirinden ayırmalıyız. Bizimle dostluk çok iyidir. Bizimle yarı-dostluk iyidir. Bu iyiyi çok iyiye, yani bu yarı-dostluğu dostluk siyasetine dönüştürme siyaseti izlemeliyiz. Bizimle dostluğa karşı çıkmak, ama bize saldırmamak, üzülecek kötü bir durum değildir. Bunu iyiye, yarı-dostluk ilişkisine dönüştürmeye çalışmalıyız.

Ulusal gücün mevzilenmesi nasıl olacak? Kuşkusuz, öncü güç Kürt proletaryasıdır. Köylülük, temel güçtür. Kürt milli burjuvazisi güvenilir müttefiktir. Kürt büyük burjuvazisi ile büyük toprak ağalarının bir bölümü güvenilmez, sallantılı, tarafsızlaştırılması gereken güçlerdir. Bunlarla ittifak olanaksız değildir. Bunların bir bölümü ise, savaşa savaşa karşı koyan milli hain durumundadır.

Kürdistan'daki devrimci milli savaş, silahlı düşmana karşı, nasıl bir tutum içinde olacaktır, olmalıdır? Düşman, iki blok halindedir. Aria blok, yani devlet ve ana blokun eklentisi, milis gücü, koç başı durumunda olan yerli işbirlikçi blok. Her iki blok da, bir bütün olarak Kürdistan'ın başdüşmanıdır. Ama öncü, başdüşman içindeki çelişkileri görmek ve buna uygun taktikler izlemek zorundadır. Önce devleti ele alalım. Devlet içinde, birbirleriyle

çatışan iki ana blok vardır; Amerikancı blok, Avrupacı blok. Birincisi, ikinciye nazaran daha terörcü, daha saldırgandır. Devrimin bu noktada bunları aynileştirmemesi, aradaki farkları görmesi, bunlar arasındaki çatışmadan devrim lehine yararlanması gerekiyor. Kuşkusuz değişen şartlara, iktidarda olup olmamaya bağlı olarak bunların konum ve rolleri, yöntemleri yer değiştirebilir. Bu dikkate alınmalı ama, iki ayrı emperyalist güce bağlı olan ve geri ya da nisbeten aydınlanmış yığınlara dayanan bu bloklar arasındaki çelişkilerin, değişim seyrini iyi izlemelidir.

Her işbirlikçi güçle efendisi arasında çelişki vardır.

Bu çelişkilerin, bazen çatışmaya dönüştüğünü biliyoruz. Bu bakımdan, yerli işbirlikçi milis güçle, devlet arasında da bir çelişki vardır. Bu çelişki, "silahları bırak ya da milli savaş saflarına katıl!" propagandasıyla şiddetlendirilmelidir.

Bölgede, devleti ve yerli işbirlikçileriyle tüm başdüşmanı hedefleyip tecrit etme ya da daltarak yoketme politikasına rağmen, başdüşman içinde de asıl vuruşu, devlete yöneltmek gerekiyor. Asıl vuruşun, sürekli olarak devlete yöneltmesi ve işbirlikçi güçlerin devletten kopması propagandasının sürekli kılınması, bu güçlerin tabanının daralmasına, bu güçler içindeki çelişkilerin şiddetlenmesine yol açacaktır.

İşbirlikçi güçler arasında da ayırım yapmalıyız. Bunlar içinde uzlaşmaya yatkın olanları, daha saldırgan ve fanatik olanlardan ayırmalıyız. Uzlaşmaya yatkın olanları, "biz size saldırmayacağız, siz de bize saldırmayın" şeklindeki bir saldırmazlık politikası ile tarafsızlaştırmaya çalışmalıyız. Saldırgan, fanatik, işbirlikçi güçlerin silahlı kadrolarını ise, ancak imha politikasıyla dağıtıp tecrit edebiliriz. Saldırganlara uygulanan sistemli imha politikası, uzlaşmaya yatkın olanların uzlaşma eğilimlerini güçlendirir. Ama uzlaşmaya yatkın olanlara karşı saldırmazlık politikasının uygulanması şartıyla.

İttifaklar politikasında, son derece esnek

olmak gerekiyor. Başdüşmanın dışındaki her güçle şu ya da bu derecede eylem birliklerine, ittifaklara girilebilir. Bağımsızlığı korumak, propaganda ve ajitasyon hakkını saklı tutmak şartıyla. İttifaklar politikasında tek tek kişileri, küçük grupları ciddiye almalıyız.. "sen küçüksün, senin gücün yok, seni ciddiye almıyoruz. Sana kan mı vereceğiz" şeklindeki burjuva, kibirli bürokratik tavırlardan uzak durmamız gerekiyor. Bu tavır, saflarımızda gayet sağlıklı bir tarzda yaşıyor. Safların itibarını, mütevaziliğini yiyerek yaşıyor.

Kürdistan'da savaşıyor bir partinin dış ilişkilerde ittifaklar politikasını nasıl uygulaması gerekir?

Başdüşmanla, yani Türk devletiyle çelişkisi olan devletleri, Türk devletini destekleyen devletleri ayırmak gerekiyor. Emperyalist devletler, bağımlı devletler. Bu devletlerle ilişki içinde olmak, Türk devletiyle bunlar arasındaki çelişkilerden devrim lehine, yararlanmak gerekiyor. Ancak emperyalist devletlerle ilişkilerde son derece dikkatli olmak, prensiplerden ve bağımsızlıktan taviz vermemek temel şarttır. Bu ilişkiler, özünde, sosyalist bir devletle emperyalist bir devlet arasındaki ilişkiler gibi olmalıdır.

Cephe politikası, farklı şartlarda, değişik biçimler alır.

Cephe, en geniş birliktir. Her ülkenin şartlarına göre değişik biçimlerde ortaya çıkar. Komünist partisi güçlüdür, bir veya birkaç bölgeyi kurtarmıştır. Geniş köylü yığınlarına dayanarak ordu kurmuştur. Bu güçlü durum, cephenin oluşumunu beraberliğinde cepheleştirebilir. Bu bir biçimdir. Öte yandan devrim geniş yığınlara mal olur. Kızıl siyasi iktidar kurulmadan da parti ve onun emrindeki silahlı güçler ciddi güçler haline gelebilirler. Bu durum, cephenin doğuşunu beraberinde getirebilir. Bu da başka bir biçimdir. Yine öte yandan, savaşıyor partiler, örgütler, sendikalar vs. bir araya gelerek bir cephe kurabilirler ve kurulan bu cephe, zamanla serpilip güçlenebilir, istikrar kazanabilir. ■

Kendi ulusundan sömürücülere taraf olmakla özgürleşilmez

Türk-Kürt ve diğer milliyetlerden emekçiler ve işçilerin kardeşliği, sınıf kardeşliğidir ve bakidir. Türk egemen sınıflarının kendi sınıf çıkarlarıyla örtüşen ulusal üstünlüğünü zorla sürdürme gayretinin emekçiler açısından anlamı şudur; Kan ve ölüm!

Ertan İLKER

Yazıma Türk solunun ve devrimci kamuoyunun bir yaklaşım tarzını eleştirmekle başlamak istiyorum. O da şu; Kürt sorununda bugünkü nesneliteden hareketle devrimci ve emekçi sınıflardan hareketle devrimci ve emekçi sınıflardan yana çözümler üretmek yerine, hamasi nutuklar çekme ve kendi sorumluluklarını bir tarafa bırakarak Kürt ulusal hareketine methiyeler düzme biçiminde şekilenen edilgen ve yamanıcı, gölge bir politika izlemektedir. Kuşkusuz bu durum Türk egemenlerinin işini kolaylaştırmakta "böl-parçala-yönet" politikasını süregelen daha kolay uygulamaya sokmaktadır.

Türk egemenleri hergün radyo-TV ve iletişim araçlarını kullanarak, TC devleti sınırları içinde yaşayan çeşitli milliyetlerden emekçiler arasında nifak tohumlarını serpmeye hız katarak devam ediyor. Gün geçmiyor ki, yetkili ve etkili ağızlardan biri; "TC devletini bölmek isteyen PKK'lı teröristler ve onların büyük şehirlerdeki destekçilerinden" bahsetmemiş olsun. Böylece bir taşla iki kuş vurulmak isteniyor. Bir yandan Kürt ulusal hareketini Türk kamuoyu nezdinde sanık sandelyesine oturtmak, öte yandan sosyalist, devrimci ve demokrat yapılanma ve kişileri de yanı başına ilıştirmek istiyor.

Sömürücü sınıfların kar uğruna üstünde oynamadığı değer yoktur. Dini istismar etmekten çekinmez. Yeri geldiğinde en büyük vatansever kesilir. Ama güngelir ulusal sınırların önemliliğinden dem vurur. Demokrasi ve insan

hakları üzerine hamasi nutuklar çekmede üzerine yoktur. Ama birazcık gedik açılmaya görsün, çıkarları azda olsa zedelenmiş olsun, "elbisenin bolluğuna ve lükse kaçıldığına" inandırmaya çalışır emekçi sınıfları. Ve hemen "zinde güç'ü asli görevine çağırır. Azerbaycan'da, Yugoslavya'da ve daha düne kadar Bulgaristan'da olduğu gibi "ulusların kaderlerini serbestçe belirleme hakkı'nı hemencecik anımsar. Ama iş başa düştümü, bu kavramların tümünün köküne kibrit suyu döküverir. Orta Asya, Türk devletleri sözkonusu olunca Türk'lük duygusu depresir. Ama finans kuruluşlarının kapısını arşınladığında ise Avrupalı olduğu aklına gelir. Kısacası herşeyi bu bir türlü düzen tumaz düzenini devam ettirmeye payandalanmıştır.

Bu genel geçer kuralın Kürt sorununda daha bir fütürsuzlukla sürdürüldüğünü tanıklık etmekteyiz.

Türk egemen sınıfları daha düne kadar "Kürt realitesini" kabul etmemede direnirken; bizzat Kürt ulusal hareketinin zorlamasıyla lütfen kabul ettirilmiştir. Ne ki politika esas olarak koşunmuş; ekonomik kalkınma palavralarıyla askersel çözüm-aslında çözümsüzlük-sürdürülmeye çalışılmaktadır. Bu arada Türk ve Kürt emekçileri karşılıklı kırıdırılmakta ulusal çitler derinleştirilmekte, çeşitli ulusların emekçileri arasında etkisi yıllarca sürecektir güvensizliği katmerleştirmektedirler.

Türk egemen sınıfları ve onların sözcüleri "dış güçlerin parmağını" aramaya pek heveslidirler. Düne kadar "dış güç" S.S.C.B idi. Rus bürokrat burjuvazisi bu işin pirine secde edin-

ce, yeni "dış güç" arandı ve bulundu. Suriye! Tam burda karar kılınırken; kalemşörlerin de marifetiyle Almanya ve Uğur Mumcu gibi kimi dedektif kalemşörlerin o pek parlak basiretiyle de "büyük dost" Amerika bir köşeye not olarak düşölüverdi.

Şunu unutmamak gerekiyor. Geçmiş 200-300 yıl içinde tüm kapitalist devletlerin hükümetleri, çalışan yığınları "yabancı mihrakları" umarcasıyla kah soğuk kah da sıcak savaşın içinde hep tutageldiler. Kimileyin ulusal çıkar adına yapıldı. Kimileyin din oldu bahane. Ve "üstün ırk" panaroyası! Hepsinin temelinde yatan ise dünya pazarlarının daha çok kar uğruna yerinden paylaşılması olmuştur ve bugünkü sürgelen budur. Bu anlamda kapitalist-emperyalist devletler, dünyanın şu yada bu yerindeki çatışmayı ulusal ve sosyal hoşnutsuzlukları kendi çıkarları doğrultusunda biçimlendirmek için çaba sarfederler. Çok yakın örnek olarak "Körfez Savaşı"nı verebiliriz.

Bu cümleden hareketle ABD ve Almanya gibi emperyalist devletlerin Ortadoğu gibi önemli bir pazardaki gelişmelere kayıtsız kalmaları düşünülemez. Ne ki Kürt ulusal hareketini demagojisi yapıldığı gibi, "dış güçlerin bir kışkırtması" gibi göstermek, insan aklına karşı işlenmiş en büyük suçtur. Zira ateş olmayan yerden duman çıkmaz!

Bugün bir günde birçok şehri ve kasabada birden kepenk kapama olayı gerçekleşebiliyorsa, cenaze törenlerinde onbinler cop ve tanka rağmen yürüyebiliyorsa, üstüne üstlük hergün uçaklarla bombalar yağdırılıp, savunmasız insanlar imha edilebiliyor ve buna rağmen "barikattan selvi dalından" değil ama İdil'in, Cizre'nin, Şırnak'ın sokaklarında onbinler "ölüme gülebiliyorsa", "dış destekli üç beş eşkiyanın kışkırtması" biçimindeki açıklamalar, kocaman bir yalan olarak kalır.

Egemen sınıfların seçkin politikacısı Demirel'in jargonuyla ifade edelim; "sorun vardır ve çok ciddidir. Kürt realitesini kabul etmek yetmez, bu realitenin gereklerini de yerine getirmek icab eder!

Nedir sorun?

Öncelikle siyasal boyutludur. Sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları vardır. Bu konuya yeniden döneceğiz.

Bugün Türk egemenleri emekçi yığınları

"Türkiye'yi bölmek isteyen dış güçler" umarcasıyla bir ulusal konsensüs yaratmak istiyor. Emekçileri unutturmak istiyor. "Demokratikleşme paketi" ne hikmetse bir türlü açılmıyor. "İş güvencesi yasası" kuşa çevrilmiş haliyle bile patronların güçlü direnişini karşısında bulmakta gecikmiyor. Bir ayrıcalığa sahipmiş gibi bir işte çalışanlar işlerini daha ucuz işgücüne terketmek zorunda kalıyor. Kürt sorununda, sanki devlet politikası değilmiş gibi geçmiş hükümetlerin basitçe ifade edilen ihmaline bağlanıyor. Ve ekonomik kalkınma palavralarıyla sorunun siyasal özü gözden kaçırılmaya çalışılıyor.

Yukarıda vurguladık, tekrarlamakta yarar görüyoruz. Türk egemenleri ve onların kalemşörleri sosyalistleri "Türkiye'yi bölmek"le suçlamaya devam ediyorlar.

Açıklıkla vurgulamakta yarar görüyoruz; Sosyalistlerin hiçbir zaman bir ülkeyi bölmek yada ülkeleri birleştirmek gibi soyut amaçları olmamıştır, olmayacaktır da. Onlar tüm olguları emekçi sınıfların çıkarları doğrultusunda değerlendirir ve çözüm önerilerini bu doğrultuda saptarlar.

Sosyalistler ulusal ayrıcalıkların düşmanıdır. Bir ulusan bir başka ulusu zorla baskı altına almasına, yok saymasına, diğer bir ulus aleyhine ulusal üstünlük peşinde koşulmasına rıza göstermezler, göstermeyeceklerdir.

Her koşulda ve her yerde ulusların kendi kaderlerini kendilerinin özgürce belirlemesinden yanadırlar.

Onlar, hangi ulustan olursa olsun proletaryanın ve emekçi yığınlarının birlikteliğinin savunucuları ve amansız takipçileridir.

Bu ilkelerinden hareketle; Bugün Kürtler, başlı başına bir ulusal topluluktur ve bunların kendi kaderlerini serbestçe belirleme hakları her ulus kadar meşrudur. Ama bu hiç bir zaman Kürt ulusunun Türk ya da bir başka ulusa karşı ulusal üstünlük sağlama gayretini (ki eğer olacaksa) desteklemek anlamına gelmez.

Türk-Kürt ve diğer milliyetlerden emekçiler ve işçilerin kardeşliği, sınıf kardeşliğidir ve bakidir. Türk egemen sınıflarının kendi sınıf çıkarlarıyla örtüşen ulusal üstünlüğünü zorla sürdürme gayretinin emekçiler açısından anlamı şudur; Kan ve ölüm! Egemenlerin bu kanlı politikasına destek veren sözümona

aydınlar, gerici olma sıfatını hak ettikleri gibi, her damla kan ve gözyaşının sorumluları içindedirler.

Türk emekçi ve işçileri;

Kürt sorununda bugün egemenlerin izlediği politika senin için ölüm başta olmak üzere, sofrandakinin azalması anlamına geliyor.

Nasıl mı?

Türk hükümetlerinin gelirlerinin büyük bir kısmı işçi ve memurlardan gelen vergilerle karşılanmaktadır. Bu vergilerin toplandığı devlet bütçesinde her yıl askeri harcamalara giden pay % 30'lara varmaktadır. Yani verdiğin her kuruş verginin % 30'u Kürtlere kurşun olarak, bomba olarak harcanmaktadır. Buna askeri hareket için gerekli ulaştırma ve alt yapı harcamalarını da eklersek % 50'lere varan bir harcama yapılmaktadır. Buda verdiğin verginin yarısı ve daha fazlası anlamına geliyor. Peki karşılığında ne alıyorsun? Bazen ölüm, bazen yoksulluk, bazende işsizlik ve açlık. Daha az eğitim ve öğretim. Daha az sağlık hizmeti. Daha az refah, daha büyük gelir adaletsizliği.

Türk egemenleri GAP projesiyle bölgenin kalkındırılacağından dem vuruyorlar. Siyasal, sosyal ve kültürel boyutunu; ekonomik faktörlerle örtmeye çalışıyorlar. Peki hangi sanayi toplumuyla yapabilecekler bunu? Harran Ovası spekülâtif amaçlarla dünden büyük sermayedarlarca çok ucuza kapatıldı bile.

Egemenlerin bu varsayımının gerçekleri olduğunu bir an için varsayalım. Peki Kürtler sosyal bir olgu olmaktan çıkacaklar mı? Öte yandan büyük teşvik tedbirleri olmasına rağmen hiç sermayedar bu topraklara ayağının tozuyla gitmek için can atmadı. Zira sermaye daha ucuz maliyet, daha çok kar peşindedir. üstelik bu kapkaççı sistemde sermaye daha çok spekülâtif alanlarda boy göstermektedir. Yani üretmeden, rantıye ile vurgun vurmak peşindedir.

Kürtler sosyal bir olgu olmaktan çıkmayacakları gibi, ulusal bilincin gelişmesi ve Türk egemenlerinin uygulaya geldikleri imhacı ve inkarcı politikanın da etkisiyle daha güçlü bir sosyal olgu olarak varlığını sürdürecektir. Bu da daha çok Kürt ve Türk emekçisinin imhası anlamına geliyor. Daha büyük düşmanlık ve kin, daha az refah, daha fazla yoksulluk anlamına geliyor.

Çözüm nedir?

Çözüm öncelikle siyasaldır. Ve siyasal demokrasinin sınırlarının genişletilmesi için mücadeledir. Bir başka ifadeyle; bugün Kürtler kendi kaderlerini kendileri serbestçe belirlemelidirler. Bunun yöntemi, Kürtlerin iradelerini açıklıkla yansıtacak bir siyasal referandumdur.

Bugün her Türk emekçisi ve aydınının Kürt emekçisinin meşru hakkını kullanmasına verdiği destek; halklar arasında birlik ve dayanışmayı arttıracak gibi, Türk egemenlerinin sömürücü düzenlerine iyi bir şamar olacaktır. Kürt emekçileri ölmek istemiyor, insanca bir yaşam kavgası veriyor. Meşru olanı istiyor. Türk emekçileri de çocuklarının, emekçiler bir savaşta ölmelerinden hoşnut değildir. Bu gidişe dur demenin yolu haksızın karşısında birleşmekle mümkündür.

Tarihte örnekleri vardır. Emekçi demokrasilerinde ulusal ayrıcalıklar tüm hak eşitliği sağlanarak ortadan kaldırılmıştır.

Bugün DYP-SHP koalisyonu demokratik haklar konusunda yalan çöğlükleri yuvarlamaktan başka bir şey yapmamaktadır. Sömürücü sınıflar emekçi sınıflardan gelen baskılar karşısında örgütlü ve güçlü bir direniş sürdürmeye devam ediyorlar. Bu anlamda örgütlenmek ve her milleyetten emekçilerin birlikteliğine giden meşaleli yolda halk demokrasisi ve sosyalizm mücadelesine hız katmak hayati bir zorunluluk olmuştur. Bu gereğin bilincinde olarak sorunlu ve bilinçli adımlar atmaya yönelmenin zamanıdır artık!

Devrimci ve demokrat güçlere çağrı!

Büyük düşünüp, küçük davranmak zaman kaybetmekten başka bir işe yaramıyor. Küçük hesapları bir yana bırakarak; demokratik hakların sınırlarını genişletmek amacıyla güçleri birleştirmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Kürt sorununda referandum isteğini kamuoyunda güncel kılmak; Kürt ulusal hareketinin meşruluğunu Türk emekçilerine ve işçilerine kavratmak, sınıf kardeşliğini pekiştirmek, burjuvazinin ördüğü ulusal çitleri yıkmak gibi ivedi görevleri genel geçer beylik sözlerle geçiştirmenin zamanı değildir. Burjuvazi ne istediğini yalan dolanla da olsa açık seçik söylüyor. Bizlerinde açık seçikliği orta yerde olmalıdır!

SOSYALİST PARTİ ELEŞTİRİSİ-2

Ulusal sorun, anti-emperyalizm, Üç Dünya Teorisi, sömürgecilik ve diğer bazı konularda SP ve öncülü TİİKP ile TİKP üzerine genel notlar

Sosyalist Parti, diğer konular gibi ulusal sorun kesitinde de TİİKP ve TİKP bayrağını yükseltmektedir. Bu bayrağa kızıl olmadığı için karşı çıkıyoruz.

Gelecek sayımızda SP ve Genel Bankanı Doğu Perinçek'in anti-emperyalizm, Üç Dünya Teorisi, "Kürdistan Sömürgecilik Teorisi Çıkamaz" vb. anlayışları üzerinde duracağız.

İsmail ONUR

Sosyalist Parti, diğer konular gibi ulusal sorun kesitinde de TİİKP ve TİKP bayrağını yükseltmektedir. Bu bayrağa kızıl olmadığı için karşı çıkıyoruz.

Kürt ulusunun varlığını kabul etmek, Kürt ulusu üzerindeki baskılara karşı çıkmak milli meseleye yaklaşımda marksist-leninist bir pozisyonda olmak için yeterli değildir. Dönemin diğer devrimci güçleriyle kıyaslandığında nisbeten daha olumlu bir pozisyona sahip olmasına rağmen TİİKP, yine de marksist-leninist bir niteliğe sahip değildi. Marksist-leninist bayrak Mustafa Suphi'den sonra ilk kez Kaypakkaya tarafından açıldı. Sosyalist Parti Kürt sorununun bütün yönleriyle ve doğru bir yaklaşımla ilk kez TİİKP tarafından gündeme getirildiğini Teori Dergisinin önceki sayılarında büyük iddialarla propaganda etti. Çabalarını takdirle karşıladığımız İsmail Beşikçi Hoca da Kaypakkaya gerçeğini atlamıştı.

İsmail Beşikçi eleştirisinde M. Bedri Gültekin satır aralarında TKP-ML'den bahsetmektedir. Fakat yine de TİİKP'nin marksist-leninist bir güzergaha sahip olduğu ispatlanmak istenmektedir.

Kaypakkaya diğer temel sorunların yanısıra milli meseleye yaklaşımda da teorik olarak

esasta marksist-leninist bir zeminde yükseliyordu. Bunu bu sayımızda yayımladığımız milli meseleye ilgili görüşlerinin özetinde müşahade etmek mümkündür.

Aynı şekilde, TİİKP'nin bu noktadaki pozisyonunun ne olduğunun görülmesi için görüşlerinin kısaca hatırlatılmasının yararlı olacağı inancındayız. O dönemler, Kaypakkaya tarafından mahkum edilen sözkosunu hatalı görüşlerin aşılmaması, Sosyalist Parti ve Perinçek'in iyileşmeyip nükseden hastalığının da kaynağıdır. Neydi eski hatalı ve bugünde ısrarla devam ettirmek istenen görüşler? Özeti şöyle;

"Feodal ağalarla ittifak kuran büyük burjuvazi Kürt halkına karşı da milli baskı ve eritme politikası uyguladı"

"Hareketimiz Kürt halkının kendi kaderini tayin ve isterse ayrı devlet kurma hakkını tanıdığını açıklar"

"Marksist-leninist hareket Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkının en tavizsiz savunucusudur"

"Kürt halkına uygulanan milli baskılarla mücadele"

"Türkiye halklarını birbirine düşman etmek ve ezmek amacını güden emperyalizmin ırkçılık politikası"

"Kürt halkı ağır milli baskı ve eritme politikasına karşı mücadele bayrağını kaldırmıştır"

"Kürt halkının demokratik haklar, miliyetlerini tayin için giriştiği mücadele hızla güçlenmektedir. Türkiye'nin bütün işçi ve köylüleri bu mücadeleyi destekliyor" (1)

TİİKP belgelerinden aktardığımız bu kısa pasajlarda dile getirilen tezler şunlardır:

1- Milli baskı Kürt halkına uygulanmaktadır.

2- Milli baskının asıl uygulayıcısı şampiyonu emperyalizmdir. İrkçilik emperyalizmin politikasıdır.

3- Kürdistan'da gelişen hareket (o dönemler Komün) demokratik haklar, miliyetlerin eşitliği temelindeki halk hareketidir. Aynı zamanda bu hareket Kürt halkının kendi kaderini tayin hareketidir. Ve bu hareket hızla güçlenmektedir.

4- Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkının tavizsiz savunucusuyuz.

5- Kürt halkının kendi kaderini tayini ayrı devlet kurma hakkıdır.

Tüm bu tezler müthiş bir kafa karışıklığını ifade etmektedir. Ve marksizm-leninizm'le alakası olmayan görüşlerdir.

MİLLİ BASKI TİİKP VE SOSYALİST PARTİ

Milli baskının sadece halka uygulandığı görüşü, milli baskının niteliğini kavrayamamaktır. İnsanlığın sınıflara bölünmesiyle tarih sahnesine çıkan sınıfsal baskının aksine milli baskı ulusal sorunla birlikte yani kapitalizmin şafağı ile doğan uluslar gerçeği ile gündeme geldi. Halka, emekçi yığınlara uygulanan baskının (sınıfsal) tarihi ise çok eskidir. Bu baskıyı, ulusal baskı ile karıştırmakla TİİKP ulusal sorun ve onun bir unsuru olan ulusal baskıyı ve bunlara temel teşkil eden koşulları anlayamadığını ortaya koyuyordu. Ulusal baskı, egemen ulusun egemen sınıflarının ezilen bağımlı uluslara, azınlıklara uyguladığı baskıdır. Ezilen-bağımlı ulusun ve azınlıkların sadece emekçilerine değil, egemen ulusla her yönlü birleşmiş bir avuç işbirlikçi, hain dışındaki bütün kesimlerine uygulanan bir baskıdır.

Milli baskıyı halka uygulanan bir baskı ile sınırladığınız zaman, emekçiler kategorisine dahil olmayan ezilen ulus burjuvazisi ve bir kesim toprak ağası üzerindeki baskıyı (milli) tabii ki anlayamazsınız. Onların sömürücü sınıf

karakterlerini, kaypaklıklarını ve uzlaşmacılıklarını gerekçe ederek egemen ulus hakim güçlerinin milli imtiyazlarına, üstünlüklerine karşı çıkan yanını gölgelersiniz. Veya hakim ulus egemenlerinin ezilen-bağımlı ulus ya da azınlıkların bu kesimi üzerindeki milli baskısını objektif olarak onaylamış olursunuz. Bu yaklaşımlar insanı hakim ulusun hakim sınıflarını yedeğine düşürür. Tarihsel gerçekler böyle durumlara tanıklık etmektedir. Şeyh Sait ve Dersim isyanlarına karşı solcu ve komünist geçinen çevreleri Kemalist faşist diktatörlüğün jenosidlerini desteklemeye götüren ne idi? Şeyh Sait ve Dersim ayaklanmasının önderleri ezilen Kürt ulusunun aşiret reisleri, şeyhleri, feodalleriydi.. Bu durum gerekçe edilerek sözkonusu hareketler gerici olarak damgalandı.

Kemalist soykırım "feodalleri tasfiye ediyor", eziyor gerekçesiyle alkışlandı. Türk egemenlerinin milli baskısının sadece Kürt halkına değil, Kürt emekçilerinin yanısıra ulusun bütün kesimlerine uygulanan bir baskı olduğu gerçeği kavransaydı sözkonusu isyanların önderliğinin Türk egemenlerinin imtiyazlarına kendi sınıf çıkarları üstünlükleri ve imtiyazları içinde olsa tavır alan yanı kavranır neyin desteklenip, neyin desteklenmeyeceği ortaya konulabilirdi. Bu sorun doğru kavransaydı ezilen ulus aşiret reisleri ve feodallerinin üstünlükleri, imtiyazları için yürüttükleri kavga ile hakim ulusun hakim sınıflarının milli imtiyazlarına, milli baskısına karşı yürüttükleri kavga ayrıştırılabilir doğru bir tavır konulabilirdi..

Bu durumda, ezilen ulus burjuvazisi ve toprak ağalarının kendi imtiyaz ve üstünlüklerine karşı çıkılır ama hakim ulusun hakim sınıflarının milli baskısına yönelen yanının bağrında taşıdığı demokratik muhtevada desteklenirdi. Şeyh Sait hareketini bir bütün olarak gercilikle suçlayıp, Kemalistlerin jenosidiyle kol-kola yürümeyi marifet sayanların anlayamadığı tam da bu durum idi.

Dünün TİİKP'i Şeyh Sait hareketine tümünden karşıydı. Bugünün Sosyalist Partisi'nde aynı yolda Talabani-Barzani'yi tümünden hedef alıyor.. Bu kesimlerin önderliğindeki Kürt hareketini toptan gerici olarak damgalıyor.

Egemen ulus şövenizmiyle damgalı bu yaklaşımın en büyük hatası milli baskının ezilen ulusun hainleri dışındaki bütün kesimlerine uygulandığı gerçeğin görülememesindedir.

Biz Güney Kürdistan'daki hareketin önderliğinin zayıflığı ve uzlaşmacılığının bilin-

cindeyiz. Bunda hayrete düşecek hiç bir şeye yoktur. Bu hareketin önderliği sınıf karakteri ne emrediyorsa onu yapıyor. Kuyrukçuluk, uzlaşmayı sebep gösterip bunların güdükte olsa formüle ettikleri ulusal taleplerin meşru veya desteklenmesi gereken demokratik yönlerini devrimciler görmezlikten gelemesler. Arkasında herhangi bir emperyalistin parmağı var diye ezilen ulusun önderliği ne olursa olsun hareketinin baskı ve katliama karşı çıkan yönünün haklılığı gölgelenemez. Bu haklılığı görüş, onların kuyrukçuluğunun teşhirini ertelemez. Sınıf bakışını kaybetmeden eleştirel yolda yürümeyi seçerken bu önderliklerin ezen ulus imtiyazlarına yönelen yanlarını da görmek, desteklemek gereklidir.

Evet, Irak Kürdistan'ında bariz şekilde açığa çıkan gerçek; hareketin uzlaşmacı, emperyalist çözümlere tav olan yanıdır. Bu sözkonusu önderliklerin sınıf karakterlerini sonucudur. Bunu ısrarla deşifre edelim. Onların gerici-feodal özelliklerini halka gösterelim ama egemen ulus egemenlerinin milli eşitsizlik ve baskılarına karşı mücadelenin demokratik yönünde destekleyelim..

Emperyalizmin ezilen ulus hareketinde parmağı olduğunu varsaysak bile tutumumuz açık olmalıdır.

Bu durumda, ezilen ulusun kendi kaderini çiğnenmesine göz yuman, gadre uğramasını savunanlar egemen ulus şövenistleridir. Ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı bu ulusun emperyalizme alet olduğu veya olabileceği gerekçesiyle rafa kaldırılamaz.

"EMPERYALIST PARMAK" SORUNU

Kaldı ki gerek geçmişte Şeyh Sait ve gerekse bugün Barzani-Talabani için yapılan emperyalist mandacılığın aleti olma, emperyalist parmak teorileri gerçeği yansıtmamaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti öteden beri bu hareketleri "emperyalizmin aleti" olarak gösterip katliamlarını meşrulaştırmaya çalışmışlardır. Uğur Mumcu, İlhan Selçuk, gibi tüm kemalist kalemsörler bunun teorisini yapmışlardır. Türk egemenlerinin Kürt ulusu ve azınlık milliyetlere uyguladığı milli baskının destekçisi, suç ortakları olan bu Türk orta burjuva takımından elbette başka şeyde beklenemezdi.. Fakat Şeyh Sait hareketinin "emperyalizmin aleti olduğu" iddiasına bugüne kadar hiçbir ciddi kanıt ortaya konulamamıştır. İngilizlerin gerçekten kime yardım ettikleri ise belgelerle ortadadır.

"Irak'ın bağımsızlığa kavuşmasından sonra bizimle sürdüreceği ilişkileri tanzim eden İngiliz Irak andlaşması 1930 Haziranında yayınlandı.

"Kürtler aynı yaz yapılacak seçimleri boykot etmeye teşebbüs ettiler. Irak ordusunun kalabalık bir Kürt topluluğu üzerine ateş açması üzerine bu karışıklıklar bir halk ayaklanmasına yol açtı.

"Arap hükümetinin yalnız başına duruma hakim olabileceği umuluyordu. Fakat çabucak Kürt duygularının derinliği ve Arap ordusunun ehliyetsizliğinden dolayı bunun sözkonusu olmayacağı terkedildi. Kraliyet Hava Kuvvetleri hareketin en ağır yükünü omuzlamak zorunda kaldı. İsyanı bastırmak için Kürt köylerini bombardıman etmek kaçınılmaz oluyordu." (2)

İngiliz kaynakları bunları söylüyor ve kendilerinin Kraliyet Hava Kuvvetlerinin Kürtlere yağdırdığı bombaları itiraf ediyor ve devam ediyor;

"Kürtler her daim ayaklanma durumundadırlar. Ve herhangi bir karışıklık meydana geldiğinde İngilizlerin hizmetindeki süryani devşirmelerinin veya Kraliyet Hava Kuvvetlerinin, ya da her ikisinin de kullanılmasıyla hallediliyor. Irak ordusu bunda az rol oynuyor." (3)

Kürtlere yönelik bu emperyalist saldırılar Irak egemenlerine verilen destek Kuzey Kürdistan'da da Türk egemenlerine yine emperyalist destek biçiminde boyveriyordu. Şeyh Sait hareketini bastırmak için Türk devleti Fransız emperyalistlerinin müsaadesiyle ordusunu Suriye toprakları içerisinden geçirerek ayaklanmayı güneyden de kuşattı. Diyarbakır emperyalistlerin bu desteğiyle düşürüldü.

Çıkarları gereği emperyalistler milli hareketle ilgilenir, kullanabilirde böyle bir durumda dahi egemen ulus katliamı TLKP'nin, TKP'nin yaptığı gibi nasıl alkışlanıp, desteklenebilir. TLKP, Sosyalist Parti anlayışları Şeyh Sait hareketindeki dini motiflere bakıp "gerici-irticai" damgası basmakta milli hareketleri hiç anlamamaktalar. Milli hareketler her yerde aynı taleplerle ortaya çıkmazlar. Tabii eğilimleri ulusal devlet olsa da bu hareketler şu veya bu talebi öne sürebilir, şu veya bu motifi kullanabilirler. "Laik" diye göklere çıkarılan Mustafa Kemal'in Kurtuluş Savaşında din adamı elbiseleri ve söylevleriyle nasıl müthiş bir müslüman kesildiği bilinir. Buna bir şey denmez ama feodal karakterli Şeyh Sait'e gelince iş yine değişir. Bu hareketin milli yönü gözardı ediliyor. Ayaklanmanın önderlerini

yargılayan Türk Mahkemeleri dahi isyanın bir "Kürt İhtilali" olduğunu belirtiyorlardı. Mahkemede reis "sanık"lara hitaben şöyle diyordu.

"Aranızda bazıları hükümetin idari yolsuzluklarını isyan bahanesi yaptılar, diğerleri hilafetin müdafaasına sebep olarak gösterdiler. Fakat hepiniz bir tek noktada birleştiniz. Bağımsız bir Kürdistan yaratmak" (4)

Evet, şeyhler ve toprak ağalarının önderliğindeki bu isyanda dini öğeler bulunması gerekçe yapılarak "Bağımsız Kürdistan" hedefine yönelik milli yönü karartılamaz. Kemalist diktatörlüğün sorunu feodalizmi tasfiye etmek değil, Kürt milli isyanını bastırmaktır. T.C egemenliğine boyun eğmelerini sağlamak ve bunların önderliğindeki Kürt kitlelerinin T.C'yi tehdidini savurmaktır.

Şeyh Sait ayaklanması diye adlandırılan bu isyanda, 1922 yılında kurulan Kürdistan İstiklal Cemiyeti'ni (AZADİ) rolü oldukça büyüktür. Bu örgütün hedefi 'Bağımsız Kürdistan'ın yaratılması idi.

Ayaklanmada faal rol oynayan bu örgütün çoğu yöneticisi yenilgi sonrası İstiklal mahkemelerinde idamla cezalandırılarak darağacına çekildiler. Bunlardan biri de Doktor Fuat'tı. İdam edilirken şöyle diyordu;

"Bağımsızlık bayrağının, üzerinde idam edilmekte olduğumuz bu vatan toprakları üzerinde bir gün dalgalanacağından hiç kuşku yoktur." (5)

Şövenizmden kurtulamayan güçlerin Kürt milli hareketini emperyalizmin senaryosu gösteren tutumları, bu hareketin başını çeken güçlerin yapılarından kaynaklanan olumsuzlukları ile haklı çıkarılamaz..

Hareketin milli yanını görmek istemeyenlere bizzat hareketin önderlerinin ve söyledikleri ve Türk mahkemelerinin bunları idam gerekçeleri yeterli cevabı vermektedir.

KÜRT ULUSU ÜZERİNDEKİ MİLLİ BASKI VE İRKÇILIK KİMLERİN POLİTİKASIDIR

M. Bedri Gültekin İsmail beşikçi eleştirisinde Kürt ulusu üzerindeki mili baskının, ırkçılığın sahibinin emperyalistler olduğu anlayışını yaymaktadır. Beşikçi "gözleri Ankara-Tahran-Bağdat'tan ötesini göremeyen" "dünyanın en büyük kötülüklerini bu dört merkezde toplayan" olarak eleştirilmekte sonuçta bölge devletlerinin gerici-ırkçı politikalarının arkasında,

kaynağında emperyalistlerin yattığı söylenmektedir.

Evet dünya gericiliğinin merkezi elbette bu dört başkent değildir. Ne var ki, Kürdistan ve sözkonusu ülke halkları açısından ele alınırsa karşı devrimin merkezinde dört başkent yani bu dört ülkenin gerici-faşist yönetimleri yer alır. dünya gericiliğinin merkezlerine vurmak demek sözkonusu halkalarda onun uzantıları olan bu merkezlere vurmaktan geçer. Herhalde kavga Washington, Bonn, Paris'lere gidilerek yürütülmeyecek. Bölgede emperyalizmin uşaklarına vurulacak darbe ile emperyalizm geriletilecektir. Bölge devletlerini sanki emperyalizmden bağımsızlarmış gibi hedef olmaktan çıkarmak bunlar yerine baş düşmanı emperyalistler olarak göstermek hedef şaşırtmaktır.

Türkiye, İran, Irak, Suriye'deki ırkçılık politikası buralarda yerli egemen güçlerin politikasıdır. Bu ülkelerde Kürtlere ve diğer azınlık milliyetlere yönelik ırkçılık politikası buralardaki burjuva-feodal devletlerin politikasıdır. Emperyalizm menfaatleri elverdiği ölçüde bu devletlerin ırkçılık politikasını tabii ki destekler. Fakat menfaaetleriyle çatıştığında desteklemez, karşı çıkar. Örneğin, Kruşçev-Brejnev'li sosyal emperyalistlerin, rakipleri ABD'nin uşağı olan Türk devletinin ırkçılık politikasını desteklemekte çıkarları yoktu. Ayrıca ırkçılık bu ülkelere dışardan mı sokulmuştur. Aksine ırkçılık buralarda çeşitli sosyal sınıflar ve zümrelerin zemini üzerinde yükselmektedir. Emperyalistlerin yaptığı çıkarlarına geldiğinde bunu kışkırtmak ve desteklemektir. Emperyalistlerin bu politikasının teşhirini yaparken yerli egemen güçlerin ırkçılık politikasını görmezden gelmeyelim bunu emperyalizmin sırtına yığarak gerici bölge devletlerini olumlayalım.

M. Bedri Gültekin'in bu noktadaki kafa karışıklığının tarihsel kökleri Şafak TİİKP'ye uzanmaktadır. O dönemler sundukları program taslağında Şafakçılar şöyle diyorlardı;

"Türkiye halklarını birbirine düşman etmek ve ezmek amacını güden emperyalizmin ırkçılık politikası" (6)

Emperyalistlerin Türkiye halklarını ezmek, birbirlerine düşman etmek yönündeki politikası, böl-yönet siyaseti açık bir gerçektir. Fakat Kürtler üzerindeki milli baskıyı bizzat emperyalistlerin uyguladığı ve Kürtlere, azınlık milliyetlere yönelik ırkçılık politikasının emperyalistlere ait olduğu doğru değildir. Emperyalizmin ırkçılık politikası olmaz mı? Onların büyük dev-

let şövenisti olduklarını, dünyanın ezilen ulus ve halklarını küçümsediklerini bilmeyen yoktur. Bu başka şeydir, Türkçü, Persçi, Arapçı ırkçılık ise başka!..

Sosyalist Parti'nin sapmasının tarihsel kökleri çok eskilerde olsada kendi tarihi açısından TIKP ve TLKP'dedir. TLKP'nin bu konudaki siyasetine bir göz atalım.

"Rusya bölge devletlerini kazanmayı esas olarak bölgeyi sömürgeleştiremez. Şimdiden bölge devletlerinde Rusya'nın bu emellerine karşı tepkiler ortaya çıkmakta ve gelişmektedir. Kawacılar ise bütün bu durumlara rağmen, Rusya'nın bölücülüğü değil de bölge devletlerini kazanmayı hedef aldığını düşünmektedirler. İşte ham hayal budur."

"..Mücadele bölge halkları ve devletleriyle birlik temelinde gerçekleştirilecek olan mücadeledir. Kürt milli meselesi de bundan başka bir yolla çözülemez."

"Geri ülkelerin yönetimlerinin emperyalizmle bütünleştiği veya emperyalizme karşı mücadelenin geri ülkelerin yönetimlerine karşı mücadeleden geçtiği teorileri revizyonistlere aittir. Bu görüşler son yıllarda sosyal emperyalizme karşı mücadeleyi karartmak ve anti emperyalizm perspektifini yok etmek amacıyla çeşitli şekillerde ortaya konuldu."

"Türk hakim sınıflarının çıkarları siyasi bağımsızlığına sahip bir ülkenin varlığını devam ettirmesindedir."

"Türkiye'nin devlet bağımsızlığı uğruna yürüttüğü mücadele aynı zamanda Kürtlerin de mücadelesidir."

"Gözümüzü bölge devletlerine değil, emperyalizme dikmemiz gerekiyor."

"Türkiye'yi esas mücadele hedefi olarak tesbit edenlerin ise, Rusya'ya direnmelerine imkan yoktur" (7)

Kürt sorununda Aydınlık güzergahının köşe taşları bu pasajlarda bellidir. Bunlar;

1- Bölge devletleri Rusya'ya karşı mücadele mevzileridir. Rusya'nın politikası onları kazanmak değil kaosa sürüklemektir.

Bölge devletlerine karşı olan mücadeleler bölücülüktür. Rusya bu bölücülüğün kirkırtıcısıdır.

2- Devrimci mücadele, bölge devletlerine yönelmeyen Rusya'ya karşı onlarla birleşen mücadeledir. Geri ülkelerin yönetimleri hedef değil dosttur.

3- Türk devlet bağımsızlığını savunmak ve aynı şekilde bölge devletlerini savunmak

görevdir. Tersi tutum Rusya'ya hizmettir.

Bölge devletlerindeki emekçilere sömürge-yarı sömürge ezilenlerine kısacası ezilen ulus ve halklara kendi gerici-faşist devletlerine karşı mücadele etmemeyi öğütleyen onlarla birlik yapılması gerektiğini söyleyen bu sınıf işbirlikçisi teorinin pespaye karakterini her devrimci-demokrat pekala anlayabilir.

Bütün bunlar ortada iken Sosyalist Parti'nin, Aydınlık revizyonizmini olumlu bir gelenek olarak propaganda etmesi hangi devrimciyi aldatabilir?

Bu cins teorilerden, Kürt sorununun çözümünün silahı olan devrim çıkmaz. Çıkabilecek bir şey varsa o da egemenlere kuyruk siyasetidir. Ne yazık ki Sosyalist Parti de bu siyaseti, çeşitli biçimlerde devam ettirmektedir.

Sosyalist Parti Türkiye İşçi Köylü Partisi (TLKP) sınıf işbirlikçiliği güzergahına oturtan Üç Dünya Teorisinden kopmadığı için rotayı şaşırmaktan kurtulamıyor. Bu teorinin penceresinden bakışı onu Kürt ulusal hareketine yaklaşımda olumsuz zemine çekiyor.

Dünün TLKP'i, kendine devrimin düşmanlarından sadece birini hedef seçmiştir. Rus sosyal emperyalizmini. Diğer emperyalistler ve uşakları bu hedefe karşı mücadelenin şu veya bu seviyedeki dostları olarak değerlendirildiği için devrimin müttefikleriydiler. Dolayısıyla bu müttefiklere karşı mücadele değil birlik siyaseti izlenmeliydi. Mücadele kargaşa doğuracağı ve Rusya'nın işini kolaylaştıracağı için reddedilmeli, milli birlik-istikrar siyaseti savunulmalıydı. Kürt ulusal hareketi bu yüzdendir ki o dönem Rus kışkırtması olarak görülüyor mahkum ediliyordu.

Dün herşeyin merkezine konulmuş bir Rusya vardı. Bugün ise sadece Amerika. Diğer düşmanlar devre dışı bırakılmış. Geçmişteki mantık bazı törpülenmeler bir yana aynen devam ettiriliyor. Sosyalist Parti'nin bugünkü durumuna ışık tutacağı için geçmişte Aydınlıkçıların Kürt ulusal hareketi ve Kürt sorununa ilişkin yaklaşımlarından bazılarını ortaya koymak istiyoruz.

"Kürt milli meselesinin çözümü de dünyanın ve ortadoğunun içinde bulunduğu şartlara sık sık sıkıya bağlıdır (....)

".... Biz şunu söylüyoruz. Bugün artık devrimci bir hareket ancak Rusya engelini alt edecek başarıya ulaşabilir. Çünkü Rusya dünya ge-

riciliğinin merkezi haline gelmiştir. Devrimci yöndeki her kıpırdanışın en büyük düşmanı olmuştur." (8)

Bu sözler, Kürt ulusal sorunun emperyalizme sömürgeciliğe karşı genel mücadelenin bir parçası olduğu ve o dönemler dünya halklarının baş düşmanlarından biri olan Rusya gerçeğini vurgulamak için söyleniyor.

Aydınlıkçılar ,sözkonusu pasajları gerekçe edinip dünya karşı-devrimini Rusya ile sınırlandırıyorlardı.

İkinci Dünya dedikleri Avrupa emperyalistleri, Üçüncü Dünya denilen sömürge-yarı sömürge ülkelerin gerici-faşist karşı devrimci devletleri proleter Dünya Devriminin stratejisi olarak ilan edilen Üç Dünya Teorisi ile dost-müttefik olarak görüyorlardı. Doğal olarak ta bu dostlara vuran mücadele bölücü zararlı itham ediliyordu. Bizim itirazımız bu anlayışdır.

Yukarıda yer verdiğimiz Aydınlıkçıların alıntısının neyi haklı çıkarmak için söylendiğini yine aynı yazının devamındaki şu sözlerle görebiliriz.

"Rusya engelini aşmak isteyen, Rusya'ya karşı olanlarla birleşmek zorunluluğunu duyacaktır. Rusya'nın tehditi altında olan herkesle birlik siyaseti izleyecektir. Kawacılar hem Rus tehditinin niteliği konusunda açık bir şey söylememekte, hem de Kürtler gibi Rus tehditine maruz kalan Türklerle birlik siyasetini red etmektedirler." (9)

Aydınlık, Kürt ulusuna çeşitli milliyetlerden emekçilere Türk devletine karşı mücadeleyi değil "anti-emperyalizm" adına birliği öneriyordu. Diğer bölge devletleri ve dünyadaki tüm ezilen ulus ve halklara da Rusya'ya karşı kendi devletleriyle birlik yapmaları gerektiği söyleniyordu. Sosyalist Parti'nin bugün yaptığı da öz itibarı ile bundan farklı mıdır? Kısmi bazı farklılıklar taşısa da Sosyalist Parti, Aydınlık geleneğini kıskançlıkla muhafaza ediyor. Doğu Perinçek şöyle diyor.

"Emperyalist devletler ile Türkiye-Iran-Irak ve Suriye yönetimleri arasında zaman zaman görülen çelişmeler, emperyalizmin ezen kutbu ile ezilen ülkelerin burjuvazileri arasındaki çelişmelerdir. Dolayısıyla emperyalist-kapitalist sistem içindeki çelişmelerdir. Bu nedenle yalnız Türk, Fars, Irak, Suriye Arap uluslarının değil beş parçaya bölünmüş olan Kürt ulusunun ulusal kurtuluş sürecinin önündeki esas engel emperyalist sistemdir. Kürtler üzerindeki ulusal tahakkümün temel direği emperyalizmdir."

(10)

Emperyalizm, elbette Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin de hedefidir. Ne var ki Doğu Perinçek'in anlatmak istediği bu değildir. O, gerici-faşist bölge devletlerini sakat bir anti emperyalizm teorisiyle devrimin, hedefi olmaktan çıkarma uğrağı içerisinde. Emperyalist devletlerle sömürge-yarı sömürge ülke egemenleri arasındaki çelişmelerden bahsederken yapmak istediği, ezilen uluslar ve halkların bu egemen güçlerle birlik içerisinde emperyalizme karşı mücadele çizgisi izlemele-ridir. Ve zaten bunu "Kürt ulusal kurtuluş sürecinin önündeki esas engel emperyalist sistemdir." sözleriyle açıkça vurgulamış oluyor. Öyle ya, esas engele karşı, Kürtler Doğu Perinçek'e göre tali düşmanlarıyla Türkiye, Suriye, Irak, İran devletleriyle birleşebilirler. Bunlara karşı değil onlarla beraber emperyalizme karşı çıkmalıdır. Böyle bir teoriden Kürdistan sorunun çözümü kavuşturulması çıkar mı? Böyle bir teoriden devrim çıkar mı? Çıkmaz! Gerçekleri bulandırmayalım!...

SÖMÜRGE-YARI SÖMÜRGE ÜLKELERDE BAŞÇELİŞKİ

Kürt Ulusal Hareketinin bilinen olumsuzluklarının temelinde, "bölge devletlerinin mücadelenin esas hedefi olması"nın gösterilmesi çarpıtmadır.

Somut koşullara bakmaksızın her bir süreçte emperyalizmi birinci hedef, öne çıkan düşman göstermek Doğu Perinçek'in yanılgısıdır. Şöyle diyor:

"Yalnız Türk, Fars, Suriye ve Arap uluslarının değil, beş parçaya bölünmüş olan Kürt ulusunun ulusal kurtuluş sürecinin önündeki esas engel emperyalist sistemdir, Kürtler üzerindeki ulusal tahakkümün temel direği emperyalizmdir." (1)

Doğu Perinçek, sosyo ekonomik ve siyasi yapısı ve bununla alakalı olarak içinde bulunulan sürecin özgül çelişmelerine, çelişmeler arasındaki ilişkiye, temel ve başçelişkinin ne olduğuna bakmadan her tarafta emperyalizmi başçelişki ilan etmekte doğal olarak politikasınada bu zemine oturtmaktadır.

Türkiye, İran, Irak, Suriye, Kürdistan açısından bu sorunu ele alalım. Bilindiği gibi, Türkiye yarı sömürge ve bağrında ortaçağ kalıntılarını barındırsad a komprador kapitalizmin egemen olduğu bir ülkedir.

Yarı sömürgecilik Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığının biçimini ortaya koymaktadır. Bu biçim daha önce de vurguladığımız gibi emperyalizmin doğrudan değil uşakları aracılığıyla Türkiye'yi dolaylı olarak hakimiyet altında tuttuğunu göstermektedir.

Türkiye, İran, Irak, Suriye fiili işgal altındaki ülkeler değildir. Her halükarda Türkiye gibi ülkelerin devrimin temel unsurlarından birini anti emperyalist mücadele yönü oluşturur. Çünkü, komprador burjuvazi, büyük toprak beylerinin yanısıra devrimin önündeki bir diğer engelde emperyalizmdir.

Ne var ki, yarı sömürgelerde başçelişme hiç de dış çelişkiler veya milli çelişme değildir. Bu ülkelerdeki mevcut sürecin kendine özgün niteliği, buradaki özgün şeyin ortaya çıkarılması, şarttır. Doğu Perinçek bu süreçlerdeki hareketin has hareket biçimi ve bu biçime yol açan çelişkinin öteki şeylerle olan ortak yanlarının yanısıra kendine özgün niteliğini keyfi şekilde rafa kaldırmaktadır. Somut durumu atlayarak soruna tek yanlı metafizik bir yaklaşım gösterilmektedir. Türkiye, İran, Irak gibi ülkelerde emperyalizmle halk arasındaki çelişmeyi baş çelişme olarak kavradığı için, Doğu Perinçek, öne çıkan düşman, birinci hedef emperyalizmdir demektedir. Doğu Perinçek, Mao Zedung'un çelişmeler öğretisini bilmiyor mu?

Biliyorsa (ki biliyor) emperyalizmle herhangi bir ülke halkı arasındaki çelişmenin emperyalizmin o ülkeye bir saldırı savaşı başlatması veya işgal etmesi döneminde gündeme geldiğini kabul etmesi gerekmez mi? Evet böyle durumlarda iç çelişmeler tali duruma düşerler.

Çin'de 1840 Afyon Savaşı, 1894 Çin Japon Savaşı ve daha sonraki Japon işgali dönemlerinde durum böyleydi.

Ancak, başka durumlarda örneğin fiili işgal yoluyla değil emperyalizmin yerli hakim sınıflar üzerinden onlarla ittifak yaparak kontrolünü sürdürdüğü yarı sömürgelerde iç çelişmeler şiddetlenir. Dış çelişmeler başçelişki olmaktan çıkarlar.

Toparlarsak, her biri sürecin gelişme sayesinde mevcut olan çelişmeler içerisinde varlığı ve gelişmesi öteki çelişkileri belirleyen ve onları etkileyen çelişme başçelişmedir. Türkiye süreci de karmaşık birçok çelişkiyi içermektedir. Bunlar arasında başlıcaları komprador tekелci burjuvazi, toprak beyleri ile halk yığınları, emperyalizmle halk, burjuvazi ile pro-

letarya arasındaki çelişmelerdir. İçinde bulunduğumuz koşullarda tüm bu çelişmeler içerisinde öne çıkan, yönetici ve belirleyici rol oynayan çelişme yani başçelişme komprador tekелci burjuvazi toprak beyleri ile geniş halk kitleleri arasındaki çelişmedir.

Türkiye Demokratik Halk Devrimi süreci içindedir. Bilindiği gibi, bu devrimin birbirinden koparılması mümkün olmayan birbirilerine sıkı-sıkıya bağlı iki yönü vardır. Demokratik ve milli yönü veya anti feodal-anti faşist ve anti emperyalist yönü. Bu yönlerden veya bu başçelişmeye bağlı olarak öne çıkar. Emperyalizmin dolaylı yönetimindeki bir yarı sömürgede, iç çelişmenin başçelişkiyi oluşturması gerçeğinden ötürü anti faşist-anti feodal yani devrimin demokratik yönü öndedir. Devrimin milli görevleri buna bağlı olarak ele alınır.

Milli çelişme başçelişme haline geldiğinde durum değişir. Devrimin milli yönü ön plana çıkar, demokratik yön buna tabii olarak ele alınır. Her halükarda koşullardaki değişikliklere bağlı olarak şu veya bu yön öne geçse de iki yön birbirine sık-sıkıya bağlıdır. Çözüm birbirleriyle ilişkilidir. Şüphesiz bu yönlerden herhangi birinin önde olmasına bağlı olarak izlenecek siyasette farklılıklar olacaktır. Yönelinecek somut hedef, müttefiklerin bileşimi önde yöne bağlı olarak biçimlenir. Milli çelişmenin önde olduğu böylelikle devrimin milli yönünün esas hale geldiği bir durumda işgale geçici ve kısmi de olsa karşı çıkabilecek yerli egemenlerle pekala geçici anlaşmalar yapılabilir. Ulusun işgalcilerin yanında yer almayan bütün kesimleriyle Milli Birleşik Cephe'de ittifak siyaseti gidilir. İç düşmanlara karşı mücadele doğal olarak geri plana düşer.

Ancak iç çelişkilerin başçelişme olduğu dönemlerde durum farklıdır. Böyle durumlarda yerli egemenlere karşı mücadele öndedir. İttifakın bileşimi diğer duruma nazaran daha dardır. Doğu Perinçek İran, Irak, Suriye, Türkiye'de dış çelişmeyi esas alan bir zemine oturttuğu ve bugünün sözkonusu alanlarının gerçekleriyle çatışan siyasetiyle yerli egemenlere karşı mücadeleyi gölgeliyor. Kürdistan'da bugün gerçekte işgalci devletlerle Kürt ulusu arasındaki çelişme yani Milli çelişme başçelişmedir. Devrimin milli yönü öndedir. Bu da Kürdistan'da Demokratik görevleri ulusal kurtuluş mücadelesinin görevlerine bağlı ele almayı işgale karşı olan herkesle Milli Birleşik

Cephe siyaseti gereği birleşmeye çalışmayı gerektirir.

SOSYALİST PARTİ'NİN BAŞDÜŞMAN KAVRAYIŞI

ABD emperyalizmi, dünya gericiiliğinin merkezi, dünya halklarının başdüşmanıdır. Bu mevcut dünya konjoktürünün reddedilmesi imkansız ve tesbit edilmesi gereken bir gerçektir.

Bu gerçeği kabul etmek diğer düşmanların ABD'den nitelik olarak farklı olduğu, düşman olmaktan çıktıkları siyasetine dayanak yapırsa kötüdür. Böyle kötülüklerin kaynağını oluşturan Üç Dünya Teorisi'nden kopamayış, Sosyalist Parti'yi bu noktaya savurmaktadır. Bütün emperyalistler ve uşaklarının proleter dünya devriminin, dünya proletaryası ve halklarının düşmanları olduğu gerçeği bulandırılmaktadır.

Düşmanlar başdüşmanla sınırlandırılmaz, eşitlendirilemez. Başdüşman tesbiti düşmanlar arasındaki ilişkinin tahliline ilişkin bir konudur. Düşman kampın kendi içindeki ilişki ve çelişkileri titizlikle ele almak proletaryanın elbette vazgeçemeyeceği bir görevdir. Kısacası emperyalizm ve uşakları düşmanımızdır deyip geçmek, düşmanlar arasındaki ilişkiyi tahlil etmemek, baş ve diğer düşmanları ayırt etmemek yanlış olmadığıımızı vurgulayalım. Ama aynı zamanda her somut dönemde öne çıkan düşmanları belirtirken ve saldırıyı onlar üzerinde yoğunlaştırırken diğer düşmanlar hakkında iyimserliğe kapılma ve onlara karşı mücadeleyi savsaklama hatasınada düşülmemelidir. Sosyalist Parti'nin hatalarından biri de budur. Diğer bir hatası da dünya halklarının başdüşmanının somut duruma bakmaksızın şu veya bu ülke halkının da otomatikman başdüşmanı olduğu tesbitidir. Dünya çapında başdüşman tesbiti genel bir belirlemedir. Bu, dünya karşı devriminin merkezinde bulunan, diğer düşmanlara nazaran öne çıkan, başı çeken güç veya güçleri ifade eder.

Böyle bir durum, emperyalist-kapitalist sistemin dengesiz gelişme yasasının sonucu objektif bir olgu olarak her zaman vardır. Ne varki; genel-özel, bütün-parça, iç-dış, dünya-ülke ilişkisi atlanamaz. Emperyalizm bir dünya sistemidir gerçeği, bölgelerarası farklılıklar her bir somut sürecin kendine özgü çelişkileri ve hareketinin özgün niteliğinin gözardı edilmesi gibi keyfi şekilde yorumlanamaz. Öyleyse

dünya halklarının başdüşmanı, şu veya bu ülke gerçeğine bakmaksızın ora halklarının başdüşmanı olarak gösterilebilir mi?

Alman halkının başdüşmanı ABD emperyalistleri midir? Fransız halkının başdüşmanı kimdir?

Açıktır ki, Alman halkının başdüşmanı Alman emperyalizmi, Fransız halkının Fransız emperyalizmidir.

Türkiye halkının, Kuzeydeki Kürt ulusunun başdüşmanı Amerikancı Türk egemenleridir.

Karşı devrimci mollalar rejimi İran halklarının, faşist Saddam rejimi Irak halklarının başdüşmanıdır.

Dünya karşı devrimi, yeni sömürgelerde bu ülkelerin gerici-egemen güçleri üzerinden kontrolü ellerinde tutmaktadırlar. Bu ülkelerin egemen güçleri emperyalizmin sosyal dayanaklarıdır. Emperyalizm doğrudan değil bu güçler üzerinden dolaylı olarak kontrolü elde tutmaktadır. Emperyalizme karşı mücadele bu güçlere karşı mücadeleden koparılamaz. Yarı sömürgelerde somutta karşı karşıya bulunduğumuz başdüşmanlar Washington, Bon, Moskova, Londra Valileri, orduları değildir. Emperyalistlerin çıkarları buralarda onların uşağı yerli egemenlerin devleti ve ordusu tarafından savunulmaktadır. Dolayısıyla bunlara karşı mücadele emperyalizme karşı mücadeledir. Sosyalist Parti bu gerçeği görememekte gerici bölge devletlerini devrimin hedefi olmaktan objektif olarak çıkarmaktadır. Şöyle diyorlar;

"Sömürge teorisinin ikili özelliği vardır. Bir yandan bölge gericiiliklerini emperyalizmin önüne geçirerek onları Kürtler üzerindeki milli baskının tek sorumlusu ilan ederek emperyalizmi olumlamakta" (2)

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin önündeki esas engelin, öne çıkan düşmanın işgalci bölge devletleri olduğu açık bir gerçektir. Buradan hiç de olumlanması çıkmaz. Yeter ki Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi hedeflerini, müttefiklerini doğru saptayabilsin!..

Perspektifimiz açıktır. Emperyalizm bölge gerici devletleri ve onlarla bir yönlü kaynaşmış, bir avuç Kürt komprador ve büyük toprak ağaları Kürdistan devriminin hedefleridir. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin itici güçleri ise şunlardır: Öncü güç proletarya, temel güç köylülük olmak üzere, küçük burjuvazi ve milli burjuvazi.. Proletarya başta olmak üzere bölge halkları özellikle de Türkiye, İran,

Irak, Suriye proletaryası ve halkları Kürdistan devriminin vazgeçilmez müttefikleridir. Dünya proletaryası, ezilen ulus ve halkları Kürdistan devriminin dostlarıdır.

Demek ki perspektif net olduktan sonra hiçte emperyalizm olumlanmaz. Emperyalizmin olumlanması devrimin hedefi olduğu gerçeğinin bulandırılması, uzlaşmacılık, emperyalizmden medet umulmasının nedeni ise sömürge teorisi değil, Kürt ulusal hareketinin başını çeken güçlerin yani Barzani-Talabani gibilerinin sınıf karakteridir. Bu güçler ulusalcı Kürt feodal ve burjuvalarının temsilcileridir. Ulusal burjuvazinin kararsızlığı, yalpalayıcı, uzlaşmacı yapısının tartışılması bile abestir. Bu, noktadaki sorunları sömürge teorisiyle izah etmek boş bir çabadır.

Her gücün kendi sınıf karakterine bağlı olarak emperyalizm karşısında bir tutumu vardır. En tutarlı anti emperyalist sınıf proletaryadır. Sonuna kadar devrimci sınıf proletaryadır. küçük burjuvazi ve milli burjuvazinin anti emperyalistliği proletaryanın elbette gerisinde olacaktır. Anti emperyalistliğin derecesini, tutarlı veya tutarsızlığın tayin eden şey kimin hangi sınıfın çıkarlarını temsil ettiğidir.

MİLLİ MESELENİN ÖZÜ

Doğu Perinçek'i dinleyelim:

"Kürt sorunu ulusal bir sorundur. Bize Osmanlı'dan feodal bir imparatorluktan miras kaldı.

"Bu açıdan baktığımız zaman, Kürt sorunu bütün ulusal sorunlar gibi, köklerinde feodalizmden kurtulma sorununun bir parçasıydı.

"Kürt sorunu feodalizme karşı mücadele meselesinin bir parçasıdır." (3)

Bu görüşler, milli meselenin ekonomik özünü, onun tarihsel gelişim içerisindeki yerini, her bir dönem de çözüm yolunu ve bunun gelişmelere bağlı olarak değişen kapsamını, sınıfsal ve sosyal özünü karartmaktadır.

Gerçekten bütün ulusal sorunlar feodalizme karşı mücadelenin bir parçası mıdır? Biz hayır diyoruz. Bunun kavranması için milli meselenin özünün açığa çıkarılması gereklidir. Bütün toplumsal meselelerin onları çevreleyen temelinde ekonomik bir özü vardır. Sosyal ve siyasal olgular bu zemine göre şekillenirler. Milli meselede diğer tüm toplumsal sorunlar gibi belli bir ekonomik temelden kaynaklanmıştır. Bu mesele bilindiği gibi kapitalizmin şafağı ile bir-

likte gündeme gelmiştir. Kapitalizm daha önceki tecriti kırmış pazarların birleştirilmesine yol açmıştır. Böylelikle aynı topraklar üzerinde yaşayan topluluklar kendi içlerinde ortak bir yaşantı birliğine kavuşmuşlar. Sonuç olarak ortak bir dil, kültür, ruhi şekillenme birliği oluşmuş ve böylelikle sözkonusu toplulukların örgütlenmesi ulusal bir karakter kazanmıştır. İç pazarların birleştirilmesi kapitalizmle birlikte olmuştur. Ve uluslar bununla birlikte gündeme gelmişlerdir. İç pazarların birleştirilmesi yani kapitalizm öncesi ulusal topluluklar biçiminde bir örgütlenme varmı idi? Yoktu. Öyleyse uluslara ve ulusal soruna yol açan ekonomik olgu pazardır. Uluslar ve ulusal sorun kapitalizmin şafağında doğdu. Bu sorun ve olgu meta dağıtımının zorunlu bir ögesi olan pazarların birliğinin sonucu olarak oluştu.

Demek ki milli mesele hiçte feodalizm kaynaklı bir miras değildir. Kapitalizm öncesi dönem uluslardan, ulusal sorundan bahsedebilir miyiz? Milli meselenin ekonomik özünü köylü ve toprak meselesi, feodalizm kaynaklı mesele olarak görenlere soruyoruz.

Feodalizm, toprak, köylü sorunları kapitalizm öncesi de vardılar. Peki bu dönemler eskilere dayansa da uluslar ve ulusal sorun kapitalizmin şafağının bir olgusudur. bu olguya yol açan ekonomik temel kapitalizmle birlikte oluşan pazarların birleşmesi gerçeğidir.

Bu ekonomik temel değişmemesine rağmen ulusal sorunun çözüm yöntemi Doğu ve Batı Avrupa'da çeşitli farklılıklar göstermiştir. Aynı şekilde sosyal ve sınıfsal öz, çözüm açısından da değişik aşamalarda değişik bir kapsam ve muhtevaya sahip olmuştur. Değişmeyen tek şey bu sorunu yaratan ekonomik temeldir.

Milli sorunun ekonomik özünün değiştiğini iddia edenler bunun ne olduğunu anlatmak zorundadırlar. Milli soruna kapitalizmin şafağı değilde onu üst ve yeni bir aşaması olan emperyalizm mi kaynaklık etti. Ulusal soruna kaynaklık eden kapitalizm ve onun bir unsuru olan pazardır. Emperyalizm aşamasında da gerçek budur. Emperyalizmle birlikte ulusal sorunun ekonomik özünün değiştiğini iddia eden varsa bunun ne olduğunu açıklamalıdır.

Emperyalizmin temel çelişkisi rekabetçi kapitalizm döneminden ayrı mıdır? Emperyalizmin temel çelişkisi de rekabetçi kapitalizm dönemi gibi üretimin toplumsallığı ile şahsi mülk arasındaki çelişme değil midir? Başka bir deyişle emek-sermaye çelişkisi değil midir? Emperyalizm nitelik olarak kapitalizmden

apayrı bir şey değil onun devamı ama yeni ve en üst aşamasıdır. Tüm farklılıklarına rağmen, ikisinde temel çelişmesi aynıdır. Ama bu sözkonusu çelişkinin kapsam ve muhtevasında, ele alınıp çözülmesinde hiçbir değişikliğin olmadığı anlamına mı gelir? Tabii ki hayır! Her iki aşamanın temel çelişmesi, aynı olsada sorunların ele alınışı, çözüm yöntemi sosyal ve sınıfsal özleri ciddi farklılıklar içermektedir. Milli mesele açısındaki değişiklikler, farklılıklarda bu çerçevededir. Batı Avrupa'da 1789-1871 dönemini kapsayan milli hareketler burjuvazi önderliğinde eşitlik-özgürlük sloganlarını eşliğinde kaldırdıkları bayrak altında feodalizme karşı ulusun diğer kesimlerini birleştirmiş, burjuva-demokratik devrimi zafere ulaştırarak ulusal devletlerin kurulmasını sağlamışlardır. Batı Avrupa'da gelişme bağımsız ulusal devletler şeklinde ortaya çıktı. Doğu'da durum farklı idi. Doğu'da çok uluslu devletler olgusu var idi. Buralarda siyasal bakımdan en gelişkin milliyet diğer ulusların bir devlet içerisinde birleştirilmesinin başını çekti. Devlet içerisinde ipleri elde tutarak, özel imtiyazlar sağlayarak çok uluslu devletlerin yaratılmasının motoru oldu.

Doğu'da bu çok uluslu devletler geri iktisadi koşulların ve dış saldırılara karşı merkezileşme gereksiniminde ürünü oldular. Kapitalizmin gelişmesi buralarda da ulusal uyanışı hızlandırdı. Değişik ulusların bağımsız ulusal devletler biçiminde örgütlenmesi arzusunu depreştirdi. Fakat bu çok uluslu devletlerde ipleri elde tutan egemen ulus egemenleri, ezilen ulusun ulusal hareketinin karşısına dikildi.

Batı Avrupa'da durum farklı idi. Orada iç pazarın birleştirilmesinin önüne barikat olarak feodalizm dikilmişti. Dolayısıyla orada ulusal sorunun çözümü bu engelin tasfiyesi ve bunun aracı olan burjuva demokratik devrimin zaferi ile mümkündü. Ve evet, Batı Avrupa'da sorunun çözümü feodalizme karşı mücadelenin bir parçasıydı. Doğu Avrupa'daki durum ise bundan farklıydı. Buralarda ezilen ulusun önündeki barikat hakim ulusun hakim sınıflarının milli baskısı ve imtiyazlarıydı. Ne varki her iki durumda da farklılıklarına rağmen sorunun ekonomik özü pazardı. Bu dönemki çözüm yolları Burjuva demokratik Devrim dönemine özgüydü. Milli mesele daha sonraki dönem daha da genişledi. Artık devlet içi bir sorun olmaktan çıkıp sömürgeler ve emperyalizme karşı mücadelenin bir parçası haline geldi.

Değişmeyen şey işin ekonomik temelinin aynı olduğuydu.

Doğu Avrupa ve Asya'da merkezi devletler feodalizm döneminde oluşmuştu. Bu devletlerde en gelişkin topluluk ipleri ellerine geçirmişti.

Çok uluslu devletlerde devlet kurmayı tekeline alan hakim ulusun hakim sınıflarının milli baskı ve imtiyazlarına karşı ulusal çıkarlar, ulusal bayrak sloganlarıyla devreye giren ezilen ulus burjuvazisi açısından mesele kendi pazarına sahip çıkmak, bu pazarda kendi imtiyaz ve üstünlüğünü gerçekleştirmekti. Kısacası sorun bir rekabet mücadelesiydi. Temelinde pazar oluştuyordu. Emperyalizmle birlikte milli mesele devlet içi bir sorun olmaktan çıktı. Emperyalizme ve sömürgecilığe karşı mücadelesinin bir parçası haline geldi. Büyük Ekim devrimiyle birlikte artık milli sorunun gerçek anlamda çözümü enternasyonal proletaryanın omuzlarına yüklendi. Ve artık bu sorun, dünya proleter devriminin bir parçası olarak ele alınabilirdi.

Çünkü artık çağ, burjuva demokratik devrimler çağı değildi. Kapitalizmin yükseliş döneminin bir olgusu, toplumda burjuvazinin gelişkin güç olarak burjuva-demokratik problemlerin çözümünde faal bir rol oynadığıydı. Emperyalizm, proleter dünya devriminin arifesiydi. Proletarya güçlenmiş, rolü artmış, tarih sahnesine bu sefer en faal güç olarak çıkmıştı.

Ekim devrimiyle birlikte yeni bir çağ başlamıştı. Emperyalizm ve proleter devrimler çağı. Bu gelişmeler tüm diğer sorunlar gibi milli meselenin ele alınışı, çözüm yolu, siyasal ve sosyal özünün ciddi farklılıklar göstermesine yol açıyor. Milli mesele açısından bunun anlamına yukarıda kısaca işaret etmiştik. İşin ele alınış ve çözümündeki bu değişikliklere vurgu yapaalım.

Özellikle, Büyük Ekim Devrimi'yle birlikte milli meselenin sosyal-siyasal özü, ele alınışı ve çözümü köklü değişiklikler geçirmiştir. Sorunun gerçek çözümü proleter dünya devriminin ve onun öncüsü enternasyonal proletaryanın omuzlarına yüklenmiştir.

Milli sorunun çözümünün böylece esas olarak ezen-ezilen ulus burjuvazisi arasında rekabet mücadelesi olmaktan çıkmasına bakıp sorunun ekonomik temelini yine de pazar olduğu gerçeğini reddetmemeliyiz. Çözümü ile ona kaynaklık eden ekonomik özü karıştırmayalım.

Emperyalizmle birlikte milli meselenin ekonomik özü değişmedi ama genişledi. Milli meseleyi doğuran ekonomik öz başka ulusların pazarlarını ele geçirmeydi. Bu emperyalizm döneminde de kalkmadı. Pazarları ele geçirme ilişkisi değişti. Bu ilişki devlet içi mesele değil devletlerarası düzeye çıktı. Kapitalizmin örgütlenmesi, burjuva-demokratik devrimler döneminin aksine emperyalizmle birlikte dünya çapında bir örgütlenmeye dönüştü. Bir dünya sistemi olan emperyalizmle birlikte artan üretim ve sermaye fazlasının sürülmesi için pazara ihtiyaç daha da arttı.

Milli meselenin ekonomik özü değişmemiştir dediğimizde, bazıları hemen ayağa fırlayıp, "bunlar halen milli meseleyi devlet içi bir sorun çözümünü de burjuvazi arasındaki rekabet mücadelesi olarak ele alıyorlar" demektedirler. Bu sadece önyargı ve boş bir suçlamadır.

Rekabet mücadelesi ile pazar aynı şeyler değildir. Rekabet mücadelesi siyasal bir sonuçtur. Burjuvazinin milli meseleye çözüm alternatifidir. Milli meselinin varlığına yol açan kaynak rekabet midir? Hayır. Rekabet pazar temelinde yükselen siyasal bir sonuçtur. 1917 öncesi milli meselenin özü rekabet mücadelesi olarak değerlendirilirken anlatılmak istenen siyasal özdü.

Bu siyasal öz, Doğu Avrupa ve Asya'da ezen-ezilen, burjuvazi arasındaki rekabet iken, Batı Avrupa'da feodal aristokrasiyi devirme mücadelesiydi. Çağımızda milli mesele özünde bir köylü meselesidir. Evet! Fakat bu ne anlama gelir? Bu daha önceki dönemlerde (burjuva demokratik devrim çağı) mili hareketin bel kemiğini, oluşturan burjuvazinin yerini köylülüğün alması demektir. Bu artık sorunun gerçek çözümünün proletaryanın önderliği altında, geniş köylü yığınlarının seferber edilmesi ile mümkün olacağını anlatır. Köylülüğün milli hareketin esas insan gücü, ana ordusu olduğu gerçeğine işaret eder. Yani sorunun çözüm yolu, sınıfsal ve siyasal özünün değiştiği gerçeğini anlatır. Stalin'in çarpıtılan alıntısı da bunu anlatıyor.

"Milli hareketin sosyal anlamını değişik milliyetler burjuvazisinin rekabet mücadelesinde gören bir insanın milli meseleyi özünde bir köylü meselesi olarak görmeyeceğinden şüphe edilemez.

".... Milli hareketin sosyal anlamı değişik milliyetlerin burjuvazisinin rekabet mücadelesine indirgenirse milli mesele özünde

bir köylü meselesi olarak görülmez." (4)

Görüldüğü gibi, burada Stalin yoldaşın anlattığı şey, milli hareketin sosyal içeriğidir. Bunu milli meselenin ekonomik özünü karıştırmak yanlıştır. Köylülük, içerisinde farklı kesimleri barındıran bir sosyal tabakadır. Onu meseleyi doğuran, ekonomik temelin yerine koyamayız.

Semiç'in, Stalin'le tartışmasında göremediği şey, milli meselenin değişen çözüm yolu, sosyal ve sınıfsal özü idi. Bunu da görelim.

"Semiç 'Yugoslavya milli hareketinin sosyal anlamı nerededir?' diye soruyor. Ve hemen cevaplıyor 'Bu sosyal içerik bir yanda Sırp sermayesi ile diğer yanda Hırvat ve Sloven sermayesi arasındaki rekabet mücadelesindedir?' (5)

Tartışma, milli meselenin ele alınışı, çözüm yolu ve mili hareketin sosyal içeriği konusundadır. Gerçekten de Semiç;

1- Bolşeviklerin gerek Ekim Devrimi öncesi ve gerekse de sonrası milli meseleyi genel devrim meselesinden ayırmamış oldukları gerçeğini göremiyordu. Bolşevikler milliyetlerin özgürlüğünü reformlarla, tedricen gerçekleştirmeyi savunan Avusturyalıları eleştiriyor, sorunun devrim mücadelesinin bir parçası olarak köklü çözülebileceğini savunuyorlardı. Ekim öncesi Bolşevikler, milli meseleyi demokratik devrimin proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü için yürütülen mücadelenin bir parçası olarak görüyorlardı. Ekim Devrimi ile birlikte ise artık genişleyen bir dünya meselesi haline gelen milli sorunun proletarya devriminin bir parçası olduğunu belirtiyorlardı. Yani iki aşamada da bakış açısı devrimci idi.

2- Semiç, milli meselinin ele alınışı ve çözüm yolu noktasındaki hatasının yanısıra yukarıdaki alıntıda da gösterdiğimiz gibi milli hareketinin emperyalizm gerekse de Ekim Devrimi ile birlikte başlayan çağda değişen sosyal içeriğini de kavramıyordu.

Yine, Stalin'e başvuralım.

"Semiç'in bu hatası milli meselenin özünde bir köylü meselesi olduğunu görmek istemeyişinde yatan ikinci hatasına yol açıyor. Tarım meselesi değil, fakat tam bir köylü meselesi. Çünkü bunlar farklı iki şeydir. Milli meselenin köylü meselesiyle özdeş sayılamayacağı açıktır. Çünkü milli mesele köylü meselelerinden başka milli kültürü, milli devletlerin varlığı, vb. gibi meseleleri de kapsıyor. Fakat aynı zamanda milli meselenin temelinin, özünün yine de bir köylü meselesi olduğu şüphe götürmez.

Bunda köylülüğün milli hareketin ana ordusu-
nu oluşturduğu, köylü ordusu olmadan güçlü
bir milli hareketin olmadığı olmayacağı ortaya
çıkıyor. Ve milli meselenin özünde köylü mese-
lesi olduğu söylendiği zaman işte bu kastediliy-
or. " (6)

Söylenilenler açıktır. Stalin'in milli mesele
köylü meselesidir tesbitinde kastettiği ekono-
mik öz değildir, köylülüğün milli hareketin ana
ordusunu oluşturduğu onsuz güçlü bir milli ha-
reket olamayacağıdır. Bazıları halen milli me-
seleyi tarım meselesi olarakta ele alıyorlar.
köylü meselesiyle özdeşleştiriyorlar. Hatta so-
runun özünü toprak devrimi oluşturur diyor-
lar. Bu tesbitler milli meselenin diğer şeylerin
yanısıra milli kültür, mili devletlerin varlığını
da kapsadığını gölgeler. Milli mesele "köylü
meselesi" ile özdeşleştirilmesi toprak meselesi
olarak izah edilmesi çağımızda milli meselenin
kendilerince çözümünü doğrultusunda feodalle-
rin-burjuvaların önderliğinde hareketlerin ola-
bileceğini yadsır. Feodalizmi tasfiye etmiyor,
toprak sorununu çözümüyor diye bu güçlerin
önderliğinde olan milli hareketlerin egemen
ulus egemenlerinin milli imtiyazlarına yönelen
hareketlerinin bağrında taşıdığı demokratik
muhteva görülmez, desteklenmez ve karşı
çıkılırsa egemen ulus şövenizmine düşülür.
Ulusal hareketlerin desteklenmesinin ölçütü
harekette proleter unsurların varlığı, devrimci,
cumhuriyetçi programa sahip olma, demokra-
tik bir temelde yükselmesi olamaz. Sorun em-
peryalizme karşı tutum çerçevesinde
değerlendirilmelidir. Mısır'lı tüccarların, Afyon
kralının gerici imtiyazlarına kralcı niteliğine
rağmen desteklenmesinin nedeni, bu
özelliklerine rağmen emperyalizme karşı olan
tutumlarından kaynaklanıyordu.

SOSYALIST PARTİ, TİKP VE HALK HAREKETİ, MİLLİ HAREKET SORUNU

TİKP'nin ve ideolojik gıdasını esas olarak
ondan alan Sosyalist Parti'nin, karıştırdığı ko-
nulardan biri de budur. Öncelikle TİKP'nin
kafa karışıklığı üzerinde duralım.

TİKP'nin, "milli baskının Kürt halkına uygu-
landığı" ve bu baskının amacının, Kürt halkını
yıldırmak olduğu anlayışının, Kürt ulusunun
emekçi kesimlerinin yanısıra Kürt burjuvazisi
ve küçük toprak ağaları üzerinde de süren
milli baskıyı görmezlikten geldiğini
göstermeye çalıştık. Ve bu milli baskının
amacının Türk egemenlerinin bütün pazarların

rakipsiz sahibi olmak, imtiyazlarını korumak ve
bunun için misak-ı milli sınırları muhafaza
etmek, ezilen ulusun yaşadığı bölgelerin bu
sınırlardan kopmasını herşeye rağmen engelle-
mekle olan ilişkisine işaret ettik. Ezilen ulusun
milli burjuva ve küçük toprak ağaları farklı
çıkarlar için olsa da milli baskıya karşıdırılar.
Ama onlar sınıfsal baskıdan yanadırlar.
Komünistler eşitsizliğin ve bu baskıların her
türüne karşıdırılar. Ezilen ulus burjuvazisi ve
küçük toprak ağaları üzerindeki milli baskının
gözardı edilmesi bu güçlerin egemen ulus ege-
menlerine karşı çıkışlarına kayıtsız kalma ve
hatta yer, yer karşısında olma tutumuna
götürmektedir. Yok biz Kürt halkı derken bu
kavramın içine onları da dahil ediyoruz deniliy-
orsa bu daha ciddi bir hatadır. Birbirine zıt
olan iki kategoriye ifade eden halk ve millet
birbirelerine karıştırılmaktadır. Millet kategori-
sine sadece emekçiler değil, sömürücülerde
girer. Ezilen milletin çeşitli sömürücü güçlerini
halk kategorisine soktuğunuzda, ezilen ulusun
emekçileriyle bunlar arasındaki sınıfsal ayrımı
bulandırınız, ya da sözkonusu emekçiler
üzerinde egemen ulus sömürücülerinin
yanısıra, bunlarında sınıfsal baskı uyguladığını
reddedersiniz. Yani doğru ele alınmadığında
ya ezen ulus şövenizmine ya da sınıf
işbirlikçiliğine, kuyrukçuluğa düşersiniz.

Şafakçılar şöyle diyorlardı:

"Kürt halkı, ağır milli baskı ve eritme politi-
kasına karşı mücadele bayrağını kaldırmıştır.

"Kürt halkının demokratik haklar, milliyet-
lerin eşitliği ve kendi kaderini tayin için
giriştiği mücadele" (Program Taslağı)

Oysa o dönem de, bugün de, bahis konusu
edilen hareket Kürt ulusal burjuvazisi ve küçük
toprak ağalarının, önderlik ettiği Kürt milli ha-
reketiydi. Peki halk hareketi yok muydu, şimdi
de yok mudur? O, dün de bugünde hem milli
baskı ve hemde sınıfsal baskıya karşı çıkan
emekçi hareketi olarak vardı vardır.

Ezilen yığınların ezen güçlere karşı çeşitli
taleplerle tarihin her döneminde yürüttüğü
halk hareketi, emekçilerin sınıf hareketini
ifade eder. Bundan farklı olan mili hareket ise,
beli bir tarihsel dönemin ürünüdür. Yükselen
kapitalizm dönemi ile ortaya çıkmışlardır.
Batı'da 1789-1871 dönemini kapsarken,
Doğu'da 1905'lerden sonra başladılar.

Bu hareketler kapitalizmin ihtiyacını
karşılayanın ihtiyacı olmuşlardır. Bu ihtiyaç
sözkonusu hareketlerin, tabii eğiliminin milli
devlet olmasına yol açmıştır. Burjuvazi

açısından özlenilir bu hareketler, doğası gereği burjuva damgalıdır. Ulusal sorun gibi, onun bir unsurunu oluşturan ulusal hareketlerde, pazarda oluştu. Ulusal hareketleri, modern kapitalizmin ihtiyaç olan ulusal devlet eğilimine götüren pazardır. Meta üretiminin kesin zaferi için gerekli olan pazar, ulusal hareketleri gündeme getirdi. Ulusal sorunun değişik dönemlerde içerdiği farklılıklar, ulusal hareket içinde sözkonusudur. Ne ki, bu hareketin ekonomik temelini de pazar oluşturmuş, oluşturmaktadır.

1789-1871 batısında bu hareketlerin yöneldiği hedef feodalizm iken, doğunun çok uluslu devletlerinde hakim ulusun, hakim sınıflarıdır. Emperyalizm ve çağımızda da bu hareketlerin somut hedefleri çeşitli değişiklikler göstermiştir. Ancak bu hareketleri doğuran ekonomik öz olan pazar sorunu kapsam olarak genişlemişse de, değişmemiştir. Uzatmamak için şimdilik bunun tartışılmasını geçiyoruz. Yeniden halk hareketiyle milli hareketin birbirine karıştırılmasının yol açtığı tehlikelere dikkat çekmek istiyoruz.

Ulusal hareket, emekçilerin sınıf hareketiyle karıştırıldığından ondan beklenmemesi gereken söyler boş yere beklenmektedir. Sosyal kurtuluş pozisyonu, tutarlı anti emperyalizm, demokratik program beklenmektedir.

Bu tutumlar görülmeyince, karşıya alınmakta haksız yere suçlanmakta, gericiliğe kuyrukçuluk, teslimiyet savıyla mahkum edilmektedirler.

Oysa hiçbir ulusal hareket, burjuva sınıf hareketleri gereği bazılarının beklediği bu özellikleri göstermez. Ama bunlar yok diye sözkonusu hareketlerin bağrında taşıdığı, desteklenmesi gereken demokratik muhtevayı yok sayamazsınız. Bu yön, egemen ulus hakim güçlerinin zorbalığına tutum alıştı.

Biz bu yönü destekliyoruz deniliyorsa, Barzani-Talabani önderliğindeki hareketin Saddam rejiminin zorbalığına yönelen yanı neden görülmüyor?

Gerek sınıf niteliği ve gerekse de zor koşullarda hareketleri gereği çıkış bulamayıp emperyalist çözümlere (ki emperyalistler bu çözümleri keyfi değil, zorlandıklarından ve çıkarlılarını tümünden yitirmemek kaygısıyla kabul etmek mecburiyetinde kalmaktadırlar. Mevcut statüko ile yürümenin olanaksızlığını gördüklerinden bazı tavizlerde vermek zorundadırlar.) Kuyrukçu pozisyona düşmeleri onların bu yanını görmemeyi haklı çıkarmaz.

Doğu Perinçek ve M. Bedri Gültekin'in, Barzani-Talabani'nin bilinen zayıflıklarını sayıp, onları ABD emperyalizminin Ortadoğu hakimiyeti senaryolarının bir unsuru olarak mahkum etmeleri, Şeyh Sait Ayaklanması karşısında geçmişte aldıkları olumsuz tutumun devamıdır. İngiliz parmağı teorisiyle geçmişte Şeyh Sait isyanına karşı alınan, öyle olmuş olsa dahi (ne ki ispatlayamıyorlar) hatalı olan tutum, "ABD mandası altında bir Kürdistan'a karşı çıkış" adına, Barzani ve Talabani önderliğindeki harekete karşı da alınmaktadır. "3 İsrail Planı"na karşı tutum adına bu olumsuzluk gizlenmek istenmektedir..

Amerikan parmağı gerekçesiyle, Saddam rejiminin Kürt milli hareketini zorla bastırma, ezme politikasına karşı çıkışa askıya alınamaz. Böyle parmak teorileriyle Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının çiğnenmesine göz yumulup desteklenirken, onun rejiminin işgal altında tuttuğu, mili baskıya katliamlar, jeonistler seviyesinde maruz bıraktığı Kürt ulusunun mücadelesinin Barzani-Talabani uzlaşmacılığı gerekçesiyle mahkum edilmesinin hiçbir yerinde devrimcilik yoktur.

Burjuva milliyetçiliği kapitalizm-emperyalizmin dışına çıkmaz. Fakat bu ezilen ulusun ezen ulus egemenlerinin zulmüne yönelen burjuva milliyetçiliğinin, bu yanıla bağrında taşıdığı genel bir demokratik yön içerdiği ve bunun kayıtsız şartsız desteklenmesinin reddini gerektirmez. Biz bu yönü desteklerken, onun milliyetçiliğinin tabii ki yanında değil karşıyadayız. Onun üstünlük ve imtiyazlarına karşıyız. Ezilen ulus emekçilerinin ulusal bayrak sloganları ile aldatılması karşısında proletarya bayrağının yükselticisiyiz. Ezilen ulus emekçilerinin kendi egemenlerine karşı sınıf mücadelesi yürütmelerinin sağlanması içinde çalışmalıyız. Çağımızda emperyalizme karşı tutum, ulusal hareketler karşısında takınılacak tavrın elbetteki ölçütü olacaktır. Her sınıfın emperyalizme karşı aynı karşı çıkış içinde olamacayağını öncede söyledik. Milli burjuvazi ve özellikle de sağ kanadın karakteri emperyalizmin atacağı bazı geri adımlara ve bu temeldeki çözümlere yatmaya eğilimlidir. Çok kısmi bir tutum alıştı diye böyle milli hareketler karşıyama alınacaktır?

Ayrıca emperyalizme tutum alış emperyalist ordularla direkt cephe-cepheye bir savaş yürütmek midir? Irak, Türkiye, Suriye, İran devrimleri ya da buralardaki egemenlere karşı mücadelenin, dünya devrimi mücadelesi ile

ilişisini kim inkar edebilir? Buralardaki egemenlere vurulan darbe uluslararası mali sermayeyi zayıflatır. Dolayısıyla emperyalizme buda bir karşı çıkıştır.

Bugün sömürgelerde ve çok uluslu devletlerde ezilen-bağımlı-uyruk milletin burjuva ve bazı toprakağaları, bazı ulusal taleplerle egemen ulus egemenlerinin imtiyazlarına karşı milli hareketlerin başını çekmektedirler.

Çağımızın genel karakteristiği! olmasada geçmişteki bu yol günümüzde de görülmektedir. Böyle hareketler mili ve demokratik devrimleri sonuna götüremezler diye, bir kenaramı itilecek? Hayır bu hareketlerinde bağrında ilerici bir yan vardır ve bu desteklenmelidir. Bu hareketlerin taleplerinin güdüklüğü milliyetlerin ezilmesinin kabulüne yol açmamalıdır. Her eşitsizlik gibi proletarya milli imtiyazlar, baskınında kararlı bir düşmanındır.

Bu düşmanlık, emekçilerin dikkatinin kendi sınıf çıkarlarından alıkonması, ulusal çıkarlar yaftasıyla, proletarya ve burjuvazinin çıkarlarının uyduğu yalanına arka çıkılmasını gerektirmez. Bu alıkoyma ve yalana karşı çıkılır, enternasyonalizm bayrağı yükseltilir.

Gerek Türkiye'deki 1925-1940 yılları arasında, gerekse de şimdiki dönem de dahil, Irak'ta merkezi otoritenin Kürdistan'da ezilen ulus burjuvazisi ve mili toprakağalarının hükümranlılığını tehdit etmesi sonucu, bazı Kürt milli isyanları gündeme gelmiştir. Bunların ikili niteliği vardır. Birincisi, egemen ulus egemenlerinin hükümranlıklarını tehdit etmeye dolayısıyla onların imtiyazlarına yönelen yanındır. İkincisi kendi üstünlüklerini savunan feodal karakterleridir. Bu durumda tutum nedir.

Tutum:

a) Bu isyanların zulme yönelen ilerici yönlerini desteklemek.

b) Onların kendi başlarına hükümranlılık isteyen, üstünlükleri uğruna mücadelesine karşı çıkıp, sınıf mücadelesi yürütmektir.

SOSYALİST PARTİNİN KÜRT HAREKETİNE YAKLAŞIMI

Sosyalist Parti'nin, tarihsel kökleri TİİKP ve hatta daha da eskilere dayanan, Barzani-Talabani karşındaki tek yanlı ve olumsuz tutumu üzerinde de kısaca durmak istiyoruz. Hareketin olumsuzluklarına daha önce

değindiğimiz için geçiyor ve diğer noktalar üzerinde durmak istiyoruz. Irak'taki Kürt ayaklanması için Doğu Perinçek şöyle diyor:

"Bu ayaklanma ABD desteğine - bel bağlayarak ve ABD kışkırtmasıyla sahnelendi." (1)

Böyle bir tesbitten sonra Saddam rejiminin jenosidi ABD kışkırtmasını, yayılmasını boşa çıkarmak olarak değerlendirilir ve alkışlanır. Açık söylemese de yapılan budur. Peki gerçekler ne idi?

Saddam'ın Kuveyt işgaliyle, çıkarları sarsılan ABD emperyalizmi, başta Saddam'ı zayıflatabilecek herşeyin devreye girmesinden yanaydı! Bırakalım Kürt milli hareketini o koşullarda ABD, Irak'ta proleter bir çıkışa da, sonradan ezmek kaydıyla ses çıkarmayabilirdi. (Proleter hareket bu durumda ne yapmalıydı sorununu tartışmıyoruz. Bunu Körfez Savaşı dönemi çıkan dergilerimizde ortaya koymuştuk.) Bu anlaşılabilir birşey değildir. Büyük haydut işine çomak sokan küçük haydu tu zorda bırakacak şeyleri genelde olmasa da o kesitte isteyebilir! Bu cins tutumları bölge devletleri kendi aralarındaki çıkar çatışmalarından ötürü de göstermiyorlar mı? Türkiye Irak'taki Kürt milli hareketini, Kuzey Irak-Iran'la savaş sırasında İran'daki Kürt hareketine, Suriye, Irak yine Kuzey Kürdistan'daki harekete aynı perspektifle göz kırpmıyorlar mı? Bu devletlerin hiçbirisi aslında bağımsız bir Kürdistan'dan yana değiller. Aynı şekilde onların hiçbirisi, hiçbir parçada devleti ciddi şekilde tehdit edecek ve bölge dengelerini sarsacak milli hareketten yana değillerdir. Parçalardan birindeki gelişmenin, diğerlerini etkileyeceğini kendi başlarında belaya gireceğini bilmeyecek kadar saf değillerdir. Bu genel tutumlarına karşın, çıkar çatışması içinde oldukları devletleri zayıflatacağı, uğraştıracağı ve bu devletlerin başlarına çullanmasına çomak sokacağı için kullanmak istemektedirler.

Bunu, "Kürt milli hareketini bunlar sahneliyor, kışkırtıyor" diye gösteremeyiz. Doğru tutum, elbette emperyalistlerin ve bölge devletlerinin gerici politikasına kuyruk olmamak, deşifre etmek onlara değil, bölge halklarına, proletaryasına güvenmektedir. Burjuva karakterli milli hareket böyle davranmıyor diye, topyekün karşıya alınırsa yanlış olur. Yine ABD ve müttefiklerine gelelim. Körfez Savaşı Irak'ı devlet olarak ortadan kaldırmak için çıkmadı.

ABD ve müttefiklerinin amacı, Irak devlet sınırlarının parçalanması da değildir. Şimdi de

öyle. Çünkü onlar, yuvarlanacak bir taşla bölgedeki dengenin alt-üst olacağını biliyorlar. Dolayısıyla ne onlar ne de bölge devletleri böyle bir şeyi hayal etmek bile istemiyorlardı, istemiyorlar.

ABD ve müttefikleri kendi kontrollerini daha güvenilir şekilde tesis edecek, Saddam'sız bir Irak yönetiminden yanaydılar. Ne varki böyle bir alternatifi sağlayamadılar. Bu durumda onlar gücü tümünden sıfıra inmiş, kontrolü kaçırmış ve tam bir kaosa sürüklenmiş Irak'ta istemediler. Kolu, kanadı kırılmış, kendilerine kafa tutamaz hale getirilmiş, hizada duran Saddam'lı Irak'ı tercih etmek zorunda kaldılar. Diğer alternatiflerinden vazgeçmiş değiller. Uygun ortamı bekliyor olsalarda gerçek budur.

Diğer gerçekler ne idi? Saddam'ın yenilgisinden sonra güneyde Şiiler ayağa kalktılar önemli mevzileri ele geçirdiler. Sonraları kuzeyde de Kürtlerin ayaklanması gündeme geldi. Evet bunlar ABD ve müttefiklerden destek bekliyorlardı. ABD Kuvety'i işgal ettiği dönemde bunların Saddam'a karşı ayaklanmasını (Saddam'ın güçlerini bölceği ve Kendisine de yarayacağı için) istiyordu. Ancak o zamanlar bu isteğe rağmen söz konusu ayaklanmalar yoktu. Ayaklanmalar ortaya çıktığında da konjoktür değişmişti. Irak yenilmiş, ABD ve müttefiklerinin bütün koşulları kabul edilmişti. Emperyalistler bu ganimetin, sonunda ne yapacakları belli olmayan ayaklanmalarla garantiye alınamayacağını biliyorlardı. Bu ve diğer birçok sebepten ötürü ABD ve müttefikleri ayaklanmaları değil, Saddam'ın ayaklanmalarını bastırmak için helikopterleri yaygın şekilde emperyalistlerin desteği ile kullandı.

Ayaklanmaların bastırılmasını ABD ve müttefikleri aslında istiyorlardı. İran tipi bir Şii yönetimi emperyalistlerin bölgedeki uşakları İsrail, Suudi Arabistan, Türkiye'nin çıkarlarına değildi.. Federasyon veya Kürtlerin otonom bir bölge kurmasına da en başta İran, Suriye, Türkiye karşıydılar. Kendileri içinde bunun bir emsal teşkil edeceğini düşünüyordu. Aynı şekilde "Irak topraklarının" böyle bir bölünmesine bölgenin diğer Arap devletleri de karşıydılar. Emperyalistler bölgede müttefiklerinin bu tutumunu görmezlikten gelemezdi. Gelmedi de! Tümüne döne, dolana "Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması gerektiğini" vurguladılar. Saddam'ın soykırımı "Irak'ın iç sorunu" diye gölgelendi. ABD'nin bu dönemler bizzat Bush aracılığıyla söylediği

"Amerikan askerlerinin yaşamı Irak iç savaşına karıştırılmayacak kadar değerlidir" sözleri, ayaklanmayı kışkırtıp, desteklediğini mi yoksa bastırılmasına dolaylı da olsa arka çıktığını mı göstermektedir? Açıktır ki arka çıktığını..

Kürt milli hareketi içinde bazı güçlerin, Amerika karşısında ham hayaller beslemesini bakıp, ayaklanma Amerika tezgahıdır diye kestirilip atılamaz. Ayaklanma, gücü zayıflamış Saddam'a karşı uygun bir atmosfer yakaladıklarını düşünen, Kürt ulusunun yıllardır acısını çektikleri milli zulme bir başkaldırıdır. Bu başkaldırı, ABD ve müttefiklerinden yardım beklentisine girmiş olabilir, girmiştir de.. Hareketin önderliği açısından baktığımızda bunda daha öncede söylediğimiz gibi hayret edilecek şey yoktur. bu gerekçe ile ayaklanma, ABD mahsulüdür, sonucuna varılamaz. Ayaklanma, yıllardır kendilerine kandan başka birşey vermeyen Saddam rejiminin zayıflamasıyla ortaya çıkan objektif durumun yarattığı elverişli durumu kullanmak isteyen Kürt ulusunun, Şiilerin kitlesel bir hareketidir. Ayaklanma kanla bastırıldı. Kürt ulusunun feryadı dünya kamuoyunu ciddi şekilde etkiledi. Ve artık Körfez Savaşı sırasında, öncesinde ABD'nin "Hitler ve canavar" olarak gösterdiği Saddam'a şimdi sessiz kalması politikası, ABD'nin ayağına dolandı. Emperyalist çıkarlar için sürdürülen politikanın iki yüzlülüğü daha geniş kesimler tarafından görülmeye başlandı. Müthiş bir güç dalgası başladı. ABD ve müttefikleri dünya kamuoyu içerisinde yüzlerinin açığa çıkacağı telaşıyla bu sefer başka telden çalmaya başladılar. Daha önce "Irak'ta bir federasyona, otonomiye izin vermeyiz" diyen Özal, yüzbinlerce göç dalgası yükünden kurtulmak vb. için Türkiye sınırlarının dışında "güvenlik kuşağı-tampon bölge" önerisiyle boy verdi. ABD, SB, Çin, Küba bu öneriye karşıydılar. Avrupa Topluluğu (AT) öneriden yanaydılar. Daha sonra Birleşmiş Milletlerin 688 sayılı kararı çerçevesinde bölgeye "insani yardım" ve "Irak saldırılarının engellenmesi" için "müttefik güçlerin" askerleri yerleştirildi. Bu noktada zaten Irak ayaklanmaları kanla bastırmış bir bakıma amacına ulaşmıştı.

Doğu Perinçek diyor ki:

"..... Küba, Kore, Vietnam, Çin Halk Cumhuriyeti gibi ABD emperyalizminin hedef tahtasındaki sosyalist ülkeleri düşünürüz. Emperyalizme darbe indirmeyen herhangi bir ulusal kurtuluşçuluğu inandırıcı bulmayacaklardır ve bulmuyorlardı. Bu nedenle Batı işbirlikçisi Kürt

milliyetçi reformcularının vargüçleriyle sosyalizm düşmanlığı yapmaları, Küba'yı, Filistin'i suçlamaları raslantı değildir" (2)

Küba, Kore, Çin, Vietnam'ın Kürt ulusal hareketi karşısındaki tutumlarının temelinde bu hareketin "emperyalizme tavır almaması" mı yatıyor. Hayır sorun bu değildir. Bu ülkelerin hiçbiri sosyalist değildir. Bunun tartışmasını başka yazılar da yapmamız gerektiğini biliyoruz. Bu tartışma Perinçek'lerin Mao'culuğunun hiçte gerçek olmadığını açığa çıkarılması için çokta gereklidir. Ömür billah Mao düşmanlığıyla tanınmış, Büyük Proleter Kültür devriminin hedefi, yeni burjuvazinin Çin'deki şahı, sosyalist Çin'i yeni burjuvazi önderliğindeki Çin'e dönüştürmenin motoru olan Deng Siao Ping kumandalı Çin'i sosyalist gösterme mahareti Perinçek'e ait olabilir ama marksist-leninistlerin yıllarca önce deşifre ettikleri Rus Sosyal Emperyalizminin uydusu ve bürokrat burjuvazinin ipleri elde tuttuğu Küba'yı sosyalist gösterme çabası da marksist-leninistleri aldatamayacaktır. Yine geçmişte Rus Sosyal Emperyalizminin kontrolünde olan ve Kamboçya'yı işgal eden Vietnam'ın yeni burjuva iktidarına sosyalistlik payesi verme şerefi bize değil, Perinçek'e ait olsun. Bunları daha ilerde tartışacağız.

Kendileri geçmişte Rus Sosyal Emperyalizminin güdümünde olan ve onların emperyalist çıkarlarının bekçiliğini yapan yaygınlaştırılması için çalışan bu müthiş "anti emperyalist"ler, ağaları Rusya çökünce ortada kaldılar. Evet ABD bunları hizaya getirmek için binbir dolap çeviriyor. Bu dolapları deşifre edelim. ABD emellerine karşı çıkalım. Bunlara da Libya gibi yerlerde yönelik ABD-Batı komplolarına karşı çıkalım. Fakat bunun için, hiçte buraların gerici yönetimlerinin aklanması gerekmiyor. Bu gerici yönetimlerin Kürt ulusal hareketi karşısında aldıkları tutuma yön veren kendi devletlerinin gerici çıkarlarıdır.

Sovyet'lerin, Çin'in Irak gerici devletinden, Irak'taki Statükonun korunmasında çok ciddi çıkarları vardır. Irak'a silah satışında Sovyetler öndedir. Çin'de bu satışın önemli güçlerinden birisidir. Yaman anti emperyalist Çin (!) Kuveyt operasyonunda ABD'ye onay verir, bölgedeki emirlikler, şeyhliklerle sıkı dostluk çizgisi izler, Batı ve ABD ile flörtte kusur etmez Kürt ulusuna gelince mi anti emperyalistliği hatırlar?..

Gericiler çıkarların yön verdiği politikayı haklı çıkarma uğraşına girilmemelidir. Çin anti emperyalistliğinden ötürü değil yarın Tibet soru-

nu başına bela açmasın diye bilinen tutuma giriyor. Rakipleri karşısında büyük devlet çıkarları için öyle yapıyor.

FKÖ'nin bu noktadaki tutumunun temelinde de anti emperyalizm değil, Saddam'la birlik, Arap milliyetçiliği rol oynuyor. İşgal altındaki Filistin topraklarında bu milliyetçiliğin ileri bir yanı var. Burada devrimci bir rol oynayan Arap milliyetçiliği, Kürdistan'da işgale omuz verme durumuna düşüyor. Milliyetçiliğin hiçbirinin savunucusu olmadığımızı bir kez daha vurgulayalım. Sonu çıkmazdır. Karşılaştığımız gerçekte budur. FKÖ önderliği ile Talabani-Barzani arasında niteliğe ilişkin bir fark yoktur. İkisi de benzer zayıflıklar göstermektedirler. Ne varki bu zayıflık Talabani-Barzani'ye gelince ABD planlarına yatma, FKÖ'ye gelince normal olarak değerlendirilir. Diplomasiye, FKÖ Kürt hareketinden çok bel bağlamıştır. Paris, Stokholm konferanslarını, çözüm bu değildir diye haklı olarak eleştiriyoruz. Ama öte yandan emperyalistlerin kotardığı Filistin için ortadoğu konferansları var. Bu konferanslarda emperyalistlerden medet umma, ham hayallere kapılma Kürt milli hareketinden çok daha fazladır. Buna rağmen FKÖ anti emperyalist, Kürt hareketi niye Amerikan mandacılığıdır... Yanlış anlaşılmasın, biz bütün olumsuzluklarına, zayıflıklarına rağmen FKÖ'yü ve mücadelesini gerici olarak damgalayan yaklaşımları şiddetle reddediyoruz. Bu mücadelenin İsrail işgaline yönelen demokratik yönünü destekliyoruz. Ama aynı zamanda önderliğin bilinen olumsuzluklarını eleştirmek ve kurtuluşun gerçek yolunun devrimci proletaryanın güzergahından geçeceğinin propagandası ve pratiğinde de ısrar ediyoruz. Kürt milli hareketine yaklaşımımız da budur. Çifte standart devrimci tutum değildir.

Afganistan'da hareketin önderliğinin feodal karakterine, Amerika ile uzlaşmacı çizgisine rağmen (bütün bunlar eleştirilerek, karşı çıkılarak) Rus işgaline karşı aldığı tutumdaki demokratik yönü destekliyoruz, İran'da mollaların önderliğindeki hareketle aynı tutumu gösteriyoruz, Kürdistan'a gelince bütün bunları neden unutuyoruz.

Çıkmaza götüren, çifte standart tutumlara yol açan nedir? Doğu Perinçek çıkmazı, sömürgecilik teorisinde arıyor. Bunu da önümüzdeki sayılarda ele alacağız. Doğu Perinçek bir an için Kürdistan'ın sömürge olduğunu kabul etsin. O zaman çıkış yoktur,

teslim olmak zorunda mıyız diyecek. Çıkmaz sömürge veya ezilen ulus deyip demekte değildir. Çıkmaz, burjuva sınıf yaklaşımlarındadır. Perinçek'leri çifte standarta götüren, çıkmaza düşüren temel, Kemalizm'e yaklaşımlarıdır. Onunla bağlarını tümenden koparamamalarıdır. Üç Dünya Teorisi kaynaklı yeni sömürgelerdeki devletlere bel bağlama tutumudur. Ve yine bu teori kaynaklı tüm kötülükleri sadece bir güçle (ABD ile) sınırlandırmadır.

Avrupa'nın geçmişteki denizaşırı sömürgeleri ile ilişkilerindeki "milli baskının biçimi sömürgeler üzerindeki baskıdır ikincisi Batı Avrupa ülkeleri için sömürge teriminin özellikle açık, seçik, kesin, canlı bir anlamı vardır"

Fakat Rusya'da, ezilen milletlerle sömürgeler arasında; "ciddi bir ayrım bulmaya çalışmak saçmalığın dikalesidir" diyordu Lenin.. Rusya gibi çokuluslu bir devlet olan Türkiye'de de bu iki kategori arasında abartılacak çok temel ayrımlar yoktur. Gerçek bu iken, Kürdistan'ı sömürge görenlerin çıkmaza, ezilen ulus değerlendirenlerin çıkış yoluna gireceğini söylemek yanlıştır. Sömürge sorununu ayrıca tartışacağımızdan şimdilik noktalayalım..

SOSYALİST PARTİ TİLKP VE ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI

Sosyalist Parti'nin hatasına değinmeden önce mirasını devraldığı TİLKP'ye gönderme yapmak yerinde olacaktır.

TİLKP milli meseledeki bulanıklığını onun en temel ilkelerin biri olan ulusların kendi kaderini tayin hakkı sorunuyla sürdürüyordu. (UKKTH) halkın kendi kaderini tayin hakkı olarak formüle ediyordu. Hal buki bunlar taban, tabana zıt şeylerdi. UKKTH ulusun ayrı devlet kurma hakkıdır. Halkın kendi kaderini tayin hakkı ise, emekçi yığınların burjuva iktidarları devirerek kendi kaderini eline alması hakkıdır. TİLKP millet kavramı içerisinde proletarya ile birlikte yer alan burjuvaziye dışlayarak kendi kaderini tayin hakkını tıpkı Buharin gibi, emekçi lere tanımakla sınırlandırıyor. Ezilen ulus burjuvazi ve küçük orta toprakalarına daha öncede göstermeye çalıştığını

z olumsuz tutumu doğal olarak bu noktada da devam ediyor. Böyle bir yaklaşım ezen ulus milliyetçiliğine koltuk çıkar. Kürt milletinin devlet kurma hakkı sadece halka tanınırsa devlet kurma imtiyazı sadece ezen ulusa tanınmış olurki bu korkunç bir şövenizmdir. TİLKP şöyle diyordu . " ML hareket kürt halkının kendi kaderini tayin hakkının en tavizsiz savunucusudur.

"Hareketimiz... Kürt halkının kendi kaderini Tayin ve isterse ayrı bir devlet kurma hakkını tanıdığını açıklar," (Program Taslağı) Kendi kaderini tayin hakkını ulusa değil, halka tanımakla, ezilen ulusun proletarya ve emekçileri nin yanısıra burjuvaları üzerinde süren milli baskıyı gizlemekle kalmayan TİLKP, ulusların kendi kaderini tayin hakkını başka açıdan da iğdiş ediyordu. UKKTH' nı, ayrı devlet kurma hakkından farklı görmek hatalıdır. TİLKP ayrı gördüğünü "Kürt halkının kendi kaderini tayin isterse ayrı devlet kurma hakkı" biçimindeki formülasyonu ile ortaya koymaktadır.

Oysa UKKTH, ulusun ayrı devlet kurma hakkıdır. Ezilen ulusun ayrılıp, ayrı bir devlet kurma hakkını ifade eden UKKTH' nın TİLKP' deki çarpıtılması açıktır.

Milli hareketler karşısında bugünün sosyalist partisinin vurguladığımız hatalarının bir yönünde ulusların kendi kaderini Tayin Hakkının içeriğinin kavranmaması oluşturmaktadır. Talabani ve Barzani'yi toptan dışlamanın sebeplerinden biride budur.

Bir başka problem de şu; UKKTH ile ulusların kendi kaderini tayin arasındaki farkın anlaşılmasındır. Hak ile onun bizzat tayini farklı şeylerdir. Boşanma hakkı ile bizzat boşanma gibi. ML'ler UKKTH'nı, her şart altında kayıtsız şartsız savunurlarken bizzat tayin sorununu proletaryanın menfaatleri açısından yargırlar. Proletaryanın çıkarlarıyla çatıştığında bizzat tayinden yana olmazlar, eleştirirler fakat bunu zorla engelleme tutumuna düşmezler.

Gelecek sayımızda SP ve Genel Bankanı Doğu Perinçek'in anti-emperyalizm, Üç Dünya Teorisi, "Kürdistan Sömürge Teorisi Çıkmazda" vb. anlayışları üzerinde duracağız.

(Devam Edecek)

KOMÜN okurları;

Dağıtım tekellerinin engellerini aşmamızda, sizin de yapacağınız çok şey var!

15-16 Haziran direnişi ve tarihsel kazanımı

15-16 Haziran Türkiye tarihinde ezilen sömürülen emekçi yığınların ayağa kalkışının görkemli bir direnişidir. İşçi sınıfı 15-16 Haziranda kendini ortaya koyarak egemen sınıfların karşısına dikildi. İşçi sınıfının, kendisine karşı alınmış ve alınacak kararlara sessiz kalmayacağını ifadesidir.

F. HOCA/N. ŞAHAN

15-16 Haziran Türkiye tarihinde ezilen sömürülen emekçi yığınların ayağa kalkışının görkemli bir direnişidir. İşçi sınıfı 15-16 Haziranda kendini ortaya koyarak egemen sınıfların karşısına dikildi. İşçi sınıfının, kendisine karşı alınmış ve alınacak kararlara sessiz kalmayacağını ifadesidir. 15-16 Haziran, emekçilerin egemen sınıflara karşı mücadelesi, aynı zamanda sınıfın içinde bulunduğu şartlara karşı başkaldırısıdır. Ayağa kalkışın boyutu, sınıfın gelişmişlik düzeyi kölelik zincirinden kurtuluşunun ölçüsüdür.

15-16 Haziran, hakkında toplumun hemen her kesimi değerlendirmelerde bulundu. Bundan sonrada 15-16 Haziran direnişiyle ilgili değerlendirmeler yapılacaktır. Objektif olarak değerlendirme yapmak hiç şüphesiz bizim de görevlerimizin başında gelir. Çünkü kendi tarihimizin öğrettikleri, sermayeye karşı kavgamızın temel taşlarını oluşturur. Doğru bir tarih anlayışıyla ancak günümüz kavranılıp yarına ışık tutabilir.

15-16 HAZİRAN ÖNCESİ DÜNYAYA GENEL BİR BAKIŞ

İşçi sınıfının tarih sahnesine çıkıp, kendisi için sınıf olmanın bilinci "sınıflar savaşında" Yeni dönemin açılmasıdır. Bu yeni dönemde, sınıflar savaşının sonu için ilk adımı oluşturur. 1871 Paris Komünü'yle, ilk iktidar denemesini gerçekleştiren proletarya; 1917 Ekim Devrimiyle; Emperyalist, kapitalist sisteme vurduğu büyük darbeye, zincirin en zayıf halkasında kendi zincirini kopardı. Ekim Devrimi, emperyalist sistemde yeni kopuşların yolunu açarken; dünya proletaryasına ve ezilen hak-

ların eline bayrağını da vermiş oluyordu. Emperyalist ülkelerin bazılarında, proletarya kendi iktidarını kurma yönünde denemelere girmiş olmasına rağmen başarılı olamadı. Emperyalist sisteme esas darbeler geri kalmış ülkelerden geldi. II. Dünya savaşının henüz başlangıcında, emperyalistlerin Ekim Devrimiyle kaybedilen pazarı da yeniden sisteme dahil etme planı tutmadı. Emperyalistlerin, evdeki hesaplarının çarşıda tutmaması, proletaryanın yeni zaferlerini gündeme getirdi. Avrupa ülkelerinde gerçekleşen devrimler, sömürü zincirine yeni darbeler vuruyordu. 1949 Çn Devrimi'nin gerçekleşmesi, proletaryanın, Ekim Devrimi'nden sonra emperyalist sisteme vurduğu en güçlü darbeydi.

Dünyada ki bu yeni durum, emperyalist sistemle, sosyalist sistem arasındaki çelişkiyi keskinleştirerek gündeme soktu.

Başını ABD'nin çektiği, emperyalist blok, sosyalizme karşı her türden demogojik saldırısını yoğunlaştırdı. Ancak dünya halklarının, emperyalist, kapitalist sisteme tepkisi arttığı gibi sosyalizme olan ilgisi artarak gelişti. Bu arada proletarya içten yediği darbelerle, bazı ülkelerdeki iktidarını yitirdi. Sovyetler Birliği'nde oluşan yeni burjuvazi, yapılan bazı hataları da kullanarak iktidara oturdu. Proletaryanın Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da iktidarı yitirmesi, emek çevresinde önemli bir sarsıntı yarattı. Sarsıntı dünya çapında genel bir gerilemeye dönüşmeden, Çin'de gerçekleştirilen Büyük Proleter Kültür Devrimi (BPKD) ezilenlere, emperyalizme karşı mücadelede yeni bir boyut kazandırdı.

BPKD, sosyalist bir ülkede burjuvazinin kaleyı içten fethetme mücadelesine bir başkaldırı ve iktidarı sağlamlaştırmanın ifadesidir. Milyarlık Çin'de, adeta yeni bir devrim yaşandı.

BPKD'nin sıcak rüzgarı, dünyanın dört bir yanına dalga dalga yayıldı. Asya, Afrika ve Latin Amerika ulusal ve sosyal kurtuluş hareketlerine yüksek bir moral destek oluşturdu mücadeleye yeni ivme kazandırdı. Emperyalist kapitalist ülkelerde komünistlerin yeniden toparlanmasını sağladı. BPKD proletarya ve ezilen hakların, emperyalizme karşı yığunlaşan tepkisini hızlandırıp körükleyici görev üstlenmiş oldu.

1970'lere gelindiğinde, başını ABD'nin çektiği emperyalist blok ekonomik krizi derinlemesine yaşıyordu. Örneğin 1970'de ABD'de enflasyon %6'lık bir hızla devam ediyordu. Batı Emperyalizminin jandarmalığını üstlenen ABD'nin harcamaları dev boyutlara ulaşmıştı. Vietnam savaşını kaybetmesi kesinleşen ABD yeni bölgesel savaşlara giriyordu.

Bir genelleme içinde şöyle söylemek yanlış olmaz. Vietnam bataklığına saplanmış olan ABD sadece vietnam halkıyla değil, dünyanın bütün ezilen halklarıyla savaşır hale geldi. Emperyalist sistemin, ABD nezdinde yoğun bir teşhir olmuşluğuyla 1970'li yıllara gelindi. Emperyalist sistem geçirdiği bunalımın çıkışını geri kalmış ülke halklarının daha fazla sömürülmesinde arıyor ve yeni ulusal kurtuluş savaşlarını boğmaya çalışıyordu. Buna iç çelişkileri dışa yöneltme diyebiliriz. Vietnam savaşı sürerken Kamboçya'yı buna ekledi. ABD Ortadoğu'da ise İsrail jandarmalığında bölgedeki denetim ve etkinliğini yeni bir ivme kazandırdı. Bu durum bölge halkıyla emperyalizm arasındaki çelişkiyi daha da keskinleştirdi.

Dünya çapında, emperyalizm ve ezilen halklar arasında çelişkilerin keskinleşerek sürdüğü bir dönemde, 15-16 Haziran eylemi gündemleşti. 1960'larda başlayarak; işçi sınıfı ve diğer emekçi halk kitleleri, yasal, ekonomik ve demokratik örgütlerini yarattı. Emperyalizm, içine düştüğü ekonomik bunalımı, ilk elde yarı sömürge ülkelere aktarıırken, bunun Türkiye'deki somut ifadesi, kazanılmış olan ekonomik, demokratik hakların frenlenmesi ve kısıtlanmasıydı.

15-16 HAZİRAN İŞÇİ DİRENİŞİ VE DİSK

24 Temmuz 1963 yılında yürürlüğe giren, 274 Nolu Sendika Yasası ve 275 Nolu Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu ile, işçiler kısa bir zaman sonra (bir ay) 800 işyerini toplu sözleşme masasına davet etmişlerdi.

İlk toplu iş sözleşmesi, Gıda-iş sendikası ile Hacıbekir işvereniyle, 11.9.1963'de, 210 işçi adına, 14 maddelik ve 3 yıllık sürekli toplu iş sözleşmesi olarak imzalanmıştı.

İlk yasa dışı grev, İstanbul Zeytinburnu'ndaki Bozkurt Mensucat fabrikasında gerçekleşti. 13.11. 1963 tarihinde 300 işçi toplu iş sözleşmeleri sürerken greve başladılar. Ertesi gün 1000'e varan vardiya işçileri arkadaşlarının yanında yer aldılar. Teknik Mensucat işçileri sendikası, henüz yasal şartların doğmadığını ileri sürerek, işçilerinin işbaşı yapmasını istedi. Bu arada Türk-İş ise, bölge temsilciliği aracılığıyla, yasadışı grevi (direniş) desteklemediğini kamuoyuna duyuruyordu.

İlk yasal grev; Kasım 1963'te, Bursa'da, Belediye Taşıt İşçileri Sendikası tarafından yapıldı. Bunu diğerleri izledi. Paşabahçe grevi ise sarı sendikacılığa tepki olarak gelişti. Paşabahçede 3 yıllık işkolu düzeyinde bir kölelik sözleşmesi imzalanmıştı Türk-İş. Buna tepki olarak, işçiler kendi işyeri sendikaları olan Kristal-İş sendikasını kurmuşlar. İşvereni işyeri düzeyinde yeni bir toplu iş sözleşmesine davet etmişlerdir. Ancak işverenin buna yanaşmaması üzerine grev gerçekleşmiştir. Türk-İş'in, kendi sendikalarını yalnız bırakması, grevi desteklememesi, İstanbul'daki sendikaları ikiye bölmüştür. Lastik-İş, Basın-İş Gıda-İş Maden-İş sendikaları ile bağımsız Gıda-İş sendikası anlaşarak 1966 Temmuz'unda sendikalar dayanışma konseyini oluşturdular.

Türk-İş'ten geçici olarak ihraç edilen üç sendika, 12 Şubat 1967 yılında yaptıkları genel kongrelerinde, Türk-İş'ten kesin olarak ayrılma ve DİSK'i kurma kararı aldılar. Bağımsız Gıda-iş sendikası da kongresini yaparak, böyle bir karar aldı. Zonguldak'ta bulunan Türkiye Maden İşçileri Sendikası Genel Yönetim Kurulu da bu doğrultuda bir karar alınca, beş sendika kurucu üye olarak Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu oluşturdular. DİSK'in tüzüğü 13 Şubat 1967 tarihinde İstanbul Valiliğine verilerek, resmen kurulmuş oldu.

DİSK, kısa zamanda sendikacılık hareketinde güçlenerek, Türk-İş'e alternatif olarak tarihte yerini aldı. DİSK'in büyüme ve gelişmesini frenleyemeyen işverenler, ABD tarafından desteklenen devletle bütünleşmiş Türk-İş'in, tek yetkili sendika olabilmesi için, AP'li eski Türk-İş başkanı tarafından hazırlanan 274-275 sayılı sendika yasalarında temelde değişiklik getiren tasarı meclise sunuldu.

Bu yasa tasarısı ile:

1-İşçilerin sendikalara üye olabilmesi için üyelik başvurusu yeterli sayılmıyor. Sendikanın yetkili kurullarınca kabul edilmesi getiriliyor.

2- Sendika üyeliğinden ayrılan istifalarının noterden geçmesi şartı getiriliyor.

3- Sendikaların ülke çapında çalışma yapabilmesi için, sendikanın kurulu bulunduğu

işkolunda çalışan sigortalı işçilerin en az 1/3'ünü üye kaydetmiş olması getiriliyor.

4- Federasyonların kurulabilmesi için aynı iş kolunda bulunan sendikalardan en az ikisinin bir araya gelmesi ve o işkolunda çalışan sigortalı işçilerin en az 1/3'ünün bir araya getirilmesi şartına bağlanıyor.

5- Konfederasyonların kurulabilmesi için istenen şartları taşıyan sendika ve federasyonlardan en az 1/3'ünün biraraya getirmiş bulunmak şartı aranıyor.

6- İşçi sendikası kurucu üye olabilmek için işçilerin o işkolunda en az 3 yıl çalışmış olma koşulu getiriliyor.

7- Sendikaların uluslararası federasyonların kurucusu olabilmesi için Türk-İş'in izni vermesi gerekiyor.

8- Sendikaların kooperatifte bulunabilmesi ve sanayii girişimlerinde bulunmaları Türk-İş'in öbür şartına bağlanıyor.

9- Lokavt yasal hak olması isteniyordu. İLO ilke ve kararlarına ters, özgür sendikacılığa yaşam hakkı tanımayan, sendikal mücadeleyi Türk-İş'in tekeline bırakan tasarı, çalışma komisyonundan süratle geçiyor. Bu yasayı Türk-İş bütün içtenliğiyle destekliyor. Bu değişikliklerle ülkede güçlü sendikacılığın doğacağını ileri sürüyordu. 11 Mayıs 1970'de Erzurum'da toplanan Türk-İş 8. Genel Kurulu'nda sunulan "Çalışma Raporu"nda tasarı şöyle sunuluyordu.

"Mevzuatımızda 274 ve 275 Sayılı Kanunlar olarak herkes tarafından yakından bilinen bu yasalarla ilgili çalışmalarımızın iki safhası vardır. Bunlardan ilki meclislerin tatile girmesinden önceki devreye rastlar; bu devrede konfederasyonumuz tasarılar üzerinde uzun süren çalışmalar yapmış ve hazırladığı teklifleri o zamanki işçi milletvekillerimiz (AP Genel Merkez kontenjan ile meclise giren AP'li milletvekilleri) aracılığıyla meclise intikal ettirilmişti. Mecliste tekliflerin süratle kanunlaşması amacıyla bir karma komisyonda görüşülmesi yolunda gayret gösterilmiş bu gayretin başarıya ulaşmasına rağmen Millet Meclisinin çalışma döneminin sona ermesi yüzünden teklifler kadük kalmıştır.

"Kanun komisyon görüşmelerimizin büyük bir çoğunluğunu benimsemiş bulunmaktaydı. Tasarıların gerek meclise intikalinde, gerek karma komisyona sevkinde ve gerekse komisyon çalışmalarında, yardımlarını esirgemeyen başta karma komisyon eski başkanı ve değerli arkadaşımız Kaya Özdemir olmak üzere diğer işçi milletvekillerimiz Hasan Türkay Enver Turgut ve Mustafa Ertuğrul'un yaptıkları hizmete huzurunuzda teşekkürü bir borç bili-

riz" deniliyor.

Kogre'de AP'li Çalışma Bakanı; "Yakında DİSK'in canına ot tıkanacak" müjdesini veriyordu. Evet Türk-İş tarafından hazırlanan tasarı Meclis'e gelmişti ama, Meclis'in tatile girmesi ile yasallaşmadı. Biri CHP, diğeri AP tarafından Meclis'e verilen her iki tasarı, TBMM'nin karma komisyona gönderildi. Komisyon bu tasarıları tek bir tasarı şeklinde birleştirdi ve Meclis'ten 11.6.1970'de geçirdi.

DİSK yönetim ve yürütme kurulunda, tekelsel sendikacılığı getirecek tasarinın Meclis'de görüşülmesine kadar çalışmalar yapıyordu. Tasarinın yasallaşmasına karşı DİSK Genel Sekreteri, 1970 Şubat'ındaki basın açıklamasında şöyle diyordu:

"Hükümet yeni tasarı ile grev hakkını kökünden yok etmek peşindedir. Ama hemen belirtelim ki, anayasada yer alan uğrunda bunca çile çekilen grev hakkını yok etmeye kimsenin, hiç bir partinin gücü yetmeyecektir. Sömürünün alabildiğine hızla yayıldığı işçi sınıfının ise daha hızla bilinçlendiği bu ortamda işçi sınıfının kutsal hakkının kılına bile dokunulamaz. Geniş bir işçi topluluğunun var ettiği DİSK'i işçi sınıfının bağrından söküp atmak da kimsenin haddi değildir. Bunları amaçlayan herhangi bir tasarı Meclis'in yasalaşmaması tasarılar dosyasında yer alıp duracak hazırlayanları tarih mahcup edecektir. İşçi sınıfı tasarıyı savunanların ve imzalayanların ihanetini affetmeyecektir." Tasarıya karşı örgütlenme çalışması da yürütülüyordu.

28 Mayıs 1970'de, DİSK yürütme kurulu toplanarak, 3 Haziran 1970 saat 10'da yönetim kurulu olağanüstü toplantıya çağırılmasını kararlaştırıyordu.

3 Haziran 1970'de toplanan DİSK Yönetim Kurulu toplantısında; tasarıları protesto etmek için eylemler komitesinin oluşturulması kararlaştırılıyor, seçilen komitenin, 5 Haziran 1970 ve 8 Haziran 1970 tarihlerinde tekrar toplanan Yönetim Kurulu, direniş komitesinin hazırladığı raporu tartışıyor ve bir uyarı heyetinin cumhurbaşkanı, başbakan, ana muhalefet partisi genel sekreteri (Ecevit), Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ve milli birlik grubu parlamenterlerine tasarinın yasallaşması halinde ortaya çıkabilecek mahzurları konusunda uyarılması, anayasal haklar için direniş hakkının kullanılması ve anayasal direniş komitelerinin kurulması kararlaştırılıyordu.

DİSK Yönetim Kurulu, 8-9 ve 12 Haziran günleri de toplanarak tasarıyı engellemek için çalışmaları sürdürmüş, DİSK heyetinin Ankara'da yaptığı görüşmeleri değerlendirdi.

13 1970'de DİSK'e bağlı sendikaların

Yönetim Kurulları toplandı.

14 Haziran 1970 pazar günü Disk ve üye sendikaların yürütme, yönetim denetim ve onur kurullarıyla DISK'e bağlı işyerlerinin temsilcileri Lastik-İş sendikasının Merter'deki genel merkez binası salonunda toplandılar. Yaklaşık 800 kişinin katıldığı toplantıda Kemal Türk'ler, 274-275 Nolu Yasalarda yapılmak istenen değişiklikler, buna karşı yapılan çalışmalar ve Ankara görüşmelerini anlattı. Çok sayıda sendikacı ve temsilci söz alarak, sendikal özgürlükleri ve mevcut kazanımlarını muhafaza etmenin ve geliştirmenin gerekliliğini vurguladı.

15 Haziran pazartesi günü, işyerlerinde toplantılar yapılarak sorunun tartışılması, işçilere anlatılması, iş yerlerinden topluca çıkılarak kısa yürüyüşlerle bu yasa değişikliğinin protesto edilmesi gündeme getirildi.

15 Haziran 1970 pazartesi sabahı, DISK'e bağlı değişik iş kollarındaki işyerlerinde çalışan işçiler, işbaşı yaptıkları halde, üretim yapmadan işyerlerinde sendikalar yasasında yapılan ve Meclis'ten geçen yasa değişikliğinin kendilerine nasıl yansıtacağını tartışmışlar, tasarı değişikliğini protesto etmek için ve İstanbul halkını protestolardan haberdar etmek amacıyla yığınlar halinde sokaklara çıkmışlardır.

İstanbul'da A.E.G, Et, Auer, Doğu Galvaniz, Arçelik, Türk Demir Döküm, Sungurlar, Profilo, Rabak işyerleri yollara dökülmüş, yanlarından geçtikleri fabrikaların işçilerini de davet ederek Eyüp, Bakırköy, Sağmalcılar, Kartal, Gebze, Kocaeli, İzmir ve Ankara'da yürüyüşe geçtiler.. İşçiler, gözaltına alınan arkadaşlarını, büyük birlik ve dayanışma içerisinde hareket ederek serbest bıraktırdılar.

Bu yürüyüşler sırasında işçilerin taşıdığı afiş, pankart ve atılan sloganlarda şunlar dile getirilmekteydi:

* Anayasaya aykırı kanun çıkartanlar işçi düşmanıdır.

* Anayasa ve sendika özgürlüğünü alanlara derslerini vereceğiz.

* Kahrolsun Amerikan Sendikacılığı

* İşçi köylü el ele

* Ordu işçi el ele.

* Kahrolsun ABD- Emperyalizmi

* Hükümet İstifa

Sloganlarını haykırdılar.

16 Haziran salı günü sabahı, fabrikalarında bir durum değerlendirmesi yapan işçiler, Kocaeli, Gebze, Levent, Şişli, Kartal, Bakırköy, Topkapı, Gaziosmanpaşa, Eyüp, Silahtar bölgelerinden seller halinde coşkulu, kararlı, saldırı amacından uzak, silahsız, türküler ve

şarkılar söyleyerek Taksim'de buluşmak üzere yürüdüler. Tankların üzerinden geçerek askerlerle kucaklaştılar.

16 Haziran günü yapılan yürüyüşe, 150 bine yakın işçi katıldı. Katılanlar arasında Türk-İş'e bağlı işyerlerinde çalışan işçiler, öğrenciler ve esnaf da vardı.

16 Haziran direnişinde Yaşar Yıldırım, Mustafa Bayram, Mehmet Gıdak, isimli işçiler şehit düştü.

Direnişin ikinci günü, DISK Yürütme Kurulu I. Ordu Komutanlığına çağırıldı ve oradan da Valiliğe, İçişleri Bakanı Haldun Menteshoğlu'nun huzuruna çıkartıldı. DISK Başkanı Kemal Türkler Valilikte, İstanbul Radyosu muhabiri aracılığıyla saat 21.00'de mesajını ilettiler ve şöyle dedi:

"İşçi kardeşlerim, işçi sınıfının bilinçli temsilcileri, sizlere sesleniyorum. Beni iyi dinleyiniz. Anayasamız, her türlü toplantı ve yürüyüşlerin silahsız ve saldırısız olacağını emreder. Bizler anayasaya sınıksız bağlı işçiler olduğumuz için, hiçbir hareketimiz anayasaya aykırı olmaz. Ne var ki bizim aramızda, çeşitli maksatlar güden kişiler, çeşitli kılıklara bürünerek girebilirler. DISK Genel Başkanı olarak, sizleri uyarıyorum."

16 Haziran günü, hemen Bakanlar Kurulu toplanmış ve 16 Haziran 1970 salı günü saat 21.00'den itibaren, İstanbul ve Kocaeli illerinde sıkıyönetim ilan edilmiştir.

15-16 Haziran işçi direnişiyle, 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nda değişiklik tasarısı, Meclis'e gönderilmeden geri çekilmiş; yasallaşmış olan 274 Nolu Sendikalar Yasası'ndaki değişiklikler de, 15-16 Haziran işçi direnişinin dayatması ile TİP'in anayasa mahkemesine iptal davasına, C.H.P'nin de iptal davası eklenmiştir ve 1972'de Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilecektir.

15-16 HAZİRAN DİRENİŞİNİN SİYASAL NİTELİĞİ

1960'ı başlangıç noktası olarak ele alırsak, emekçilerin politikaya atıldığı, yığınsal olarak ekonomik, demokratik örgütlenmeye giriştiği bir dönemdir. 1960-70'li yıllar, işçi sınıfı başta olmak üzere, emekçilerin düzenden daha hızlı koptuğu tarihsel bir kesittir.

Bu dönem, oldukça geniş bir kesimdeki uyanışı bir arada görebiliyoruz. İşçi sınıfının sarı-sendikacılığa başkaldırısı, gençlik hareketinin düzen dışına çıkmaya başlaması, uzun bir sessizlik dönemin ardından, Kürt ulusundaki kıpırdanma ve sınırlı da olsa köylü hareketi... TİP, DISK, Dev-Genç vb. örgütlülüklerin oluşumu, hızla kitleleşmeleri, toplumun devrimci uyanışının birer ifadeleriydi. Birbirini

körükleyen gelişmeler;

1-Emek-sermaye çelişkisini,
2-Feodalizmle halk yığınları arasındaki çelişkiyi,

3-Ezen ulusla ezilen ulus arasındaki çelişkiyi,

4-Emperyalizmle halk arasındaki çelişkileri, ileri bir noktaya çekti. Bu, çelişkilerden emek sermaye ve emperyalizmle ezilen halk arasında çelişki, diğer iki çelişkiden daha belirgindir.

Ancak saydığımız bu dört çelişkinin içinde, öne çıkmış olanı emperyalizmle (somutta ABD-emperyalizmi) halk arasında olanıdır. 1960-70 döneminde yapılan yürüyüş, miting vb. eylemlerde atılan sloganlarda emperyalizmin, özellikle ABD emperyalizminin hedeflendiğini görüyoruz. Aynı şekilde konuşma ve tartışmalarda emperyalizmi buluyoruz. Yine 70'li yıllarda söylenen marş ve türkülerde, sloganlarda; "Katil Amerika", "hoş Amerika", "Puşt Amerika" gibi, "altıncı filo defol" gibi mesajlar yer alıyordu. Sınıf tartışmalarının keskinleşmesi, ideolojik ve siyasi tartışmaları hızlandırır. Bu genel doğruyu tarih bize tekrar tekrar yaşattı. 1965-70 arası, ulusal ve uluslararası sorunlara ilişkin yapılan tartışmalar içinde, yeni oluşumlar meydana geldi. Yaşanan hızlı pratiğin de etkisiyle, toplumumuzu en fazla etkileyen ve üzerinde en çok tartışılıp konuşulan THKO, THKPC ve TKP/ML, bu dönemin ürünleridir. Bu dönem, aynı zamanda marksist-leninist düşüncelerin yerli yerine oturma sürecidir.

15-16 HAZİRAN DİRENİŞİ

Bu direnişin çıkış noktası olarak, 274-275 Sayılı Yasalarda yapılmak istenen değişikliği görüyoruz. Yasada yapılmak istenen değişiklikle DISK ortadan kaldırılmaya çalışılıyordu. Buna karşı, DISK'in işçileri örgütlediği görülür. Günler ve haftalar süren bir hazırlığın yapıldığını söylemek, yanlış olmaz. Bu örgütlenme çalışmalarında TIP'in de yer aldığını görüyoruz. İşçileri örgütleme çalışması şüphesiz ki 274-275 Sayılı Yasalarda yapılmak istenen değişikliğin önlenmesiyle sınırlıydı.

15-16 Haziran hareketinin kendiliğindencilik tartışmasına, başlı başına girmeyeceğiz. Ancak, hareketin başlangıcında bir örgütlülüğün olduğu açıktır. Hareketin, kendiliğindencilik noktasına gelmesi, örgütlülüğün kimler tarafından yapıldığı, ne türden anlayışa sahip olduklarıyla bağlantılıdır. Bu yönde değerlendirdiğimizde direnişin, TIP gibi parlamentarist bir yapılanma ve aynı yaklaşımın

savunucusu olan DISK yöneticilerince örgütlendirilmiş olmasıdır. Başlangıç itibarıyla düşünülen eylem sınırı, hareketin başlamasından kısa bir süre sonra genişliyor ve reformist önderliğin hedeflerinin sınırı dışına çıkıyordu. Öğrenci gençliğin, işçi direnişinin yanında yer alması, harekete daha da militanlık ve siyasi bir içerik kattı. Emekçilerin yer yer polisle çatışmaya girmesi gözaltına alınan işçilerin karakollardan kurtarılması; üç işçi, bir polis, bir esnafın yaşamını yitirmesi gerçiniği arttırdı. Bu gelişmelerden tedirgin olan reformist önderlik, işçilere eylemleri bırakması, polis ve askerlerle çatışmaya girmemesi çağrısında bulundu.

I. KAYPAKKAYA'NIN 15-16 HAZİRAN DEĞERLENDİRMESİ

İbrahim Kaypakkaya, bu tarihsel olayı belli başlı maddeler halinde ele almıştır. Kaypakkaya'nın bu değerlendirmeden çıkardığı sonuçların doğruluğunu savunmak ne kadar görevimizse, yanlışlarını eleştirmek, onu sahiplenmek anlayışımız bazında, o kadar önemli bir görevimizdir.

"İşçi hareketi, birinci olarak, devrimin şiddete dayanacağını, bunun zorunlu ve kaçınılmaz olduğunu gösterdi. Aybar-Aren oportünizmine ve bütün pasifist, parlamentarist görüşlere ağır bir darbe indirdi.

"İkinci olarak; işçi hareketi, burjuva devlet teorilerine ağır bir darbe indirdi. Halkın kurtuluşunu hakim sınıfların ordusundan beklemenin, ne derece ahmakça bir hayal olduğunu gözler önüne serdi. Çünkü direnişi tanklarla, süngülerle, sıkıyönetimle bastırılmıştı. Süngülerin gölgesine sığınan patronlar, sıkıyönetim makamlarıyla birlikte yüzlerce işçiyi işten atmışlardı. Yüzlerce devrimci işçi ve aydın, sıkıyönetim mahkemelerinde yargılandı. Bütün bunlar, Mihri Belli'nin, Doğan Avcıoğlu'nun ve Hikmet Kıvılcımlı'nın cuntacı hayallerinin ve anti ML devlet ve ordu tahlillerinin saçmalığını ortaya çıkardı.

"Üçüncüsü: 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi, gerçek kahramanın kitleler olduğunu bir kere daha gösterdi. Ve bir avuç seçkin aydın grubuna dayanarak devrim yapmayı hayal eden bireyci küçük burjuva akımlarına ağır bir darbe indirdi.

"Dördüncüsü: 15-16 Haziran Direnişinin bastırılması, devrimin ilk başlarda şehirlerde başarıya ulaşamayacağını, şehirlerde zaman zaman ortaya çıkacak işçi ayaklanmaların kırık bölgelere çekilmediği taktirde bastırılmaya mahkum olduğunu gösterdi. PDA klişinin be-

lirsiz bir gelecekte, şehirlerde genel ayaklanma ile iktidarı ele geçirme hayallerine ağır bir darbe indirdi.

"Beşincisi: 15-16 Haziran'dan sonra gelen ve üç ay süren sıkıyönetim, en zor şartlarda dahi mücadeleye devam etmenin, ancak gerçekten devrimci bir örgütlenmeye kanundışı bir temel atarak ve çalışmaları bu temel üzerinde inşa ederek mümkün olabileceğini gösterdi. Legaliteye bel bağlamanın, revizyonist örgütlenmenin, şiddetlenen sınıf mücadelesi şartlarında halkımıza zarar vermekten başka bir işe yaramayacağını gösterdi.

"Altıncısı: 15-16 Haziran Direnişi, ülkemizde devrimin objektif şartlarının ne kadar olgunlaştığının somut bir delili oldu." (Seçme Yazılar 2, Ocak Yayınları, sf: 246 247)

Kaypakaya, bu değerlendirmesinde devrimin şiddete dayanacağını belirtmiş, burjuva devlet teorilerine, cuntacı halallere karşı çıkmış, halkın kurtuluşunun hakim sınıfların ordusundan değil, ancak ve ancak devrimci bir örgütlenmenin önderliğinde, kitlelerin mücadelesiyle başarı kazanacağını vurgulamıştır. Gerçek kahramanın kitleler olduğunu tespit ederken, devrimi bir avuç seçkin grubuna dayanarak yapma perspektifinde olan küçük burjuva, bireyci akımlara iyi bir ders vermiştir. Legaliteye bel bağlamanın, buna bağlı olarak revizyonist bir parti anlayışına sahip olmanın karşısında olmuş, en zor şartlarda dahi mücadeleye devam edecek, kendisini yasalarla sınırlamayan bir örgütlenme anlayışını savunmuştur. Şunu belirtelimki bunlar bu günde savunulması gereken noktalardır. Kaypakaya analizlerinde, Marksist-leninist düşünceyi çeşitli noktalarda özetlemiştir. Bu noktada İbrahim'in önemi, ML düşünceyi o günün koşullarında doğru bir pozisyonda savunmasıdır. İbrahim'in maddeler biçiminde özetlediği birinci, ikinci, üçüncü, ve beşinci noktalara katılıyoruz. Ancak İbrahim, 15-16 Haziran direnişinde, en önemli noktada yanlış bir sonuç çıkarıyor. Değerlendirmede 15-16 Haziran direnişinin bastırılmasının, devrimin ilk aşamada şehirlerde başarıya ulaşamayacağını kanıtı olarak gösteriyor. Ve şöyle diyor:

"Şehirlerde zaman, zaman ortaya çıkacak işçi ayaklanmaları kırık bölgelere çekilmediği takdirde bastırılmaya mahkumdur." "15-16 Haziran ayaklanma girişimi, PDA kliğinin belirsiz bir gelecekte, şehirlerde genel ayaklanmayla iktidarı ele geçirme hayallerine ağır bir darbe indirdi" demektedir. Bu yanlıştır, çünkü 15-16 Haziran Direnişi, genel bir ayaklanma değildi. İkincisi, komünist partisi önderliğinde örgütlenerek geliştirilen bir harekette değildi.

Hareketin muhtevası ve önderliği açısından bir değerlendirme yapılmamakta, ancak buna karşılık gelecek döneme ilişkin stratejik sonuçlar çıkarılmaktadır. Esasında çıkarttığı sonuç, 15-16 Haziran direnişinde varılan sonuç değil, önceden varılmış sonucun, 15-16 Haziran direnişiyle ispatlanmaya çalışılmasıdır. Oysa 15-16 Haziran direnişi, toplumun ekonomik toplumsal ve kültürel gelişmişlik düzeyinin önemli ip uçlarını verir. Şehirlerin toplumumuzun yaşamında belirleyici olmaya başladığını, çelişkinin keskin ucunun kırsal kesimden şehirlere kaydığını ve emek-sermaye çelişkinin derinlemesine, genişlemesine bir gelişim gösterdiğini ispat eder.

Çıkarılacak doğru sonuç şu olmalıydı:

Emek-sermaye çelişkisi keskinleşmektedir. Esas çalışma alanlarının şehirler olduğu, şehirlerde ise işçi sınıfı içerisindeki çalışmanın esas olduğudur. I. Kaypakaya'nın altıncı tespiti ise, 15-16 Haziran direnişinin, ülkemizde devrimin objektif şartlarının ne kadar olgunlaştığının somut bir delili olduğu vurgulanıyor.

1970'li yıllar, devrimci durumun olgunlaşma sürecine tekabül eder. Halk kitlelerinin politikleşmeye devam ettiği ve düzenden koptuğu yıllardır. Emekçiler bir taraftan ekonomik, demokratik örgütlerini oluştururken bir taraftan da varolanlar içinde süratle örgütlenme çalışmaları var. Yine de talep ve istemlere bakıldığında henüz sistemle hesaplaşma noktasına ulaşmadığını görürüz.

Şüphesiz ki, objektif koşullardaki gelişmeyle, subjektif gücün birbirini etkileyip, biri diğerinin gelişmesinde önemli rol oynar. Bundan hareketle, 70'li yıllarda oluşan devrimci durumun ileri bir noktaya çıkarılmamış oluşunu, subjektif unsurun konumuyla ortaya koymaya çalışan olacaktır. Ama biz bir durum saptaması yapıyorsak, hareket noktamız olgunun kendisi olacaktır. İbrahim Kaypakaya, 15-16 Haziran direnişi, "devrimin objektif şartlarının ne kadar olgunlaştığı" saptamasıyla, olgunun kendisini abartma durumuna düşürüyor.

1978 TKP/ML Birinci Konferansı, 70 dönemini değerlendirerek, bazı hatalı anlayışlara dikkat çeker. Dikkat çektiği hatalardan biri de İbrahim'deki iradeci yöndü. Ne var ki dikkat çektiği yanlışlığın üzerine gidip, iradeci yaklaşımların siyasi tespitler üzerindeki yansımalarını ortaya koyamadı. 15-16 Haziran değerlendirmesine ilişkin yanlışlığın, uzun bir tarihsel süreçte düzeltilmemiş oluşu, bazı yanlışlıkların yapılmasına neden olmuştur.■

Gençliğin sosyal konumu, mücadeledeki yeri

Gençliğin konumu ve uğraşısı, kişiliğinin ve toplum gelişiminde oynayacağı rolün temelini oluşturmaktadır. İçinde bulunduğu ekonomik düzey, beslenme ve konut durumu üretim ve sağlık koşulları bu anlamda belirleyici maddi koşullardır.

Bülent DEMİR/ I. TURNAGİL

Türkiye'de gençliğin, gerek diğer sınıf ve tabakalar gerekse de sınıflar mücadelesinde özel bir yeri vardır. Gençlik, büyük bir aktiviteye ve değişkenliğe sahiptir. Öyle ki zaman zaman diğer sınıf ve tabakaları geride bırakmaktadır. Sosyalist hareketle, diğer kesimlere oranla daha çabuk bulaşabilmektedir.

Bu durumun nedenleri, Türkiye'nin ekonomik- sosyal yapısında, gençliğin bu yapıdaki konumunda, sınıfların ve gençlik hareketinin gelişiminde yatmaktadır. Bu nedenle de gençliğin doğru bir tanımlamasını yapmak ve analiz etmek gerekir.

GENÇLİK NEDİR?

Gençliği, her kesim (sosyologlar, psikologlar, eğitimciler) kendi açısından tanımlamaktadır. Bu da tanımların tek yanlı olmasına neden olmaktadır.

Örneğin O. Köknel'e göre genç, belirli ve sınırlı bir yaş dilimi içinde duygu, düşünce, davranış ve tutum olarak gelişme çabası harcayan kişidir. C. Tütengil'e göre ise, insanı genç yapan biyolojik yapı ve fizyolojik işleyişin yanı sıra o insanın düşünceleri ve hayat karşısında takındığı tavidir.

Gençlik yaşamının önemli bölümünden biri çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasındaki dönemdir ve sosyal açıdan homojen bir bütünlük oluşturmamaktadır. İçerisinde çok

farklı yerlerden gelen kesimler bulunmaktadır. Gençlik konumuna ve uğraşısına göre farklı bölümlere ayrılmaktadır.

Konumlarına göre gençlik köy-kent ve geçekundu gençliği olarak ayrılabilirken uğraşısına göre işçi, köylü, işsiz burjuva gençlik yada genel olarak üretici- tüketici gençlik diye kısımlara ayrılabiliriz.

Gençliğin konumu ve uğraşısı, kişiliğinin ve toplum gelişiminde oynayacağı rolün temelini oluşturmaktadır. İçinde bulunduğu ekonomik düzey, beslenme ve konut durumu üretim ve sağlık koşulları bu anlamda belirleyici maddi koşullardır.

Gencin, kendi çağına özgün psiko-sosyal özellikleri, arkadaşlık ilişkileri, çalışma ve öğrenim çevresi boş zamanlarını değerlendirmesi gibi etkenlerde ikincil düzeyde onun gelişimini belirlemektedir. Onun gelecekte alacağı siyasi-sosyal kişiliğinin oluşmasında etkili ve temel olan yukarıda bahsettiğimiz koşullar ilk olarak aile içinde belirir. Zorunlu bir şekilde aile içerisinde, ailesinin kendisine verdiği olanak yada olanaksızlıklarla çevrelenmek durumundadır. Genci çevreleyen ailenin tipi ve konumu da esas olarak var olan ekonomik yapı tarafından belirlenmektedir.

Türkiye de burjuva aile, proleter aileler yada kırsal kesimdeki aile biçimleri hem birbirinden farklı olduğu gibi emperyalist ülkelerdeki durumundan da çok farklıdır. Aile tiplerinin farklılığı, gencin gelişmesinde önemli

bir etkindir.

Ülkemizde, hakim olan gençliğin pek çoğunun içinde bulunduğu aile tipi, geleneksel ve geçiş dönemi tipi diye niteleyeceğimiz aile tipleridir. Değişmiş aile tipi ise daha az rastlanan bir tiptir.

Feodalizmden kapitalizme geçişin yaşanması süreci feodal ilişki ve çelişkilerin çözülmesinde aile biçimlerinde değişimin yaşanmasını getirmiştir. Feodal değerlere sahip olupta kentte kapitalist ilişkiler içine girmiş ve iki ilişki tarzı arasında sıkışıp kalan, aile biçimlerinin oluşumuna neden olmuştur.

Genellikle baskıcı-çekirdek aile ve ekonomik gücü elinde tutan baba ve silik anne ülkemiz gençliğinin çoğunun içinde bulunduğu aile biçimidir.

Kırda bu tip ailede genç erken yaşta sorumluluk alıp kendi sınıfsal konumunu belirlerken şehirde durum farklıdır.

Gencin iş sahibi oluşu ve yaşama atılışı özellikle öğrenci gençlikde daha geç bir zamanda olmaktadır. Şehirlerde gençlerin ne olacağı sorusu ağır yaşam şartlarından dolayı (İşsizlik, askerlik, öğrenim vb) kıra nazaran daha belirsizdir. Genç, ekonomik bağımsızlığına sahip oluncaya kadar ailesinin korunması altında yaşar.

Eski değer yargılarını yitiren genç ailesinin baskı ve otoritesine karşı çatışmaya girer. Sahip olduğu amaçlarına ulaşmaya, varolan toplumsal-ekonomik yapının izin vermemesi üzerine, kendisini bir bunalım ve güvensizlik ortamı içinde bulur.

Bu durum, gençlerin yeni arayışlara girmesine, gerek burjuvazinin kendisine dayattığı ideolojiye karşı, gerekse de toplumun ve ailesinin eski değer yargılarına karşı çıkmasına neden olur.

Kentleşme olgusu, kırın gerilemesi ekonomik-siyasi çelişkileri keskinleştirmektedir. Genç bu durumda kime benzeyeceği, neyi ne kadar yapacağı konusunda da kararsızlığa düşer. Toplumsal koşulların bu hızlı değişimi yeni değer yargılarını, yeniye açık olan gence sorumsuz, suçlu gözüyle bakılmasına ve onun ne çocuk ne de yetişkin olmaması nedeniyle çocuk rolü verilmediği gibi sorumluluk da tanınmasına neden olur.

Kısacası, biyolojik yapıya, toplumsal yapıya ve ekonomik yapıya ilişkin sorunlar, genci çevrelemektedir ve gencin bu çelişkileri onun gelişimini ve kişiliğini belirleyecektir.

Bu genel gerçeklerin dışında ülkemiz gençliğine ilişkin verilerde göz atarsak ülkemiz gençliğini daha iyi anlamamız sağlayacaktır.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın 1983 verilerine göre, 12-24 yaş arası nüfus tüm nüfusun %27,5'lik bir kesimini (12.824.094 kişi) oluşturmaktadır. Bu durum toplumun önemli bir kesiminin gençlerden oluştuğunu göstermektedir.

Yine, 12-24 yaşları arasındaki gençlerin 2 milyonu aşkın bölümü, %18,1'i evlidir.

3.5 milyona yakın bölümü, %26'sı ise çalışmaktadır. %9,7'si 3 büyük kentte olmak üzere %42,5'lik kesimi nüfusu 10.000'ini aşan diğer yerleşim birimlerinde %47,5'luk kesim ise köy ve kasabalarda, yaşamaktadır.

Gençliğin önemli bir bölümünün çalışmadığı ve kentlerdeki genç nüfus oranının arttığı görülmektedir. Bunda kırın gerilerken şehirlerin gelişiminin önemli bir etkisi vardır.

Bu yaş grubundaki gençlerin (12-24) eğitim durumları (2)

%4.7 okuryazar değil.

%68.2 okuryazar veya ilkökul mezunu.

%15.8 ortaokul ve dengi okul mezunu.

%10.6 lise veya dengi okul mezunu.

%0.7 Üniversite mezunudur.

Bu oranlar, gençliğin büyük bir bölümünün okuma yazma bilmekle beraber, yeterli oranda eğitim görmediği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Üniversite mezunlarının sayısı tüm genç nüfusa oranı çok azdır.

12-24 grubu gençlikde işsizlik oranı, %15'dir. Ankara sanayici ve işadamları derneğinin hazırladığı çalışma ve sosyal güvenlik raporunda da bu konuda şöyle denmektedir.

"15-19 yaş grubundaki her 100 gençten ortalama 11'i açık işsiz durumundadır. İş arayanların yaş grupları itibarıyla dağılımında %23,6 ile 25-29 yaş grubu ilk sıralarda bulunmaktadır." (Özgür Gündem, 21.7.1992)

Bu durum işsizliğin gençlik içinde ne kadar büyük oranda yaygın olduğunu göstermektedir. Ülkemizde genç nüfus en verimli olduğu çağda atıl bir durumdadır.

Çalışanların %69'u çalışmayanların %34'ü erkektir.(3) Kadınların çifte baskıya sahip oluşu eski toplumsal değerler çalışma yaşamında kızların daha az bulunmasına neden olmaktadır. Genç kızlar da evde oturup, daha sonra evlenip evinin hanımı olarak yaşamını

sürdürme düşüncesinin hala etkili olduğu görülmektedir.

Ailenin %66,7'si ana-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile tipindedir.(4)

Kırda çokca rastladığımız geniş aile tipinin yerini artık bu aile biçimi almaktadır. Yazının başında da belirtildiği gibi aynı zamanda çoğunlukla baskıcı karakterde ve babanın hakimiyetinde olan bu aile tipinin yüksek bir oranda bulunması gençliğin önemli bölümünün benzer bir aile tipine sahip olduğunu göstermektedir.

Aile reislerinin:

% 44,2'si tarımcı

% 12,7'si esnaf ve tüccar

% 15,2'si zanaatkar

% 1,3 öğretmen, asker, mühendis, mimar, doktor

% 5,2 hizmet sekröründe kamu görevlisi

% 21,4 işçi

Kır kökenli gençliğin büyük sayıda olmasının yanında, işçi ailesinden gelen gençlerin oranıda yüksektir. Fakat özellikle öğrenci gençlikte bu durum son yıllarda çok açık bir şekilde görülebileceği gibi değişmiştir. İşçi ve tarımcı ailelerden gelen gençlik içinde, önemli bir yer tutarken burjuva ve küçük burjuva kökenli gençlik, öğrenci gençlik ve özellikle de yüksek öğrenim gençliği içinde oranını artırmıştır.

1983 fiatlarıyla, yıllık toplam hane geliri: (6)

200.000 liradan düşük ailelere sahip gençlerin oranı %21

200.000-500.000 arası %49

500.000-1.000.000 arası % 22

1.000.000 den fazla %7

Gençliğin büyük bir kısmının o günkü fiatlar gözönüne alındığında emekçi ailelerine sahip olduğu görülmektedir.

Hane reisinin eğitim durumuna göre genel: (7)

Okur yazar olmayan %18,7;

Okur yazar veya ilkökul mezunu olan; %67

Ortaokul veya denge okul mezunu olan;

%5,6

Üniversite mezunu olan; %3,7.

Bu tabloyu gençlerin eğitim durumu ile ilgili tabloyla karşılaştırsak yeni kuşağın eski kuşaktan daha fazla eğitim gördüğü sonucu çıkarılacaktır.

Gençliğin iyi bir işe girmeyi etkileyen faktörler hakkındaki düşünceler şöyledir. (8)

İyi bir öğrenim gereklidir diyenler; % 34,7

Tecrübe ve beceri ; %36,7

Nüfuzlu tanıdıklar; % 16,6

Çevreyle iyi ilişkiler kurmak gereklidir diyenler; %12

Önemli bir kısmı eğitime, tecrübe ve beceriye inanırken nüfuzlu tanıdıklar ve çevreyle ilişkilerin önemine inananların sayısı önemli orandadır.

Diplomanın geçerliliğine inananların oranı: (9)

Okur yazar olmayan kesim içinde; %45,5

Okur yazar veya ilkökul mezunlarında; %38,6

Yüksek öğrenim görenlerde; % 11,4

12-24 yaş grubundaki gençlerinde nüfuzlu bir tanıdığa sahip olarak iyi bir iş bulmak gerektiğine inanların durumuda şu şekildedir: (10)

Okur-yazar olmayanlar; %6,7

Okur-yazar ve ilkökul mezunları; %14

Lise ve dengi okul mezunları; %30,9

Yüksek öğrenim gören gençler; %48,4

Kişiliğinden fedakarlık etmenin ve nüfuzlu tanıdıklara sahip olmanın gereğine inananların oranı % 43 iken;

Yüksek öğrenim görmüş olanlarda bu oran 64,9'a yükselmektedir. (11)

Yukarıdaki veriler, ilk olarak diplomalı işsizlik gerçeğinin, özellikle yüksek öğrenim gençliğinde somut olarak kavrandığını gösterirken, genç eğitim seviyesi yükseldikçe köşe başlarının nasıl tutulduğunu, toplumdaki kastlaşmayı, sınıfsal gerçeği daha iyi kavramaktadır. Bununla beraber özellikle son tablo-da (11), işsizliğin çözümünü, toplumsal değil, bireysel kurtuluşla arayanların sayısının hayli fazla olduğunu göstermektedir.

Bu noktada, özellikle bu anketin cunta sonrası depolitizasyon, baskı, sindirme döneminde ve askeri faşist diktatörlüğün güçlendirdiği çürüme ve yozlaşmayı da bir şekilde ifade ettiği görülmektedir.

Gençliğin sınıflara göre dağılımı, temel ve arasınıflar ve bunların dışındaki gençlerin sayısı hakkında da 1978 nüfus sayımı sonuçları bize bir fikir vermektedir.

GENÇLERİN MESLEKLERE GÖRE DAĞILIMI

Meslek %

Bilimsel ve teknik elemanlar serbest meslek sahipleri 1,7

Yatırımcı, direktör, üst kademe yöneticisi
0,1
İdari personel ve benzer çalışanlar 1,3
Ticari ve satış personeli 1,4
Kırsal hizmet işlerinde bulunanlar 1,2
Tarımcı, hayvancı ormancı, balıkçı, avcılar
39,8
Tarım dışı kesim ve ulaşım aracı kullananlar
14,9
Ev kadını, öğrenci, çalışmayan hapslikler
39,6.

İstatistiklerde görüldüğü gibi, burjuva gençlik görüleceği gibi çok azken, emekçi gençlerin, öğrencilerin ve işsizlerin büyük çoğunluğu oluşturduğu açıktır. Bunlar içinde de tüketici diye niteleyeceğimiz öğrenci, işsiz, evkadını gençlik %39,6 gibi önemli bir orandadır. Kırsal alan gençliği (köylü gençlik çok büyük orandadır) % 39,8, işçi gençlik (buna ulaşım aracı kullananlar da dahil edilmiştir) genel olarak 14,9 oranındadır.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Ülkemiz gençliği feodal ilişkilerin özellikle Türkiye kısmında ve Kürdistan'da da çözülme sürecinde olduğu bir toplumla çevrelenmiş durumdadır ve toplumun %27,5 gibi önemli bir oranını oluşturmaktadır.

Genellikle çekirdek ve baskıcı bir aileye (% 66,7) sahip olup yarıya yakın bir kısmı kentlerde kasabalarda yaşamaktadır.

Kentlerde yaşayan kesimin kırlardaki kesimlerden daha değişken ve sorunlu ailesine daha fazla muhtaç ve ailesiyle daha fazla çatışan, geleceği kırdakilere nazaran daha belirsiz bir durumdadır.

Günümüz gençliği bir önceki kuşaktan daha fazla eğitime sahipken işsizlik, diplomalı işsizlik, işten atılmalar büyük kentlere göç, ücretler gibi konularda bir önceki kuşaklardan daha kötü durumdadır. Öğrenim seviyesi arttıkça sistemin işleyişi daha iyi olmamakla beraber, yüksek öğrenim gençliğinde özellikle 1980 sonrası depolitizasyon ve kişiliksizleştirmenin kısmi anlamda etkili olduğu görülmektedir.

GENÇLİĞİN SİYASİ DURUMU

Bütün olarak gençlik ele alındığında, bir sınıfı değil, bir kesimi, bir katmanı oluşturmaktadır. Çünkü sınıf, "tarihsel olarak belirlenmiş bir üretim düzeni içindeki konumlarına ve üretim araçlarıyla olan ilişkilerine

toplum içindeki iş örgütlenmesine, oynadıkları rollere ve dolayısıyla toplumsal gelirden paylarını alması biçimlerine ve elde ettikleri payın büyüklüğüne göre, birbirinden ayrılan geniş gruplara denir."

Bu doğru tanıma göre öğrenciler ve işsiz gençlik, bir sınıf kategorisinde ele alınamazken işçi gençlik, köylü gençlik, burjuva gençlik bir sınıfın gençliğidir. Sınıfsal konumları aşağı yukarı bellidir. Öğrenci gençlik ise üretim içerisinde yer almamakta. Sömüren, sömürülen ikileminde bir tarafı oluşturmamaktadır. Bir işçi, gençlik statüsünde olmasına rağmen, bir yaşlı işçi ile arasındaki ilişki bir öğrenciden daha yakındır. Yaşlı işçi ile arasında da bir kuşak farkı varken öğrenci ile arasında sınıfsal bir fark vardır. İşçi yada köylü gençlerin düşünce ve hareket tarzını esas olarak sınıfsal konumu belirlerken öğrencinin hareket ve düşünce tarzı sınıflar karşısında göreceli bir bağımsızlığa sahiptir. İşçi ve köylü gençliğin üretim araçları karşısındaki durumu netleşmiştir. Öğrenci gençliğin bu belirsiz durumu onu arayışlara sürüklemektedir. ve onda ikili bir karakterin oluşumuna neden olmaktadır. Düzenle çatışma ve uzlaşma eğilimleri onun tutucu ve ilerici yanlarını oluşturmaktadır. Bu çelişkili ve çatışmalı yapı onun dinamizminin ve arayışının kaynağıdır.

Bu arayış ve bilgi, onu proletarya ideolojisine yakınlaştırır. Öğrenci gençlik sınıf savaşımının dışında kalmasına rağmen sosyalizmi kavraması daha kolaydır. Sadece proletarya ideolojisinden değil, küçük burjuva ve burjuva ideolojisinden de etkilenir ve savunur.

Sonuç olarak; öğrenci gençlik, iki temel sınıfın da dışında bulunan herhangi bir ara sınıf da olmayan, belirli bir yaş grubunda ortak özellikler gösteren ve toplum içinde özgün bir konumu olan bir toplumsal katmandır. Bir katman oluşuna rağmen onun gelecekte hangi sınıf içinde yer alacağının belli olmaması, disiplinsizliği, ikili karakteri, aydın karakteri gibi özellikleri onda küçük burjuva bir ruh halinin şekillenmesine neden olmuştur. Öğrenci gençliğin özelliklerine göz atarsak onu daha iyi kavramamızı sağlar.

ÖĞRENCİ GENÇLİĞİN AYDIN KARAKTERİ

Bu onun her şart altında ve tümüyle aydın diye yanlış nitelendirmesine neden olmaktadır. "Gençlik aydınların en ince şekilde tepkide

bulunan bölümüdür. Bütün toplumdaki sınıf çıkarlarının ve siyasal gruplaşmaların gelişimini en bilinçli en kararlı ve kesin şekilde yansıtan ve ifade eden kişiler oldukları için, aydın denir. (12)

Burada da görüleceği gibi siyasal gruplaşmalar içinde yer alan ve bunu yansıtan kesim aydın diye nitelendirilmiştir.

Gençliğin köylü bir gruplaşmaya yatkın olması, bilimle içiçe olup kendi gruplaşmasını daha iyi ifade etme olanağının olması onda bu karakteri oluşturur. Fakat ilgisiz ve apolitik gençlik kesimlerini aydın diye tanımlayamayız. Hele Türkiye'deki gibi entelektüel üretimin kısıtlı yapıldığı, üniversitelerin burjuva ideolojisinin bir propaganda cihazına dönüştüğü bir yerde aydın diye niteleyebileceğimiz kesim çok azdır. Bu nedenlerle öğrenci gençliği genel olarak aydın değil aydın karakterli olarak tanımlamak daha doğrudur. Siyasal gruplaşmanın artışıyla da aydın kesimin artacağı açıktır.

GENÇLİĞİN SİYASAL KÜMELENMESİ

Gençlik içinde siyasal kümelenme olgusu eşitsiz bir durumdadır. Kürdistan'da siyasal kümelenme v gruplaşma genişlemesine ve derinliğine yayılırken Türkiye kısmında siyasal kümelenme gençliğin tarihi içinde hemen hemen en kötü döneminde yaşamaktadır. İşsizlik, gelecek sorunu had safhaya ulaşırken üniversitelerdeki devrimci gençlik hareketi bununla koşut olarak yükselmemiştir.

Bunun pek çok nedeni vardır. Gençliğin geldiği kesimlerin farklılaşmasından daha fazlalı burjuva, küçük burjuva kesim çocukları gelirken daha az sayıda işçi köylü çocuğu gelmektedir.

Öğrenci gençliğin sınıflar karşısındaki görece bağımsızlığı ve aydın karakteri gerçi bu durumun bize esas neden olamayacağını söylese bile dünya ve ülkemizde, devrimci dalganın (Kürdistan hariç) yeterince olgunlaşmaması, ideolojik karmaşa ve örgütsüzlük yukarıda belirttiğimiz polis baskısı kesimleri (burjuva ve küçük burjuva kesimden gelenleri) sınıflar karşısındaki tavrını daha büyük bir şekilde etkilemiştir. Proleter ve köylü ailelerden gelen gençlik de, aynı oranda olması bile, toplumda estirilen gençlik dalgısından, ideolojik karmaşa ve örgütsüzlükten payını almaktadır.

Türkiye kısmında bile, Kürt ulusal mücadelesinden yana tavır alan gençlerin sayısı, diğer devrimci örgütlere yakın bir sayıda, taraftara sahiptir. Örneğin, son Ö.D.F kurultayında bu kesim, bir çok sol gruptan daha fazla deleğe çıkarıp, federasyonda sayıca önemli bir yere gelmiştir.

Bugün üniversitelerde olmakla beraber bur kümelenmenin olduğu açıktır. Bu kesimler

1-Akademisyenler

2-İlgisizler

3-Küçük burjuva

4-Karşı devrimciler (gericiler, faşistler)

5-Sosyalistler

"Son tahlilde bu gruplaşmayı her zaman bölünme belirler fakat bu derin temel ancak tarihsel gelişme süreci içinde bu gelişmeye katılanların ve bunun yaratıcılarının bilinç düzeyleri artacağı ölçüde ortaya çıkar." (13)

Burada belirtildiği gibi, siyasal kümelenmeyi belirleyen sınıfların mücadelesi olacaktır. Türkiye'de halkların mücadelesi gençlik içinde gruplaşmayı son tahlilde belirleyecektir ve daha geniş gençlik yığınları mücadeleye atılacaktır. Şimdiye kadar gericiğin etkisi, gençliğin tutucu yanını daha da güçlendirmiştir. Sınıfların gençlik üzerinde çalışması da önemlidir. Çeşitli sınıf ve ara sınıflar, sürekli olarak gençliği kazanmaya çalışmaktadır. 60'lara kadar gençlik üzerinde kesin hakimiyet kuran burjuva ideolojisi, daha sonraları gelişen devrimci akımların ve proletarya hareketi ile birlikte gençlik içinde devrimci sosyalist öğrenci gruplarının gelişimine neden olmuştur. Büyük bir tecrübe ve bilgi birikimine sahip devrimci gençlik hareketi, bugün de geçmişinden daha büyük başarılar elde edip, proletarya saflarında yerini alacaktır. Gruplaşmaların dışında yer alıp güvensizlik, örgütsüzlük, polis baskısından dolayı uzak duran geniş yığınlar da mücadeleye atılacaklardır.

GENÇLİK HAREKETİNİN TARİHİ GELEŞİMİ

Öğrenci gençlik üzerine yazıların zorunlu bir bölümünü, Türkiye öğrenci gençliğin tarihi çalışmaları oluşturmaktadır.

Bugünü anlamamız ve geleceğe ayakları daha yere basarak bakmamız açısından kısada olsa tarihi bir çalışma yapmamız öğrenci gençliğin tarihine ilişkin tespitlerde bulunmamız ve günümüze ışık tutacak çıkarımlara

yaşamamız gerekmektedir. Yazımızın birinci bölümünde gençlik nedir? hangi toplumsal sınıfları bünyesinde barındırmaktadır? karakteri nedir gibi sorulara yanıt vermeye çalıştığımızda bu bölümde sadece tarihi çalışma yapmaya çalışacağız çalışmamız 1870, 1908, 1923, 1960, 1971, 1980'den günümüze gibi ana başlıkları taşıyacaktır.

1870/1908 DÖNEMİ

Osmanlıda gençlik hareketi 1870'li yıllardan öncede medrese öğrencileri içerisinde yaygındır. Medrese öğrencilerinin zaman, zaman sadrazamları sarsacak ve yerinden edecek hareketleri olmuş zaman zaman da bu öğrenciler ayaklanmaların içerisinde aktif rol almışlardır. 1870'e kadar olan dönemde medrese öğrencileri içerisinde yenilikçi ve muhafazakar kanatlar arasında da sürekli çekişmeler meydana gelmiş zaman zaman bu iki eğilim çatışma noktasına gelmiştir. Yenilikçi kesim tabii bilimlere dolayısıyla pozitifizm eğilim duymakta ve sadece dini bir takım bilgilerin ezberletildiği araştırmanın hemen hemen hiç olmadığı klasik medrese eğitimine karşı çıkmaktadır. Muhafazakar öğrenciler ise osmanlının kötü günler yaşadığını kabul etmekle birlikte hep bunların sorumlusunun din-den uzaklaşan yöneticiler olduğunu savunmaktadır. 4

19.yy'ın başlarından itibaren osmanlı yönetim sisteminde ciddi farklılaşmalar meydana gelmeye başlamış ve bab-ı ali'de ihtisasslaşmaya dayalı yönetsel organlar oluşturmaya başlamıştır. Değişen dünyayı yakalama zorunluluğuyla oluşturulan yeni organlarda bir süre klasik medrese sisteminden gelen elemanlar çalıştırılmışsa da bu elemanlar daha sonra bu iş için yeni kadroların yetiştirilmesi gerektiğini düşünmüş ve osmanlı sisteminin ihtiyacı olan teknokrat-bürokrat kadroların yetiştirilmesi amacıyla 1773'te mektebi bahriye 1795'te mühendis haney'yi berri hümayun 1827'de askeri tıbbi'ye açılmış ve bu kurumlarda eğitim gören gençler daha sonra açılacak yeni eğitim kurumlarındaki öğrencilerle birleşerek osmanlı öğrenci hareketinin ilk adımlarını oluşturmuştur.

Osmanlı öğrenci hareketinin ilk önemli olayını 1876 medrese öğrencileri gösterisi olarak kabul edebiliriz. Tarihe talebe-i ulum isyanı olarak geçen Sadrazam Mahmut

Nedim Paşa'nın uluslararası ilişkilerde Osmanlı'nın çıkarlarını korumadığını düşünen medrese öğrencileri tarafından başlatılmıştır. Medrese öğrencileri Sadrazamın görevden alınması ve memleketin bu kara günlerinde kendilerine silah dağıtılması istemiyle yıldız sarayına doğru yürüyüşe geçmişler birkaç gün içerisinde gösterileri yaygınlaştırarak sadrazamı devirmişlerdir. (11 Mayıs (1) 1876)

Osmanlı eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesinde tanzimat fermanı (1839 ıslahat fermanı 1856) gibi emperyalizme tam bağımlı ve bağımlı kapitalist gelişme anlamını taşıyan iki önemli girişimin ve 1760'lardan itibaren olabildiğince hız kazanan "baticılık" düşüncesinin önemli rolü olmuştur. Dünya emperyalist sistemiyle geriye dönülmez bir bağlılık içerisine girmiş olan osmanlı egemenleri bu ilişki biçiminin kaçınılmaz sonucu olan iç düzenlemeleride yürürlüğe koymuşlardır.

Bu çok hızlı baticılık yumurtadan yeni çıkmış civcivin şaşkınlığı ve açlığıyla batıya yönelmiş olan osmanlı entelijansyasının batıda ne gördüyse osmanlı toplumuna tatbik etmeye çalışmasında beraberinde getirmiştir. Bu yüzden osmanlıdaki gençlik hareketlerinin millici bir yanı olsada özünde kendisinin isim babası olan batının etkisinden ve ona hayranlıktan kendini kurtaramamış halktan kopuk, ancak devleti yönetmeye ve iktidarı almaya her an kendini hazır hisseden bir radikalizmde bünyesinde taşımıştır.

1860'larda mektebi tıbbiye öğrencilerinin pozitvizmi fazla kaçırarak tıbbi materyalizme yol almaları daha sonrada tamamen siyasal müdahale aracı olan jön türk hareketinin kurucuları olmaları onların halktan kopuk fransız monşerleri olmasına engellememiştir. Öğrenci hareketindeki en temel özellik, islami idealizme , felsefi donukluğa, insan yaşamında içe kapalılığa, toplumsal atalete güçlü bir karşı koyuşun oluşmasıdır. İçinde bulunduğu duruma çıkış arayan her burjuva karakterli gençlik hareketi gibi felsefi alanda kaba bir pozitvizme saplanılırken politik alanda yoksul köylülük işçi sınıfı küçük esnaf gibi kavramlarla hiç uğraşılmamış, tasarımlar gidip görülen Avrupa ülkelerine öykülünerek ve onlarda olanı osmanlıya aktarma çabası çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu yüzden osmanlı öğrenci hareketinin milliyetçiliği daha başından bir bağımlılık ilişkisini bağrından taşımaktadır. Ancak bir yandan da gençlik hareketi dönemin

yerleşik ilişkilerine ve islami idealizme karşı her zaman köktenci bir yan taşımıştır. Ancak Osmanlı aydınının asıl çabası her zaman imparatorluğun eski mutlu günlerine dönmek devletin bekasını korumak ve kollamak olmuştur. Osmanlı gençlik hareketinin felsefi anlamda bir yandan yerleşik inanç ve yaşam sisteminin kabul edilemez pozitivist yer yerde materyalist düşünceleri varken bir diğer yandan da Osmanlı'nın eski büyük günlerini geri getirme adına hareket etmesi öğrenci hareketinde daha sonraki yıllarda da göreceğimiz bir paradoksu yansıtmaktadır. Yeniye yönelik düşünce ve güçlü bir değiştirme eylemi ancak geleceğe yönelik projelerde dar ufukluluk ve toplumsal analizlerle sınıf ittifakları arayışları yerine tepeden inmeci bir kurtarıcılık misyonuyla kendisini tanımlamak, Osmanlı gençlik hareketinin temel özelliklerindendir. Bu yarı aydınlanmacı tepeden inmeci görüş daha sonraki yıllarda gençlik hareketi içerisinde sık sık karşımıza çıkacaktır. Osmanlı üniversite gençliğinde imparatorluğun yüksek katmanlarına aday olmanın bilinciyle imparatorluk düşüncesinden uzaklaşmadan yapının eskiyen yanlarını yenilemek düşüncesi egemendir.

Böylece dönemin gençlik hareketinin iki temel niteliği ortaya çıkmış olmaktadır. Düşünsel anlamda dinsel mistizme karşı zaman zaman kaba materyalizme de varabilen pozitivizm ve bu düşüncenin türevi olarak politik alanda batıllaşma düşüncesi ve bir yandan da yine düşünsel ve politik anlamda gerici yanı oluşturan imparatorluğu koruma ideali. Osmanlı gençlik hareketi süreç içerisinde dine dayalı imparatorluk düşüncesinden türklere ve müslümanlara yönelik bir devlet düşüncesine terfi etmiş özellikle türkçülük düşüncesi ön plana çıkartılmıştır. 1908'e kadar gençlik hareketinin tartışma gündeminde olan bu düşünsel ve politik hat daha sonra iktidarı ele geçirecek olan ittihat terakki ile onu devamı olan cumhuriyet kadrolarınca geliştirilmiş ve yeni yetme burjuvazinin ideolojisi haline getirilmiştir.

Özellikle Abdülhamit döneminde, Genç Osmanlılar örgütü, gençliğe dayanmaktaydı. Gençlik kendisini Abdülhamit baskısına karşı son derece gizli ve giderek kendi içinde askeri kanadını oluşturan bir örgütlenmeyle ifade etmiştir. Abdülhamit'in ünlü hafiye teşkilatları gençliğin peşine koşmuş ve kurulan örgütlenmeler en sert yöntemlerle dağıtılmaya

çalışılmıştır burada bir başka gerçekliğe dikkat çekmek istiyoruz. 1970 sonrası'nda göreceğiniz gibi bazı dönemlerde gençlik hareketi toplumsal hareketin hemen tümünü oluşturmaktadır. Gençlik özellikle yüksek öğrenim gençliği toplumsal muhalefeti diğer sınıflardan yalıtılmış bir şekilde kendi başına götürmeye çalışır. Böyle zamanlarda ister istemez gençlik hareketiyle toplumsal muhalefet aynılaşır. Şu gençlik hareketi, şu toplumsal muhalefet demek zorlaşır. Türkiye gençlik hareketinde daha sonrada yaratılacak olan gelenek Abdülhamid'in istibdadı altında kalın çizgilerle yaratılıyor, sadece gençlik sorunlarıyla değil, daha çok iktidar sorunuyla ilgilenen toplumsal muhalefetin görevlerini üstlenen ve kurtarıcı misyonuyla tehlikelere atılan bir gençlik kategorisi oluşuyor. Türkiye'de gençliğin bu tarihi özelliğini sık sık tekrarlamasından dolayı, Türkiye devrimci hareketinde kimi hareketler siyasi ve idelolojik olarak gençliğe kaldırmayacağı ağırlıkta yükler bindirirken kimi hareketlerde aydın narodnizmiyle aceleci bir tarzda ileri atılırken, sürekli gençlik hareketine dayanmışlardır.

Türkiye'deki 19. ve 20. yy. toplumsal hareketlerine baktığımızda, birkaç istisna hariç öğrenci hareketinin damgası görülür. Öğrenci gençliğin aydın duyarlılığı ve cesareti her zaman toplumsal hareket örgütleyicilerinin birinci dereceden ilgi sahasına girmiş toplumsal analizler nasıl yapılırsa yapılsın örgütlenmeler birincil olarak öğrenci gençlik içerisinde çalışmaya başlamışlardır. Birçok açıdan olumsuz sonuçları görülmekle birlikte son dönem devrimci çalışmaların ağırlıklı merkezini yine öğrenci gençlik oluşturmaktadır diyebiliriz. 1980 öncesi hemen hemen tüm örgütlenmelerin önder kadrolarını öğrenci gençlik hareketinden çıktığını veri olarak kabul edersek türkiye devrimci hareketinde öğrenci gençliğin yeri daha iyi görülebilir.

Öğrenci gençliğin kimi zamanlar gözü kara diyebileceğimiz cesareti 19.yy'da var olan bir cesaretti kaynaklar Abdülhamit döneminde iki yıl içerisinde 260 subay ve 2560 medrese öğrencisinin istanbul dışına sürüldüğünü yıldız sarayı mahzenlerinde 32 harbiye öğrencisinin öldürüldüğünü göstermiştir. 27 Ağustos 1897'de kabataş iskelesinden kalkan şeref vapuru ile 78 harbiyeli mühendis mektebi öğrencisi ile doktor ve topçu subayının trablus-garb'a sürülmüştür. (Sosyalizm Ansiklopedisi

1908 SONRASI DÖNEM

1908 sonrası dönemde ise İttihat ve Terakki'nin yönetimi ele geçirdiğini ve kısa bir "demokrasi baharı" arkasından tekrar baskı döneminin başladığını görüyoruz. Gençlik 1908 sonrası ittihat terakki nin "millici politika"sının koltuk değneği olmuş, gençlik önderlerinin çoğu, İttihat ve Terakki'nin kadrosu durumuna gelmiştir.

1908 sonrası gençlik hareketlerinde genelde İttihat ve Terakki'nin damgası varken gençlik hareketleri zaman zaman İttihat ve Terakki'nin izlediği politikalarından ötürü bu örgüte karşı bir muhalefete dönüşmüştür. Burada İttihatçıların kısa zamanda Abdülhamit'i aratan yöntem ve silahlarla toplumsal muhalefeti ezmeye yönelmelerinin ve eski büyük günleri geri getireyim derken tüm cephelerde arka arkaya yenilmelerinin etkisi büyüktür. Gençliğin ve halkın sevdiği kişilere karşı işlenen suikastler, askeri ve siyasal maceracılık, kıtlık, yokluk 1878-1908 sürecinde kuvvetli bir şekilde hürriyet ve vatan düşünceleriyle beslenmiş olan Osmanlı aydınlarına ters gelmiş ve bir çoğu spontane olan olaylar yaşanmıştır.

Örneğin 7 Nisan 1909 gününde gazeteci Hasan Fehmi'nin öldürülmesi üzerine mülkiye öğrencilerinin başlattığı gösteri, binlerce kişinin katıldığı anti ittihatçı bir gösteriye dönüşmüş zaten gösterilerin yoğunlaşması üzerine tarihe 31 Mart vakası olarak geçen (13 Nisan 1909) önlemler dizisi devreye sokulmuş ve sıkı yönetim ilan edilmiştir. (Türkiyede Gençlik Hareketleri, Alpay Kabacalı) Nisan 1909'da yaşaşın hürriyet, Hasan Fehmi'ye sıkılan kurşunlar hürriyete sıkılmıştır diye yürüyen öğrenciler, 3 Ekim 1912'de, bu kez Balkanlar elden gidiyor, "harp isteriz, vatan için ölmeye hazırız" nidalarıyla Yıldız Sarayı'na doğru yürüyüşe geçmiş ve 100000 kişiye yaklaşan bir kalabalık gençliğin arkasından toplanmıştır. Yürüyüşte Sadrazam Ahmed Muhtar Paşa aleyhine sloganlar atılmış padişah da, vatan evlatlarının böylesi bir gösteri düzenlemesinden ne kadar "duygulanıldığını" belirtmiştir.

Daha sonra özellikle tek parti devrinde zaman zaman yöneticilerinde sağında ateşli milliyetçilikle kendini tanımlayacak olan gençlik hareketi tamamen Osmanlı'daki karek-

terini koruyarak 1960'lara değin gelmiştir. Gençliğin hareketinde hürriyet ve vatan sevgisi sloganları hep baş rolleri oynamış gençlik genellikle tek başına değil çoğunlukla iktidarı elinde bulunduran egemen sınıfların o yada bu kanadının kışkırtma ve yönlendirmesi altında hareket etmiş kimi zaman iktidarı devirecek kadar etkili olmuştur.

İşgal döneminde gençlik hareketleri ise anti-ışgal bir içerikle mitingler boykotlar ve eylemlerle geçmiştir. Mücadelenin merkezi anadoluya kaydığı için gençlik hareketinin merkezi olan İstanbul'da zaman zaman yaralanmalara yol açan çatışmalar olmuşsa da bunlar geniş çaplı öğrenci hareketleri değildir. Bu yıllarda gençlik hareketi geriye çekilmiş anti emperyalist miting ve grevlerde destekleyici pozisyonunda yerini almış sa da bu olayların içerisinde ağırlıklı rolü oynayamamıştır. Bundaki temel etken Türk burjuva ve toprak ağalarının ve asker, bürokrat kadroların önderliğinde işgale karşı girişilen aktif mücadeleden, mücadelenin silahlı biçimleri ön plana çıkartması ve savaşların Anadolu'da meydana gelmesidir. Dolayısıyla İstanbul bir cephe gerisi pozisyonunda kalmış, işgalin verdiği sarsıntı ve korkuyla gençlik hareketi pasifleşmiştir. Bu dönemde öğrenci hareketinin bir başka özelliğinde Osmanlı bürokrasisinden umut kesildiği için monşerlikten halkçılışmaya doğru bir eğilimin içine girmiştir.

Hepsi Cumhuriyet kadrolarını oluşturacak olan bu dönem yüksek öğrenim gençliği, bürokrasiyle tanışınca halkçılışma sona erecek, bir dönem yüksek öğrenim gençliği, "damarlarındaki asil Türk kanının" takviyesiyle azınlık milliyetleri, yoksul köylüyü ve işçiye ezme hareketine katılacaktır.

(Devam edecek)

KAYNAKLAR

1, 2, 3,

4, 5, 6,

7, 8, 9,

10, 11) Gençliğin Sosyo-Ekonomik Sorunları, Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları'ndan alınmıştır.

12 ve 13) Lenin, Gençlik Üzerine, Yöneliş Yayınları

Kuruçeşme'de DİP Tartışması

Yasal parti tartışması, bir süredir yapılıyor olmasına karşılık, henüz netlik görünmüyor. Mevcut tartışmaları, netleşme döneminin bir çabası olarak adlandırmak yanlış sayılmaz. Sözünü ettiğimiz net olmama gruplar arasıyla sınırlı değil, siyasi örgütlerin kendi içini de kapsamaktadır.

Nesemi ŞAHAN

28 Haziran'da Kuruçeşme'de bir toplantı düzenlendi. Toplantı, Devrimci İşçi Partisi (DİP) Çağrı Kurulu'nca tertiplenmişti. Panel ve forum olarak düzenlenen toplantıya, panelist olarak çağrılanlar şunlardı; Fehmi Bayraktaroğlu, Mustafa Kürkcü, (Emek) Saim Koç (Kurtuluş) Ertuğrul Kürkcü, Saruhan Oluç (İşçiler ve Politika'dan ve gelmemiş ama mesaj göndermişti.) Zeki Tombak (İktidar Yolu), DİP sözcüsü olarak da Sungur Savran.

Bir süredir devrimci çevrelerde yasal, açık vb adlandırmalarla parti sorunu tartışılıyor. Kuruçeşme toplantısı da bu tartışmaların devamı niteliğindeydi. Kuruçeşme toplantısı, bir partinin gerekliliği ve gereksizliğini tartışmaktan ziyade, hangi çevrelerle birleşebileceğinin tartışmasıydı. Başka bir ifadeyle, merkezinde troçkistlerin bulunduğu DİP'ten kimlerle beraber olunur tartışması. DİP Çağrı Kurulu adına yapılan açılış konuşmasında, toplantının amacının yanısıra, partide görmek istedikleri kesimin çerçevesi de çizilmiş oluyordu. Çizilen bu çerçevede, "ikameci, Stalincilerle bir arada durmak olanaksız" görüşü ortaya konuldu. Panelistlerin görüşlerini, özetleyerek aktarmayı yararlı görüyoruz.

İlk konuşmacı olarak, Fehmi Bayraktaroğlu düşüncelerini iki ana noktada ortaya koydu;

bir zemin tanımlaması yaptı ki bundan anlatmak istediği süreç, sosyalizm tanımı, sosyalist demokrasi idi. Bu noktada, "sonuçlanmış bir tartışmadır ve tartışma sürecinin kapanmadığı, netleşme dönemindeyiz" diyerek, DİP'in çalışmasını olumlu bulduğunu belirtti.

Mustafa Çubuk (Emek), DİP'in adından söz ederek konuşmaya başlayan Çubuk, sosyalizmin dibe vurduğunu söyleyerek, 70 yıllık tarihi belirtti. "Sosyalist demokrasinin kavranması karşılıklı bir tahammül sorunu" diyen Çubuk, "DİP'i doğru görmüyoruz, biz işçi ve emekçi partisini öneriyoruz. Toplumun ihtiyaç duyduğu parti böyle bir partidir" dedi.

Saim Koç (Kurtuluş): Bir süredir, seçim partisi adıyla tartışmayı yaptıklarını belirten Koç, bunun bir blok partisi olduğunu vurgulayarak; "bu bir marksist parti olmayacak demokrat bir parti olacak" dedikten sonra, kendilerine tartışmayı daha geri bir mevziye çektikleri yönünde eleştiriler geldiğini vurgulayarak, "bugün sosyalistlerin birlikteliği açısından marksist parti değil, demokrat parti geçerlidir ve mevcut durumla ilgilidir" görüşünü ortaya koydu. DİP'in uygulanabilir olmadığını belirterek, "böyle bir partinin kimlere dayanacağı sorusuna Sungur Savran'ın SBP içinde çıkacaklara" dediğini vurguladıktan sonra, "bizim projemizi daha uygulanabilir buluyoruz. Bugünün ihtiyacı kapsamı geniş tutulması gereken projedir. Yoksa ne kadar grup varsa o kadar parti ortaya çıkabilir ve bu pratik anlam-

da mevcut gruplardan farklı olmayacaktır" diyordu.

Ertuğrul Kürkçü: Bir süre önce yapılan Kuruçeşme toplantılarından bugüne belli mesafelerin katedildiğini vurgulayarak; "Devrimci sosyalist blok önerimiz doğrudur" dedi. "O dönemde Sungur Savran Kurtuluşçuları getirip başımıza bela ettin, bunları bir kenara atıp yürüyelim diyordu. Bugün Kurtuluşu dahil etmenin çabası var" şeklinde özetledi düşüncesini. Devamla, "Kurtuluş, bizim devrimci blok görüşümüzü biraz genişleterek savunuyor. DLP belli bir ideolojik çerçeve çizmiş; Stalinistler bundan dışlanıyor, türevleri de. Oysa bir çoğumuz Satalin'i devrimci olarak benimsedik ve şekillendik. Bundan kurtulmak kolay değil. Açık parti, kapalı parti ayırımlar saçmadır. 20 senedir açık partiye karşı çıkmış ve şartlanma yaratılmış bir canavar yaratılmış ki onunla uğraşıyoruz. Devrimci sosyalist blok anlayışına geri dönmeliyiz."

Sungur Savran: DLP girişiminin, sadece troçkist çevreden meydana gelmediğini belirterek, İşçiler ve Politika, Sosyalist Parti'den de gelenler olduğunu vurguladı. "Emek, geçiş sürecinden söz etti. Kurtuluş, 'komünist parti gerekir, ama zemin uygun değil' diyor. Biz herkesi memnun etmek zorunda değiliz, eskiyi temsil eden taşlaşmış grupları dikkate alıp onlara bakarak hareket edemeyiz. Kurtuluşçularla aramızda temelde farklılık yoktur. Demokratik devrim adlandırmaları, sosyalist devrim dediğimiz şeyden farksızdır. Bu bakımdan Kurtuluş'la aynı örgütte olmalıyız."

Zeki Tombak: "Sadece DLP'i tartışmıyoruz. Yasal partiyi tartışıyoruz. Yasal olanakları kullanmak önemlidir. Ama bugün yasal dergiler çıkıyor, yasallığı ne kadar kullanıyorlar, çoğu namus belasına çıkıyor.

"DLP'in de dibi vardır. Türk devrimci hareketi hiç bir zaman sınıf hareketi olmadı. Sosyalist hareket üretici değil. Ciddi bir şey söyleyemiyor, aydınlardan kopuk. Örgütlü aydınlar da, örgütlerden kopuyor. Bir işçi partisi kurulabilir. Ama sığ bir bakış oldukça, sınıf partisi olamaz. Dar, sınıf dışı parti olur. Daha da kötüsü, kurulacak parti aynı zamanda hapisane işlevi görür. İşçi sınıfının önderliği ide-

olojik mi fiili önderlik mi tartışması geride kaldı, ama pratikte ideolojik önderlik deniyor. Bugün kimse işçilere gitmiyor. Kurtuluşun seçim partisi yorgunlar partisinden ibarettir. Biz partiyi kurarız işçiler de bizi destekler olmaz. DLP'e katılmıyoruz. Katılmayıda düşünmüyoruz. Hiç bir siyasi hareketi vazgeçilmez görmüyoruz, kendimizi de böyle görüyoruz. Parti değil işçi sınıfı içerisinde çalışmalıyız."

Biz, panelistlerin bu görüşlerini alıp, tek tek değerlendirmeyeceğiz. Ancak bazı noktalara ilişkin kısa değerlendirmeler yapacağız.

EĞİLİMLER

Kurtuluş ve Emek; geniş bir kesimi etrafında toplayacak bir partinin oluşturulmasında, hem fikir gibi. Ama öyle anlaşıyor ki, böyle bir partinin yükleneceği görevlerin ne olması gerektiği hususunda, farklı şeyler düşünüyorlar.

1- Kurtuluş'un seçim partisi adlandırması, bir geçiş dönemini ifade ediyor. Konuşma içerisinde, bir geçiş partisi şeklindeki bir adlandırmanın genel seçimlerdeki çalışmalarda ortaya çıktığı için kullandıklarını, yoksa seçimden seçime işlevi olan bir partiden söz etmediklerin belirttiler.

2-DLP, ideolojik çerçevesi daha belirgin, Stalinist, Maoist kesimin dışında, Marksist bir işçi partisi demektir.

3- Ertuğrul Kürkçü ise, bu iki eğilimin ortasında, troçkist kesimi biraz genişletmeye, Kurtuluş ve Emek çevresini de daraltma eğilimini ortaya koyuyor.

KURTULUŞ'UN SEÇİM PARTİSİ

Başlangıç itibarıyla Kurtuluş'un seçim partisi önerisi, bugün devrimcilerin blok partisine dönüşmüş ve yüklenilen görevler açısından önemli farklılığı içeren iki farklı partidir.

Seçim partisi şeklinde bir adlandırma ve içeriğini nispeten adlandırmaya uygun doldur-

ma bir geçiş adlandırmasıdır.

Ertuğrul Kürkçü'nün, 20 yıllık bir şartlandırmadan söz etmesi, bir gerçeğin ifadesi oluyor. Bugün söylenenin yarına ilişkin yaratacağı sonuçları düşünmemenin yada düşünmemenin belalarıdır. Düşünüldüğü gibi konuşmak henüz yeterince becerilemiyor. Düşünülen ancak kabul edilebilirlik sınırı içine sokularak ortaya konuyor. DLP'in ideolojik çerçevesi uluslararası komünist hareketin dışında. Gerçi Sungur Savran, "ben doktriner bir tartışmaya niyetli değilim" diyor. Ve sık sık vurgu yapıp, "pratiğe müdahale göreviyle karşı karşıyayız. Pratik, pratik" demesi

Bu faaliyette hareket noktasını, Marks'tan Mao'ya uzanan bir tarihsel sürecin, zengin deneyini kabullenen kesim oluşturacaktır

gerçeğin üzerini örtmüyor. Bir takım soyutlanmalarda ideolojik farklılıklar yokmuş gibi görünebilir. Soyutlamanın gerekçeleri ortaya konulmaya başladığı an fırtına kopar. Kaldı ki DLP'in çağrısında çizilen çerçevede, daha belirgin biçimiyle de Sungur Savran'ın konuşmasıyla, ne türden bir yaklaşımın oturtmak istendiği açıkça ortada.

NEDİR BUNLAR?

Demokratik devrim, sosyalist devrim ayrımı terminoloji ayrımının dışında kalmamıştır. "Kurtuluş"la ayrılığımızda, program sorunu yoktur. Bunu ispatlayabiliriz. Stalinist taşlaşmış anlayışlarla bir yerlere gidilmez" vb. Tarihi gerçekler yok sayılarak iş yapılır, ama bir yere varılmaz. Mevcut kaos ortamı, troçkist kesimin ideolojik farklılığın önemini yadsır görünmesine yol açıyor ise de gerçeğin böyle olmadığı söylenenlere kabaca bakıldığında ortaya çıkıyor. İçinde bulunduğumuz sürecin ideolojik sorunlarının üstünü örtmek değil, açığa çıkarmak daha fazla önem kazanmıştır.

PARTİ TARTIŞMALARINDA BAZI SORUNLAR

Yasal parti tartışması, bir süredir yapılıyor

olmasına karşılık, henüz netlik görünmüyor. Mevcut tartışmaları, netleşme döneminin bir çabası olarak adlandırmak yanlış sayılmaz. Sözünü ettiğimiz net olmama gruplar arasıyla sınırlı değil, siyasi örgütlerin kendi içini de kapsamaktadır.

Devrimci, demokrat güçlerin birlikteliğini savunmak önemlidir. Çok farklı siyasi çevreler içerisinde devrimci güçlerin birlikteliği tartışılıyor. Bugünkü parti tartışmalarının bir noktası, emek cephesinde yer alan kesimin toparlanma çabasını içermektedir. Parçalarının belli merkezlerden toparlanıp sermaye karşısında ciddi bir güce dönüştürülmesi toplumun geniş bir kesiminin de istemidir. Ancak kısa bir süre içinde uygulanabilirlik şansı görünmüyor.

a) Örgütlenmede aslolanın ne olduğu henüz yerine oturmuş değil. Marksizm açısından legalcilik, illegal vb. süreçlere yani ortamlara ilgilidir. Önemli olan, sınıf mücadelesini kesintiye uğratmadan, iktidar perspektifiyle örgütlenmektir. Ama, mevcut ortamın dayatmasıdır deyip yapılması gerekenlerden uzak durup durmamak sorunun özüdür. Proletaryanın öncü örgütünün örgütlenme biçiminin nasıl olacağı, günün özellikleriyle belirlenir. Örneğin yasallık kaygısı perspektifiyle hareket etmesini ortadan kaldırır. Bu yönüyle M-L öncünün örgütlenmesinde yaklaşımlar henüz ayaklarının üzerinde oturmamıştır.

b) Devrimci güçlerin, cephesel nitelikte bir partisinin örgütlenmesi, geniş bir çevreye savunuluyor. Ancak, böylesi bir örgütlenmeye yüklenen misyonlarda, önemli farklılıklar bulunuyor. Bu bakımdan da ikincisinin netleşmesi birincisine bağlıdır.

c) Evet, devrimci güçlerin birliği ve bunun çeşitli araçları üzerine tartışmak önemlidir. Ancak ideolojik yaklaşımlar ve bunun pratik ifadesi ve farklılığı atlanarak bir yere varamayız. Bugün cephesel (blok) türü parti tartışmasına evet ama, bizler için temel görev öncü örgütün yaratılmasıdır. Bunda hareket noktasını da Marks'tan Mao'ya uzanan bir tarihsel sürecin, zengin deneyini kabullenen kesim oluşturacaktır. ■

En temel insan hakkı sağlıklı yaşamdır

Tüm Sağlık Çalışanları Sendikası, insan hakları komisyonu oluşturuyor. Sendika, diğer demokratik kitle örgütlerini de insan hakları ihlallerine karşı ortak mücadeleye çağırırdı.

Tüm Sağlık Sen yönetimi, taslağın önce tüm tabanda tartışmaya açılması, tartışma sonuçlarının il yönetim kurullarınca toplanıp, merkez yönetim kuruluna sunulması yönetim kurulunun sonuçlandırıp karar vermesi şeklinde bir yöntem izlenmesini doğru buldu. Sendikanın, insan hakları taslağını tümüyle yayınlıyoruz.

Giriş:

Sağlık "kişinin, biyolojik, psikolojik ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir." Sağlık çalışanları olarak, insan sağlığının korunması ve geliştirilmesi en temel görevimizdir. Bu anlamıyla insan hakları ihlallerine karşı durma yükümlülüğü de taşımaktayız Emperyalist sistem dünyü halkları üzerinde çeşitli baskı ve zulüm uygulamaktadır. Tüm bu zalimane davranışları ve yöntemlerini sürdüren emperyalizm, sömürülen dünya halklarının can düşmanı, bir yandan da AĞIK- Paris Sözleşmesi ile uluslararası alanda keskin insan hakları savunulduğunun rolünü üstlenmekle ezilen halkların uyanışını engellemeye çalışmaktadır. Hukuki dayanağı olmayan uluslararası antlaşmaların AĞIK ve Paris Sözleşmesi sadece kağıt üzerinde kaldığını ülkemizde de görmekteyiz. Temel insan hakları her alanda yaygın biçimde yoğun ve utanç verici boyutlarda çiğnenmektedir. Bunların sonucunda yüzlerce insan öldürülmüş, çok sayıda insan, sakat ve kalıcı hastalığa maruz bırakılmış, belleğini yada hüküm verme yeteneğini yitirmiştir. Sokak ortalarında infazlar yapılmakta, gözaltına alınmayan hemen hemen kimse kalmamıştır! Bunların çoğu hukuk kurallarına göre yapılmaktadır. Evet, hukuk, özel mülkiyet sahiplerinin oluşturduğu yönetici sınıfın bireysel değil, genel çıkarlarının dile getirilişidir. Sömürücü toplumda hukuk, herşeyden önce, insanlar arasındaki ilişkilerde özel mülkiyetin çıkarlarını korur. Hukuk, egemen sınıfın iradesini yasa olarak kutsal-

laştırmasından başka bir şey değildir. İşte AĞIK ve Paris Sözleşmesi emperyalizmin günün koşullarına uygun ve uzun vadede yaşamını devam etmesinde, ezilen halklara sunduğu en korkunç oyunlarından sadece bir bölümüdür. Yani, demokrasinin, burjuva devletin özünü değil, sadece biçimini dile getirmektedir. Burjuva demokratik devletlerde, egemen sınıf yönetimini sınıflar üstündeymiş gibi görünen, temsili demokratik kurumlar sistemi aracılığıyla yürütür. Bugün ülkemizde de temsili demokratik kurumlar yaratıp, bu vasıta ile sistemini yürütmeye devam edebilir. İnsan haklarının tarihsel dönemine baktığımızda bunu göreceğiz.

Sovyet tehdidi ve sosyalist ilan edilen ülkelerde, insan hakları için mücadele kampanyaları emperyalizmin ve özellikle de ABD'nin uluslararası politisinin ideolojik harcıdır. Carter daha başkan seçilmeden önce, Vietnam yenilgisi, Watergate skandalından sonra ABD'nin kendi içine kapanmasını önleyecek, tek şeyin, insan hakları teması etrafında kamuoyunu harekete geçirmek olduğunu söyleyen baş danışmanı Brezenski, emperyalizminin uluslararası politikasının yeni yönetimlerinden birini dile getiriyordu.

Emperyalizm, soğuk savaş politikalarını, insan hakları vurgusunun öne çıkarılmasıyla yürütüyor. İlk başarısını uluslararası anlaşmalarda da gösteriyor. Burjuvazinin özel mülkiyet hakkı ve politik çoğulculuk başta olmak üzere, siyasal normları Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinin de imzaladığı uluslararası belgelere giriyor. Helsinki Nihayi Senedi, bunun için önemli bir başlangıç oluşturuyor. 1975'de Helsinki Nihayi Senedi ile beslenen süreç glasnost ve perestroika politikalarının etkileri ve sonuçları ile de birleşerek 1990'da Paris Şartı hükümleri ve takip eden AĞIK anlaşmaları hükümleriyle noktalanıyor.

Burjuva demokrasileri için, 1950 tarihli Avrupa insan hakları sözleşmeleri hükümleri dışındaki hiçbir anlaşma sözleşme, hukuki anlamda bağlayıcı bir özellik taşıyor. Helsinki Nihayi Senedi'nden AĞIK sürecine Paris Şartı'na kadar uzanan anlaşma, sözleşme ise,

imzacı devletlerin çokluğu ve coğrafi dağılımı dikkate alınırsa daha evrensel bir özelliğe sahiptir. Temel özellikleri de Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri için kaleme alınmış olmalarıdır. AGİK süreci devam ederken, soğuk savaş dönemi ile birlikte Sovyetler Birliği olgusu da tarihe karışmaktadır.

İnsan hakları çağının Türkiye ayağı sadece, resmi otoritenin emperyalizmin, "Yeni Dünya Düzeni" politikasına ve insan hakları çağının pratiğe uygun, bir partiler kombinezonu aracılığıyla, uluslararası bir kampanyanın etkilerinin lokal düzeydeki yansımalarıyla sınırlı değildir. Önemli ölçüde toplumsal boyutlara sahip, buna kabaca toplumsal ve tarihsel bir birikim demek de yanlış olmaz. Toplumsal ve ulusal birikimin kendisini eylemlilik düzeyinde dışa vurması, yani halk muhalefetine ve ulusal mücadelenin yükselmesi çok kullanılan bir tabirdir. Kısacası, elbisenin vücuda dar gelmesi, egemen güçleri yeni hukuk düzenlemelerine gitmek zorunda bırakıyor.

Bu olay, aşırı yükselmiş bir barajın, kapaklarının yıkılmasıyla ortaya çıkabilecek potansiyel bir tehlikenin önüne geçme amacıyla; barajdaki su kütlesinin baraj çeperine yaptığı aşırı baskıyı hafifletmek için, su kütlesinin bir bölümünün açılan küçük yan kanallarla düz bir ovaya akıtılmasına benzetilebilir. Açılmak istenen kanallar, varolan potansiyel sistemin kendi içine hapseden düzen, ekonomizm ve demokratizm politikasıyla, faşizm maskesini daha da renklendirmeye çalışıyor. Bu konuda da başarısız olduğu söylenemez. Artık Helsinki Nihayi Senedi, AGİK Paris Şartı ve ILO sözleşmesi ilericiliğin ve solculuğun felsefi kaynaklarını oluşturur. Emperyalizmin insan haklarını resmi formalitelerle sol bir görünüm altında yeniden üretilmesi, demokrasi sayılarak yeterli görülmektedir. Sonuç olarak, uluslararası hukuk şartları ile insan haklarının ve temel özgürlüklerin sınırı her sistemin kendi güvenlik sınırının boşaldığı yerde biter.

Sunuşumuzda, genellikle AGİK Paris Sarnamesinin içeriğini ve uluslararası anlaşmaların içeriğini açıklarken, bunu da gözardı etmiyoruz.

İki noktanın altının çizilmesinde yarar var: Birincisi, demokratik hakları ve siyasal kazanımlar; Devletin egemen sınıflar blokunun bir lütfu olarak ortaya çıkmıyor. Egemen sınıfların iradesine rağmen, egemen sınıfların fiziki iradesini ifade eden ve örgütlenmiş zor demek olan devleti zorlayarak gerçekleşir. dalgaların bir kara parçasını bir kayayı oymasına benzetilebilir. Bunlar gözardı edilmemeli.

Vurgumuzda da böyle değerlendirilmesi gerekir.

Amaç:

IHK, "yaşama hakkı olmak üzere", sağlıklı yaşama hakkı "maddi ve manevi olarak kendini her yönden geliştirme hakkının" ve özgürlüklerinin sağlanması, kullanılması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapar. Bunun için gerekli olan, ekonomik, sosyal ve siyasal koşulların iyileştirilmesi için mücadele eder.

*İnsan yaşamı açısından kısımların yaşandığı, haksız savaşlara karşı tavır alır.

*İnsan haklarını ihlal eden gayrimeşru yasa, tüzük ve yönetmeliklerinin değiştirilmesi için çalışmalar yapar.

*Kendi alanına giren konularda daha iyi çalışmalar yapabilmek için komisyonlar oluşturur.

*Sağlık haklarının ihlalleri olan çevre kirlenmesi, kötü beslenme, kötü konutlarda yaşama, sağlık hizmetlerinin ihmali, savsaklanmaması yönünde çalışmalar yapar.

*İnsan haklarının çeşitli ihlallerine sağlık çalışanlarının ortak edilmesi, zoraki sanık, tanık hakkında rapor verilmesi, düzenlenmesi, tehditlerine karşı alınacak en önemli acil görevlerden biridir.

*Bu komisyonların görevi alanlarındaki gelişmeleri araştırmak, rapor etmek, düzeltilmesi için diğer bazı kuruluşlarla işbirliği ve dayanışma içerisinde mücadele etmektir.

Bu komisyonlar şunlardır:

1-Cezaevleri, işkence ve diğer kötü muamelelerde, muayene, rapor ve tedavi komisyonu,
2-İdam cezası ve yargısız infazları komisyonu,

3-İnsan hakları ihlallerinde, sağlık çalışanlarının sorumluluklarının denetlenmesi ve haklarının korunması komisyonu,

4-Basın, arşiv ve dış ilişkiler komisyonu

5-Eğitim komisyonu

Çalışma yöntemi

IHK, Tüm Sağlık Sen Merkez Yönetim Kuruluna bağlı olarak oluşturulur. Komisyonlarda yer alan üyelerin herbirinin alt komisyonlarda görev almasına özen gösterilir.

Aynı yapılanma, Tüm Sağlık Sen'in il merkezlerine bağlı olarak oluşturulur. Denetim, il merkezi ve genel merkez ilişkisi şeklinde sürmekle beraber, komisyonların kendi aralarında, paralel ilişki ve dayanışma kurulur.

Alt komisyonlar sürede bir toplanır, çalışmaları hakkında IHK'yasürece rapor

verirSürede tüm alt komisyonları ortak toplantı yapar, gelişmeleri değerlendirir, eleştirir ve öneriler sunar.

IHK'nin görev süresiyıldır süreyle merkez yönetim kuruluna rapor sunar.

Alt komisyonların çalışma programı

1- Cezaevleri, işkence ve kötü muamele komisyonu,

a-Cezaevleri, tutukevleri ile gözaltı yerlerinin koşullarını ve uygulamalarını inceleyerek rapor sunar ve iyileştirilmesi girişiminde bulunur. Raporlar komisyona da yansıtılır.

b-Bu kurumlarda çalışan sağlık personelinin idari yönde sağlık bakanlığına bağlanması, çalışma koşullarını iyileştirilmesi ve eğitiminin sağlanması için çalışma yapar. İlgili alt komisyonlarla işbirliği içinde çalışır, ziyaretlerine giderek sorunların çözümüne yardımcı olur.

c-Sağlık çalışanlarını işkence ve kötü muamele konusunda suç ortağı durumuna sokan tüzük ve yönetmeliklerin değişmesi için mücadele eder. Onun yanında, yasalarda öyle olsa bile işkence ve kötü muamelelerde suç ortağı konumuna girecek davranışlardan özenle kaçınır. Üyesi olsun olmasın, aykırı davranışlara giren kommisyonuna bildirir ve komisyonda teşhir eder.

d-İşkence ve diğer kötü muameleyle uğramış kişilerin başvuruları/başvurru olmasa da, öğrenildiğinde durumlarını inceleyerek, ilgili komisyon ve kuruluşlarla birlikte gerekli, tıbbi, sosyal ve hukuki yardımı sağlamaya çalışır. Raporu komisyona yansıtır. Mağdura izlenecek yol konusunda yardımcı ve işin takipçisi olur. Muayene ve tedavi özelliğinden dolayı bu komisyonda yer alanların gönüllü olmasına özen gösterilir.

2- İdam cezası ve sokak infazları komisyonu:

a- İdam cezasının kaldırılmasına yönelik çalışmalarda bulunur. Hükümlülerin idam cezalarının infazında gerekli raporu vermemesi, infaza katılmaması ve buna rağmen infaz olduğunda ölüm raporu vermeme noktasında tavır koyar. Bu görünüşün yayılması için çalışır, kendi üyesi olsun olmasın buna aykırı davranışları denetleme komisyonuna bildirir ve komisyonda teşhir edilir.

b- Yargısız infazlar konusunda kamuoyu oluşturmaya çalışır.

3- İnsan hakları ihlallerinde sağlık çalışanlarının denetlenmesi ve haklarının korunması komisyonu.

a- Sağlık çalışanlarının ve özellikle hekimlerin insan hakları ihlallerinde nasıl bir tutum takinacaklarını ortaya koyar, örneğin:

1- Başvuru yapıldığında mağdurun ifadesi aynen protokol defterine geçirilmelidir.

2- Adli rapor istenmemiş olsa bile, en ufak bulgular bile protokol defterine not edilmeli, çelişkiye düşüldüğünde ilgili uzmanlık dandan konsültasyon istenmeli, konu bir raporla ilgili yerlere iletilmelidir.

3- Gözaltındaki kişilerin kısıtlılık durumları gözönüne alınıp muayenesine daha bir özen gösterilmelidir. İşkence ve kötü muameleyle uğratılmışsa, bir süre gözetim altında tutulmalı, buna rağmen götürülmesi durumunda, tutanak tutulup ilgili yerlere bildirilmelidir.

4-Zincire bağlanması vb. uygulamalara karşı çıkılmalı, rapor düzenleyip, bildirilmelidir.

5- Cezaevi hekimleri ayrıca açlık grevi döneminde grevcilere su, şeker, tuz verilmesi için girişimlerde bulunmalıdır. Hastanın şuuru yerinde olduğu müddetçe zorla tedaviye başvurulmamalıdır.

Komisyon, bu sorumlulukların yerine getirilip getirilmediğini inceler, getirilmeyenleri denetler, getirilmeyenler hakkında soruşturma açar (önerir) soruşturma açıldığında şu tür cezalar verilebilir. Uyarı, sendikadan çıkarma, teşhir vb. kendi üyesi olmayanları ilgili yerlere bildirir.

Özellikle sağlık çalışanlarının insan hakları ihlallerine neden katıldığını araştırır ve olumsuzlukların giderilmesi konusunda çalışmalar yapar.

(NOT: İnsan hakları ihlallerine karşı mücadele eden hekimleri desteklemek için ödül vermesi yoluna gidilebilir.)

Bu belirleme, komisyon aracılığıyla IHK'ye önerilir. IHK tarafından belirlenir.

4- Basın, arşiv dış ilişkiler komisyonu: Basında çıkan insan hakları ihlalleriyle ilgili haber ve belgelerin toplanması ve dosyalanması işini yürütür. IHK adına yapılacak basın açıklamalarının metnini hazırlar. Tüm Sağlık Sen yayınlarına, IHK'nın çalışmaları hakkında yazılar yazar.

IHK adına diğer DKÖ sendika vb. oluşumlarla ilişki yürütür.

5- Eğitim Komisyonu: İş hakları ihlallerine ilişkin hekim, hekim adayları, diğer sağlık personeli ve halkı eğitmek için çalışmalar yürütür. Bunlar panel, seminer, kutlama, konuşma, protesto, yarışma vb. faaliyet içinde yapar. Tıp fakülteleri ders programlarına idam cezaları, işkence ve diğer kötü muameleler ve cezaevi hekimliği gibi konuların alınması için girişimlerde bulunur. ■

SANAT

Bir sanat hareketi düşüncesi

Sevcihan Alioğlu, Halit Bostancı, Nevzat Çelik, Mehmet Çetin, Hüsamettin Çetinkaya, Mesut Hastürk, Süheyla Kaya, Orhan Kazbek, Tuğrul Keskin, Önder Kızılkaya, Akif Kurtuluş, Namık Kuyumcu, Emirhan Oğuz, Burhan Özkan, Aydın Öztürk, Fadıl Öztürk, Gürsel Sağlamöz, Ahmet Telli, Sûha Tuğtepe, Metin Turan ve Emir Ali Yağan imzalı bir çağrı mektubuylar beraber yayınlanan "manifesto"-metini, okurlarımıza sunuyoruz.

KOŞULLAR VE OLANAKLAR

Çeşitli disiplinlerin sanayi sonrası geç, gelişmiş vb. şeklinde nitelendirdikleri bir tarihsel dönemi yaşıyoruz. Teknoloji çok daha gelişmiş ve değişik sanayi dallarındaki uygulamaları aracılığıyla, yaşamın tüm alanlarına girmiştir.

Teknoloji ve üretimin görünürdeki tüm bu gelişmelerine rağmen, tüketim olanaklarındaki görece artışın, insanlığı gerçek bir eşitlik, huzur ve gelecek güveni getirdiğini iddia etmek, mümkün görünmemektedir. Üretimin toplumsallaşması, tüketme ve faydalanma olanaklarının gerçek anlamda toplumsallaşması anlamına gelmektedir. Öte yandan, ekonomik sistemin çalışma ve tüketme olanakları bakımından eşitsiz şiddetine maruz kalan birey, gelişmiş kitle iletişim araçlarıyla yönlendirici bir kültür yanılsaması altında tutulmaktadır. Büyük bir iletişim bombardımanı ile insanlara tek boyutlu bir dünyanın ezici kuşatıcılığı dayatılmakta, mevcut gerçekliğin ötesinde bir başka geleceğin olmadığı, olamayacağı duygu ve düşüncesi yerleştirilmek istenmektedir. Teknolojik olanakları elinde bulunduran güçler, deyim uygunsa tarihin donduğunu ve bundan başka tarihin olamayacağını iddia etmektedirler. Bu iddianın geniş yığınlarda sessiz bir kabul veya tepkisiz bir suskunlukla karşılandığı görülebilmektedir.

Yine, çeşitli çevrelerce "Bilgi Çağı"nda yaşadığımız iddia edilmektedir. Bu iddianın doğru olduğunu varsaydıysak, şöyle bir gerçekle karşı karşıya kalmaktayız: Toplumda bilgi herkese eşit dağılmamıştır. (Egemen ideoloji ve yaşam biçimine kalırsa böyle bir eşitlik zaten imkansızdır.) Bilgi tekeline sahip olanlar, "Bilgi Çağı"nın da sahibidirler. Sermaye, bir biçimde bilgi üreten kafayı satın almaya, satın alamadığını da etkisizleştirmeye çalışmaktadır. Sermaye ve bilgi büyük ölçüde iç içe geçmiştir. Bilgi tekeli elinde bulunduranlar bu olanağa egemenlik ilişkileri dolayısıyla kavuşmuşlar; bunu iktidar aracı olarak kullanıp, bilgiyi yeniden biriktirerek egemenliğin meşruiyetini sağlamaya çalışmışlardır.

Söz konusu egemenlik ilişkilerinin günlük hayatın her alanına sızdığını daha doğrusu,

günlük hayatın her alanında egemenlik ilişkisinin oluştuğunu görmek mümkündür. Bilgiye sahip olmak halinin yarattığı avantajların kullanılması sonucunda doğan olanakların, kişisel imtiyazları çoğalttığı, bunun da sıradan ilişkilerde bile, bir tür iktidar ve heyerarşi doğurabildiği, somut yaşamda açıkça gördüğümüz bir gerçektir. Bu durumun oluşturduğu sakıncalardan günlük yaşamda kurtulmanın, dayatılan biçim ve alanlarda ilişki kesmek, dışına çıkmak, kendini yalıtırmak, uyar-mak türünden kestirme yöntemleri var gibidir. Oysa özel yaşam saydığımız alanlarda kurtulmaya çalıştığımız bu durum aslında kurtulamadığımız, kurtulma olanağı bulamadığımız genel halin dolaysız bir yansımasıdır.

Şu halde; egemenlik ilişkilerinin sonuçlarıyla, kendi özgül pratiklerinde ve yaşamlarında karşılaşılan biz sanatçılar açısından, içinde yaşadığımız koşulların ana çizgilerini belirlemek ve ne yapılacağı sorusunun yanıtını bulmaya çalışmak, en azından sahici bir sanat pratiği tasarısı için kaçınılmaz olacaktır.

VERİLİ KÜLTÜR SANAT ORTAMININ ÇEHRESİ

Bugün kapitalizm, her tür kitle iletişim araçlarının mülkiyet ve işlevlerini denetiminde bulunduran kapitalist medya tekelleri aracılığıyla, yaşanan gerçekliği, kitlesel itaati üretmek ve kalıcılığını sağlamak üzere dilediği biçimde manipüle ederek, bozarak, yeniden kurarak ya da yoksayarak geniş yığınlara sunma olanağına sahiptir; gerçeklik hakkındaki bilme hakkını, böylesine tahakküm altına alan medyalar başta olmak üzere, özel ve kamusal tüm ideolojik/kültürel aygıtlar aracılığıyla, yaşamın her alanını yönlendirilmiş algı nesneleri haline dönüştürebilmektedir. Böylece yaşanan ve yaşatılan cehennem, alternatif olmayan bir sahte özgürlük cenneti olarak sunulabilmektedir. İşlevi, eşitsizlik ve egemenlik ilişkilerini meşrulaştırmak olan bu ideolojik/kültürel mekanizma, mevcut sistemin yeniden üretiminin temel unsurudur. Ekonomik yaşam düzeyleri, uzmanlık alanlarıyla parçalanmışlık ve ayrıştırılmış sınıf, küme ve bireyler; eşitsizlik, egemenlik ve sömürüyü doğal

sayan, hep varolan ve hep varolacakmış gibi gösteren yanılsamalarla kuşatılmış durumdadır.

Bu pazarlamanın, gerçekte, bireylerin kendi yaşamlarını ve dış dünyayı tasarlamaya ve etkiliklerine yönelik yıkıcı bir şiddeti içerdiği de açıktır. Medya tekelleri, yarattıkları, moda biçim ve kavramlarla ortalama insan için taklit edilebilir, her an gerçekleştirilebilir statüler yaratmaktadır. Tarif edilen biçimlere az muhalefet/az başkaldırı, ölçülü lirizm, kendini gerçekleştirme yanılsaması ile kamufle edilmiş pragmatist ve liberal yarışmacı ahlakla, ideolojik/kültürel çağrı gücü kazandırılmaktadır. Bunların tümü, verili yaşam biçimlerinin egemenlik ve eşitsizlik ilişkileri içerisinde süren rutin rasyonalize edilmesi amacını taşımaktadır. Burada, çalışanların kendi maddi konum ve işlevleri gereği sahip oldukları gerçek yaşamı değiştirme gücüne, hiçbir yerde ve hiçbir şekilde atıf yapılmaz. Zaten esas olan böyle bir gücün bu ideolojik/kültürel mekanizmalar aracılığıyla bizzatihi sahibince gayrimeşru görülmesini sağlamaktır.

Kapitalizmin tüketim ideolojisine tutsak kılınmış ve durmaksızın çoğaltılan moda mitoslarıyla, verili yaşam biçimine eklenmeye zorlanan birey, ciddi huzursuzluklar içerisinde. Huzursuzluk, kendi maddi gerçekliğiyle hiçbir zaman tam anlamıyla ulaşamayacağı, ulaştığında da anlam bulamayacağı mitoslarla arasındaki uçurumdan kaynaklanmaktadır. Çünkü çağdaş mitoslar, antik mitoslar gibi bir ulaşmazlık noktasında değildirler. Mitosu tarif eden şeyleri içerdiği ideolojik motivasyon ve önerilen biçimde tüketir, onun gibi davranırsanız, siz de bir mitos olabilirsiniz! Vaaz edilen budur.

Temellerini entellektüel düzeyde herkesi kuşatan genel bir özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ütopyası üzerine kurmuş olan burjuva devrimi, daha iktidarın ertesinde bu öğeleri soyut bir söylevin süsleri haline getirmişti. Bugün söz konusu olansa, tam bir iflas durumudur. Buna rağmen kapitalizm, egemenlik ilişkilerinde hiçbir esaslı değişiklik olmaksızın kendi paradigmasının iflasını kendi lehine kullanmakta ve her türlü egemenlik, sömürü ve eşitsizlik ilişkisini alternatifsiz ideolojik ve kültürel varoluş tarzı olarak sunmaktadır. Bu sunuşun kazandığı her başarı ideolojik çağrı mekanizmasını güçlendirmekte, verili yaşam biçiminin olası tek biçim olduğu yanılsamasını daha da yaygınlaştırmaktadır. Bu yanılsatıcı gücü, kitlelerin genel itaatini veya suskunluğunu sürekli kılmada sistemin kazandığı bir mevzi olarak değerlendiren eleştirel bilincin başkaldırısı ise; yine bu bağlamda kitlelerle buluşma olanağını giderek ve hızla yitirmektedir. Böyle bir nokta-

da oluşan karamsarlık, entellektüel yaşamda ciddi bir anlam kayması oluşturmıştır. 'Temsili demokrasi' ve liberel pazarın tehdidi altında, herşey için çok geç kalındığı duygusu, medyanın gerçeği bilmek hakkını gaspeden, anlama ve algılama pratiklerini pazarın taleplerine göre düzenleyen yapısı, tüm bunlar tüketim toplunun 'keyif verici' olanaklarıyla birleştiğinde karamsarlık, entellektüel ataletle dönüşmektedir. Ortaya çıkan sonuç, kapitalist sistemin tüm krizlerine karşın, elde ettiği en büyük başarılarından biridir.

Aydınlar ve özelde sanatçılar açısından şu nokta çok önemlidir: Geleceği tasarlamak, gelecek bilgisini üretmek ve toplumsal düzeyde mücadelesini vermek üzere yola çıkan her insan, etkinliğini, bir dil kurmak ve pratik üretmek olmak üzere iki düzlemde gerçekleştirir. Ne var ki aydınlanmacı teorik yapılarda ortaya çıkan krizler ve yaşanan güven bunalımı dikkate alındığında dil kurmak düzleminde etkinlikte bulunmak alabildiğine zorlaşmıştır. Gerçekliği kavramak ve alternatifler oluşturmak anlamındaki bu güçlüğün arzu düzleminde amaçlanan üzerine bir ipotek koyduğu açıktır. Bu iki düzey arasındaki mesafe arttıkça bunalım ve atalet de yoğunlaşmaktadır. Bu olumsuzluktan çıkış noktası sadece inanç ve ahlak pratikleri olmaz. Çünkü bu pratikler, bilgi üretim pratiklerinde yaşanan güçlüklerin ortadan kalkmasına paralel olarak gerçek güçlerini gösterebilirler. Umudu besleyen şey, tek başına ahlak ve inanç değil; aynı zamanda süreçleri çözümlerebilmek yeteneğine sahip bilgi ve bilincir. Uğruna mücadele verilebilecek anlamlı bir amaca, ancak bu tür bir bilinçlilikle ulaşılabilir. Burada kastedilen bilincin türü, asgari anlamda kapitalist manipülasyonun yanıltıcı etkisinden uzaklaşmayı başarabilmiş bir gerçeklik bilincidir.

Sistem, içine aldığı insanların ayrı ayrı çıkarlara sahip parçalanmışlığını ideal bir durum olarak sunmakla, birleşik bir çıkarın olabileceği gerçeğini daha baştan örtmeye çalışmaktadır. Herkesi bağlayan genel ahlaki ilkelerin varolduğu tezi, burjuva ideologları tarafından bir zamanlar, gelişen kapitalizmin siyasi çıkarları için kullanılmıştı. Bugün burjuva ideolojisi, büyük bir ikiyüzlülükle bu tür ahlaki varsayımların olanaksız olduğunu iddia etmektedir. Burjuva manipülasyonu, tümel olana algılama ve yansıma düzeylerinde saldırmakta; kendisine karşı oluşabilecek her türlü bütünsel başkaldırının olanaksızlığını empoze etmeye çalışmaktadır. İşte, bozulma da bu noktada gerçekleşmiş ve yaygınlaşmıştır. Algılayış, alışkanlıklarla tüketim olanaklarının çakıştığı arzulanma noktasında

oluşmaktadır. Böyle bir noktada oluşmuş bilinçten başkaldırıca yeni toplumsal mücadele biçimlerinin inşası lehine bir tavır beklemek, çok zordur. Zor olması, karamsarlık ve ataletin gerekçesi olmamalıdır. Ortada gerçekten bir 'sorun' olduğuna göre 'çözüm' de vardır. Burada ifade ettiklerimiz, sanat pratiği alanında, bu sorunları çözmek için başlatılan bir tartışmanın öncülleri olarak algılanmalıdır.

Burada saptamaya çalıştığımız, elbette ki yaşanan ve sürekli manipüle edilen gerçekliğin bütünü aydınlatmak, günümüz ortalama insanının karşılaştığı ideolojik /kültürel şiddetin kaynak, etki ve sonuçlarına tüm boyutlarıyla açıklık getirmek savında değildir. Konumuzla bağıntılı olarak düşünüldüğünde, özetle şu söylenmelidir: Kapitalizm, aktardığımız çerçevede, ürettiği kültür ile sonuçta, insanı tanımlayan bir edim olarak tasarlama ve uygulama etkinliğinin dönüştürücü gücünü tahdit ve tehdit etmek üzerine kuruludur.

Temel anlamlarından birisi de sanatçının içindeki soyut gelecekteki projeksiyon yaparak bugünü eleştirmek olan sanatsal üretim ve etkinliğin sahibi sanatçının bu koşullardaki durumu nedir?

Bu soruya vermeye çalışacağımız yanıtlar, tek tek sanatsal faaliyet alanlarında zenginleştirilmesi gereken başlangıçlardır.

Sanatçı bugün, tüm sanatsal üretim süreçlerini ve bu süreçler dolayısıyla biçim bulun ilişkilerini kapitalist pazarın kuşatması içinde gerçekleştirmektedir. Herşeyin satılır/satın alınır olduğu bir yalancı cennette, kendi eyleminin özgüllüğü çerçevesinde dünyayı anlatma, öyküleme, yeniden şekillendirme ediminin yanılsamalar ve mitler dünyasının sağır edici efektleri karşısında nasıl güdükleştğini, kakafoninin boğuntusuna düştüğü ve etkisizleştiğini, doğrudan sürecin içinden yaşamaktadır.

Sanatçı bildirisini daha çok insana ulaştırabilmek için pazara girmek zorundadır. Pazara girdiğinde ise bildirisi gerçek niteliğini yitirmektedir. Pazardan uzakta yalnızlığın, ulaşamamanın çaresizliği içindedir. Bir anlamda Cassandra Çaresizliği olarak nitelenebilecek böyle bir durumda, birçok sanatçı önce eyleminin sonuçları, sonra da eylemin anlamı karşısında ağır sorularla yüzyüze gelmektedir. Kitle iletişim ve sanat pazarının içinden türeyen egemenlik ve eşitsizlik ilişkileri, sanatçının özenle korumaya çalıştığı iç-evrenine büyük bir rahatlıkla sızmaktadır. Bu ilişkiler, sanatçıyı ya bozuşturucu etkilerini başlatarak sanatçı olmaktan çıkarmakta, ya da direnme yolunu seçenler açısından ciddi sorunlar yaratmaktadır.

Herşeyden önce sanatsal metin-nesne, kendi ortaya çıkışındaki amaçsal çerçeveden tümüyle bağımsız olarak pazara sokulmaktadır. Pazar, rekabet demektir. Rekabet ise, sanatsal değil, ticari bir pratiktir. Her türlü rekabet ilişkisi, sonuçta gizli veya açık bir hiyerarşi yaratır, eşitsizlik üretir; eşitsizlikler de genelde egemenlik nedeni/kaynağıdır. Sanatsal metnin dolaşım ve tüketim süreci, bugünkü koşullarda nesnel olarak amaçlanan etkinin çarpılması, bozulması ve tazeliğini yitirmesine açık bir iklimde gerçekleşmektedir. Sanatçı daha başından yapıtı yoluyla yaratmak istediği etkinin yozlaştırılması, tasarladığı anlam bütünlüğünün parçalanarak kaybolması tehlikesi yüzyüzedir. Kültürün bir eğlence nesnesi anlamının, bir kitsch'ler silsilesi haline getirilerek sanatsal pratiklerin (varoluşları aleyhine) altüst olduğu koşullarda; sanat ürünü, konum ve işlevini tamamen dışına fırlatılmakta ve parçalanmaktadır. Böyle bir ortamda sanatsal olanı belirlemek, sanatsal olmayanla arasındaki sınır çizgilerini çekmek, izler-okur çevreyi sanatsal üretim sürecine çağırarak bir sanat pratiği tasarlamak ve uygulamak, giderek gü çelmektedir. Medyanın dolaşım kanallarına girmeksizin, onunla şu yada bu biçimde uzlaşma ve eklemlenme içine girmeksizin 'tanınma' ve 'tüketilme' olasılığı hemen hemen yok gibidir. Sanatçının yapıtlarını alan, okuyan, izleyenlerle gerçek ve dolaysız bağları nerede ise tümüyle kopmuştur. Detaylar bir yana, medya burada gerçek anlamda bir Büyük Birader rolündedir.

Sanatsal üretim özgürlüğünün nesnel koşulları kısıtlanmış durumdadır. Sorun sadece sanatsal tüketim pratiğinin anlatılan türde bir tehdit altında olması değildir. Aynı zamanda sanatçının kimliği de, aynı düzeyde ciddi bir tehlike altındadır. Bir tarafta bilginin ve sermayenin, bir tarafta cehaletin ve sefaletin merkezileştiği; bunun dışındaki herşeyin paramparça olduğu bir ortamda, herhangi bir sanat nesnesini bir ileti haline dönüştürmeyi, yalnızca tüketimi değil, aynı zamanda üretme bilincini paylaşmayı önemli bunalımlarla yüzyüze olan sanatçı nasıl sağlayacaktır? İç-bütünlük nasıl kurulacak? Sahicilik nasıl sağlanacaktır? Bunalımın ve itirafların estetize edilmesinin dışında, başka çare yok mudur? Parçalanmış ve nevroza terk edilmiş sanatçı kimliği, aynı düzeyde mevrotik ürünlerin/yapıtların değişmez gıdası mı olacaktır? Sanatçı kendi varoluşunun ahlaki/estetik nedenlerini, parçalanmaya yüz tutmuş kimliğinin, hangi parçasında bulacaktır? Kırılmış aynanın görüntüsü nerede birleşecektir?

Bu sorunlar, çağımız aydın-sanatçının ortak sorunlarıdır. Ve kuşkusuz ki bir çoğu daha

önce de defalarca ortaya konmuş ve değişik açılardan irdelenmiştir. Sorun, bizi kadir-i mutlak olmayan veya en azından bu iddiada olmayan asgari yanıtların kapısına getirmektedir; bilinç temelinde tasarlama ve etkinlikte bulunma! Çıkış noktası, bu olmalıdır.

Sistem bugün, bu doğrultuda eşitsizlik ve egemenlik ilişkileri varolduğu sürece, buna karşı çıkacak sanatçıların varolacağına da farkındadır. Bu nedenle, kullandığı ideolojik/kültürel çağrı mekanizmalarına direnenleri, yine aynı mekanizmanın silahlarıyla dize getirmeye çalışmaktadır. Bükülmeyen eller için de çare bulmakta; bunlar ya medyanın dolaşım kanallarına sokulmamakta ya da sokulduğunda ise, asimile edilmektedirler. Abartılı büyütmeler, dahi çocuklara yapılan övgüler, sanatçının akıl dışılığına/'çılgınlığına' yapılan vurgular, 'biz sanatçıya saygı duyarız' ikiye bölünmüşlüğü, bilinmezlik ve mistifikasyon duygusunun bilgi aleyhine yüceltilmesi, bütün bunlar deyim yerindeyse sistemin bükemediği eli öperek kirletmeye çalışmasından başka bir şey değildir.

Kültür sanat ortamı, adeta her türden laçkalık, ikiye bölünlülük, bayağılık ve sorumsuzlukla, pazardan geldiği açıkça ortada olan hiyerarşik bir disiplini bir arada barındırmaktadır. Bu olumsuz durum sanat pratiği için alternatifi olmayan en ideal konum olarak vaaz edilmektedir. Bu adeta bir kültür garden party'sidir. Kapitalizm, kendi egemenliğine itiraz edemeyecek hale getirmek istediği bütün kişilikleri bir çok-seslilik ve demokrasi yalanyıyla bu party'ye devet ediyor.

Tam anlamıyla reddin, tasarım ve buna bağlı etkinliğin, hayata geçirilmesi koşuluna bağlı olduğu açıktır. Verili gerçekliğin tahakkününe karşı çıkış geleceğe ertelenebilecek bir tavır değildir. Karşı çıkış tavrını hayata geçirmek üzere yola çıkanların önlerinde, öncelikle, kendi düzlemlerinde egemenlik ve eşitsizlik ilişkilerini bilinçle saptama ve tasfiye etmek sorunu vardır. Sonucu mevcut egemenlik ve eşitsizlik ilişkilerini yaratan her türlü faaliyet; tasarlama ve üretme biçimleri ile paylaşılmamış ve mülkiyete dönüşmüş uzmanlaşma süreçlerini ve sanat/ hizmet sözcüklerini bir arada kullanan 'teorik' jargonları kuşkuyla karşılamak ve ısrarla sorgulamak gerekmektedir.

Söylenenlerle bir kopuş tasarlanmaktadır. Bu kopuşun kültür sanat alanında sistemin hegemonyasını kırmayı önermek olduğu açıktır.

BİR KOPUŞ DÜŞÜNCESİ VE SANAT HAREKETİ DÜŞÜNCESİ

Her kopuş, bir tasarımın ve bu tasarımın

kendisini gerçekleştirdiği bir eylem zemininin üzerinde yükselir. Herşeyden önce, gövdesinden kopulan ideolojik 'bütün'ü belirleyen temel öğelerin sonuna kadar sorgulanması gerekmektedir. Bu sorgulama, bilgisine varış da birlikte değiştirme cesareti ve böyle ahlakla beslenmiş bilincin işidir. Eğer 'bütün'ün hareketini tanımlayan bir dil ve pratikten sözdebilirsek, bundan kopmak; yeni bir dil, yeni bir iletişim biçimi kurmak ve bu sayede yeni bir pratik üretmektir. Bu bir karşı-dil ve karşı-pratiktir.

Sanat alanında karşı-dil kurmak ve karşı-pratik üretmek ne anlama geliyor?

Bu soruya aşağıda vermeye çalışacağımız yanıtlar, geniş bir tartışmanın kuşkusuz ki yalnızca öncülleridir.

Bizim, kopuşu gerçekleştirmek istediğimiz gövde kapitalizmin bütüncül gövdesi denebilecek ideolojik/ kültürel bütün adına meşrulaşmış ve merkezileşmiş iktidarların, iktidar biçimlerinin tümüdür. Karşımızda politik, ideolojik, etik, cinsil, kültürel/toplumsal bütün alanlara yayılan bir iktidar ve iktidarlar dizini vardır. Kırılmasını hedeflediğimiz burjuva hegemonyasını hem amacı, hem aracı olan bu kütle doğası gereği sadece baskı aygıtlarında değil, yatak odalarından işyerlerine kadar gündelik yaşamın her alanında ve her gün kendisini yeniden üreten bir mekanizmada somutlanıyor. Bunu söylemekle iktidarın kullanıldığı alanlardaki gücün, örütlü yapısına işaret etmiş oluyoruz. Karşı-dil oluşturmak isteyen, kopuşu ve kopuşun pratiğini üretmek isteyen insanlar bunu hangi alanda yaparlarsa yapsınlar, diğer alanlardaki karşı çıkışlarla bağlantı içinde ele almak zorundadırlar. Diğer alanlardan bağımsızlığı seçen bir karşı-çıkış, iktidar için ciddi bir tehlike oluşturmak bir yana giderek sisteme eklemlenen bir pratik olmaya yazgılıdır. Gerçekte iktidarın asıl sorunu, hayatın çeşitli alanlarındaki muhalefeti gayrimeşru ilan etmek, yani ona katlanamamak değildir. Farklı alanlara dağılmış muhalefetin meşruiyetini parçalamak ve bileşik bir muhalefet gücünün oluşumunu önlemektir. Sorun, burjuva hegemonyasını kırmak ve gündelik yaşama dayatılan iktidarların parçalanması olarak düşünüldüğünde, sanat pratiği açısından şu söylenmelidir: Eğer sanat pratiği günümüz insanının bilmek ve sanat yapmak hakkını ortadan kaldıran her tür eşitsizlik, sömürü ve egemenlik ilişkilerinin reddi ilkesine oturmuş bir arayış ise; bu arayışın gündelik yaşamın değişik alanlarında üretilen diğer karşı çıkış pratiklerine karşı duyarsız kalması mümkün değildir.

Olası örgütlü bir sanat pratiğinin diğer muhalif pratikler karşısındaki duyarlılığından

sözetmek, kendi kopuş projesini bloke etmez. Tersine güçlendirir. Sömürü sisteminin ortadan kalktığı, her türlü egemenlik ve eşitsizlik ilişkilerinin kaldırıldığı bir topluma ulaşmayı amaçlayan toplumsal mücadelenin politik, ideolojik, etik ve estetik toplumsal/kültürel tüm düzeylerde ayrı, ancak bağlantısal olduğunun kabulü, bileşik bir muhalefete de olanak sağlar.

Şurası bilinmelidir: Toplumsal mücadele kendisini oluşturun özgün alanlardan sadece birinin mücadele biçimine indirgenemez. Mücadele, bu alanlarda ve alanlar arasındaki ilişkilerin bağlantısal birlikteliğinde somutlanır. Bu öğeler ve alanların ayrı kimliklerle varolmaları, açıktır ki, topyekün muhalefet pratiğinin dışında kalmaları anlamına gelmemektedir. Tam tersine, bütün toplumsal düzey ve alanların dönüştürülmesi mücadelesinde, topyekün muhalefetti gerçekleştirmek anlamını taşımaktadır.

Sanat pratiğinin özgüllüğünü belirleyip diğer muhalif pratiklerle ilişkisine işaret etmeye çalıştık.

Sanat pratiği tüm toplumsal etkinlik biçimleri arasında erişilmez bir noktaya konulmuş bir pratik olarak görülmediği gibi diğer muhalif pratikler karşısında silik bir kimlikle varolan ve kendisine özel hizmet kategorisi içerisinde işlev biçilmiş bir pratik olarak da görülmemelidir. Sanatı, politikanın mücavir alanı kabul eden ve kendinde doğal bir vesayet hakkı gören eğilim ve uygulama girişimlerine nereden ve nasıl gelirse gelsin kesin bir şekilde karşı çıkılmalıdır.

Sanatın diğer muhalefet pratikleriyle ilişkisine işaret eden bu saptamalar, ancak pratik içerisinde gerçek bir anlam kazanabilir ve ancak pratik içerisinde maddi bir deney oluşturabilir. Tekil karşı çıkışlarımızın bir hareket fikriyle birleşmesi, kelimenin tam anlamıyla bu tasarının kuvveden fiile çıkarılmasıdır. Fiile çıkış bugün burada öngöremeyeceğimiz farklı, yeni biçim ve bileşenleri ortaya çıkartabilir. Sözcükler ve saptamalar, ancak böyle bir durumda gerçek anlamını kazanacaktır. Şu an yapılabilecek olan ise eleştirel şiddeti içimizden geçirmeyi de ertelemeyi, bugüne kadar oluşmuş pratiklerin olumlu ve olumsuz deneylerini değerlendirmek yoluyla bir ön hukuk oluşturmaya çalışmaktır. Böyle bir hukukun hayat karşısındaki dayanıklılığını ise, bizzat pratiğin kendisi gösterecektir.

Sanatsal alanda sanat hareketi dolayısıyla bir kopuşu ve yeninin üretimi bağlamında bir toplu etkinin dilini ve pratiğini üretmek anlamına gelmektedir. Sanat ürününün üretilişi koşullarından dolaşım kanallarına gidişine ve

insanlarla buluşmasına dek, verili bir ortam içerisinde şekillenmesi, onun diğer etkilere açık bir toplumsal pratik olduğu anlamına gelir. Sanat derken, bağımsız bir değişkenden değil, üretiliş koşullarından başlayarak konum ve işlevine göre okunabilen bir toplumsal etkidenden söz ediyoruz. Bu anlamda, sanat üretenini de dolaşım kanalları aracılığıyla ulaştığı insanlara da dolaylı ya da doğrudan etkilere maruz bırakan bir pratiktir. Sanatsal beğeni denen sonuç açıkça çağın ve toplumun karşısında bir konum almaktır. Bu konum, ya varolanı koruyan ideolojik çağrılara katılmakla, ya da bunlara karşı bir müdahale ile sonuçlanabilir. İkinci durum genellikle bir gelecek tasarımı izdüşümünü bulur. O halde, sanat pratiği bütün 'mahsumiyetine' rağmen dönüştürücü bir pratiktir. Görevi ve işlevi elbette tümüyle gelecek tasarlamak değildir. Ancak, bugünü ve bugünkü toplumsal formasyonu eleştirmek yoluyla başka bir biçimin soyut da olsa varlığına işaret eder. Açıkça buna duyulan ilgi ve arzuyu hissettirir.

Burada bir sistem-dışılaktan, bir karşı-pratikler manzumesinden söz edilmiş oluyor. Bunlar, sistem tarafından meşru veya gayri-meşru görülmesine bakılmaksızın sanat pratiğinin gerçek varoluşu için meşru olan koşul ve konumlardır. Bu koşul, konum ve pratikler, gerek varolan sanat pratikleri ve iktidarları, gerekse diğer toplumsal düzeylerdeki egemen pratikler ve iktidarlar açısından doğaldır ki kabul edilebilir olmaktan uzaktır. Öyleyse bu durumun, belli riskleri olacaktır. Muhalif sanat pratiğinin köktenci red tavrının, kendi üretim mekanizmalarından, dağıtım, ileti ve dolmaşım araçlarına kadar tüm örgütlülük yapısı bu riskler nedeniyle her koşulda süreklilik taşıyacak yöntem ve biçimlerin tasarlanmasını zorunlu kılar. Bu, sanat pratiğinin kendisini verili koşullara göre ayarlamayıp, onları kendi varoluşunu olanaklı kılacak şekilde değiştirmeye ve dönüştürmeye zorlaması demektir. Bu red tavrı verili koşulların bilgisini, onlara uymak için değil onları dönüştürmek, olmazsa ayırım çizgisini çekmek için gereksinir. Çünkü baştan bu yana anlatılagelen bir kopuşu öngören bir sanat pratiği için, bugün herşeyden önce gerekli olan, 'varolanın tavizsiz eleştirisi'

Bütün anlatılanlardan, 'Modern Toplum' olarak adlandırılan örgütlü saldırganlığın, bütün toplumsal düzeylerde gerçekleştirilmesi gereken, ancak, bizim burada sanat pratiği düzeyinde gerçekleştirmeye çalıştığımız örgütlü bir direnişle karşılanması gerektiği gibi bir sonuç olarak ortaya çıkmış oluyor.

Böyle bir karşı saldırı, deyim uygunsu . sanat için tek umuttur. ■

Stalin savunulmadan olmaz

KOMÜN dergisine açık mektup;

Yayın çizginiz hakkında; bugüne kadar çıkardığınız Komün sayıları, devrimci kamuoyunu belli ölçülerde bilgilendirdiğinizi düşünüyorum. Bu politikanın içinde, özellikle farklı yaklaşımların kamuoyuna sunulması noktasında bilinen bir iddia sahibi olduğunuzda az-ço' bilinmektedir.

Devrimci bir yayın organında, devrimci bakışın esas alınması zorunludur ve günümüz koşullarında aynı zamanda mutlaka gereklidir de Devrim ile karşı devrimin kıyasıya bir kavgaya tutuştuğu devrimin ve devrimci kazanımların, devrimci perspektiflerin kiskançlıkla savunulup korunması gerektiği bir dönemde yukarıdaki zorluluğun öneminin daha da artacağı, arttığının sizler tarafından da farkedildiğini düşünüyorum. Ve doğal olarak farkına varılan her şeyde doğru ve olumlu yönde bir yol izlemesinde beklenir.

Derginizde doğru, yanlış dökümantasyonunu yapmak yanlış değilim. Böyle bir çabaya yönelmenin gereği de yoktur ki, ayrıca ihtiyaçta değildir. Ancak bu, derginizde çıkan kimi makale ve yazılar hakkında görüş belirtmemin/belirtilmesinin önünde engel olmasa gerek.

Göndereceğim bu kısa mektubumda, yazarlarınızdan M. Oruçoğlu'nun 'Ulusal Ayaklanmalar Tarihsel İlerleyişi Hızlandırıyor' makalesindeki bir noktada belirtilen görüşlere ilişkin olacaktır.

Yazar makalesinde, bir dizi söz sarfediyor. Edebi "üstünlüğü"nü de kullanarak pek çok konuya giriyor. Dikkatle okunduğunda, sonuçlar, koymak için ne büyük gayretler içine girdiği görülüyor. Çok büyük iddiaların sahibi portre görüntüsü vermeyi de ihmal etmiyor. Ne varki bu kadar 'yeteneğe' rağmen, devrimci bakış açısını terketmekte hiç te zorlanmıyor. Yan yana getirdiği ve alt alta sıraladığı kelimeler yığnında sosyalizme, ML'e, ML önderlere dil uzatmakta tereddüt etmiyor. Günün modasını iyi tutturmuşa benziyor. Bu modayı devrimci saflara aktarmaya çalışıyor devrimci mevzilerde açılmak istenen bir gediğe, bu mevziden taş düşürmeye koyuluyor. Devrimcinin görevinin devrimci mevziyi sağlamlaştırmak olduğunu unutuyor, yada bi-

lerek böyle davranmayı seçiyor. Üstelik yaptıklarının sosyalizm için olduğunu eklemeyi ihmal etmiyor. bir ölçüde tutunmaya çalışan ML adına ML'e saldırma kervanına aktif bir biçimde katılıyor. Bu noktadaki aktifliği ayrıca iyi kötü biliniyor.

Ulusal sorun, sosyalizm ve ulusal sorun vb. konusunda öteden beri ML'e çok yönlü saldırıların yapıldığı biliniyor. Ekim Devriminden çok öncelere dayanan saldırı kampanyalarının, Ekim ve sonrasında da aktif olarak yürütüldüğü konuyla ilgilenen herkesin bilgisi dahilindedir. Bu saldırılar hiç bir zaman durmadı durmayacaktır. Özellikle de Kuruşçev revizyonistiyle başlayıp Çar Boris'le en doruk noktasına varan bu saldırı kampanyası giderek boyutlanarak sürüyor. İşin bu tarafını kavramak zor değilse, çünkü herşey açıktan cereyan ediyor. Fakat bir diğer saldırı cephesi devrimciler ve ML 'ler için daha büyük tehlike içeriyor. Bunun nedenleri üzerinde daha bir titizlikle durmak gerekiyor. İşin içerisine giyotin değil, pamuk ipliği giriyor ve bunun tehlikesi artıyor. Bundan ötürü devrimcini görevi, hele hele, ML'ni görevi dahada büyüyor. Ve şüphesiz bu görev çağrısı, her tür saldırıya karşı daha çok çalışmayı dayatıyor. Oruçoğlu diğer şeylerin yanısıra şunları söyleme cüretini gösteriyor:

"Çok uluslu devletlerde her zaman bir egemen ulus, bir büyük ulus, bir ağabey ulus var olmuştur. İnsanlığın gelmiş geçmiş en demokratik devleti olan Ekim Devrimi devletinde, büyük ulus, egemen ulus, ağabey ulus kültürünün kalıntıları vardı. Stalin'in, metal ve maden işçilerinininkini andıran, o muhteşem, mağrur proleter ruhunda, korkunç Ivan'dan Büyük Petro'dan, Kutuzov'dan hiçmi renkler, çizgiler yoktu? HİÇ BİR ŞEY SAF DEĞİLDİR." (Komün, sayı 18 sf. 10)

İnsanoğlu bir şaşırmasın (!) Şaşkınlığını, son anda 'felsefe' maharetiyle gizlemeyi becerememiş.

Yazarın dürüst davranmadığını önce belirlemek gerekiyor. Madem "çok uluslu devletlerde her zaman var olmuştur." diyorsun, öyleyse ayrıca Ekim Devrimine "en demokratik" methiyesi düzerek kelime yığını önümüze sürmene ne gerek var!. Herkes çok iyi bilmelidir ki, Ekim ile başlayan Sovyetler Birliği devle-

tide çok uluslu devletlerden bir tanesidir. Sana göre zaten "Her zaman ağabey ulus var ola gelmiş" ise o zaman Ekim ile başlayan sosyalist Sovyetler Birliği devleti "ayrıntısını" öne çıkarmasının ne alemi var? Açık davranmayı öğütleyip, kapalı oynamanın kimsenin hayrına bir katkı yapmadığını bildiğimiz koşullarda, bu tavır yazarı fazla bir şey kazandırmaz. Yazının bütünlüğü ele alındığında yazarın asıl görüşünün alıntıdaki birinci cümlede vücut bulduğu görülecektir. Dolayısıyla ikinci cümleyi eklemesinin hiç bir değeride kalmıyor.

Kalıntılardan dem vurarak 'keşif' yapılmış tavrılarına girmek yanlıştır. Önemli olan kalıntıları mevcut tarihi geçmiş koşulları içerisinde değerlendirebilmektir. Temcit pilavı gibi habire ısıtıp sunmanın hiç bir değeri olmaz. Nitekim olmuyorda. ML'ler hiç bir zaman, mücadele ederek, esas olarak yenmeyi başardıkları olumsuzlukları kalıntıları olmadığını ileri sürmediler. Artıkların gizlenmesi tavrını şiddetle reddettiler. Aksine; kötünün, olumsuzun eskinin geriye kalanını açığa çıkarma, ona karşı toplum bilinci geliştirme ve süreç içerisinde yok etme hedefini sürekli olarak canlı tuttular ve yaşamları boyunca böyle davrandılar. Bunun en tartışılmaz örneğini Lenin-Stalin yoldaşlar pratikte gösterdiler.

Yazar hızını alamıyor. Karalamaya devam ediyor. ML'e, sosyalizme saldıran koroda daha aktif bir göreve soyunuyor. ruhunu temizlemeyi kafasına sokmuş. Beynini durduruyor ve gözlerini kapatarak başlıyor ağzını açmaya. Ardından devrimci bir dergide Stalin yoldaşa küfür etmeye sıra geliyor.

Proletaryanın büyük klasiklerinden STALIN yoldaş, ML'nin ideolojik dünya görüşünü savunmayan biri tarafından (ve fakat kendisine sosyaliste diyen bay Oruçoğlu cephesinden) "Büyük Petro", "Korkunç İvan" "renk" ve "çizgi"leriyle devrimci kamuoyuna teşhir edilmeye çalışılıyor. Bu teşhire Komün dergisi de sayfalarında yer vererek ortak oluyor. Bu bir saldırıdır, karalamadır. Devrimci ahlakla ilgisi olmayan bir yaklaşımdır. Tarafsız gibi gözükten burjuvaların da gerisine düşülmüştür.

Komün dergisinin adı geçen yazarın mevcut ibretlik makalesini sayfalarına alarak Salin yoldaşa saldırı kampanyasına bu düzeylere de varan katılımını şiddetle protesto ediyorum.

STALIN SAVUNULMADAN M-L SAVUNULAMAZ.

A. CANİK

"İşçi memur el ele genel greve"

15 Temmuz 1992 çarşamba günü, İstanbul Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nde çalışan bir grup memur (hemşire ve doktor), iktidarın son verdiği zammı yetersiz bularak, yürüyüşe geçti. C blokta çalışan 50 kişilik bir grup, alkışlar içinde kortej oluşturdu. Memurların istemleri; "grevli, toplu sözleşmeli sendika hakları ve bir an önce, yapılan zamların yeniden düzenlenmesi" idi.

Bir memur, aynen şöyle diyordu: "Yaşam için gerekli olan ücreti bizler belirlemeliyiz." B bloğa giderken, kortejden sloganlar yükselmeye başlıyor: "memurlar el ele", "vur vur inlesin iktidar dinlesin", "sadaka istemiyoruz"... B blok önünde, grup daha da büyüyor ve protestoyu ifade eden alkışlar yükseliyor.

Bu arada yol trafiğe kapanıyor. Baş tabiplik önüne kadar gidiliyor. Bir slogan daha yükseliyor; "işçi-memur el ele genel greve". Baştabiplik önünde, memurlar oturma eylemi yapıyor. Yine protesto alkışı ve sloganlar yükseliyor ve toplanan memurlar maaş bodrolarını yakıyorlar.

Bir grup hemşire şöyle diyor: "Bu verilen ücretle geçinmemiz imkansız bir şey, bunlar bizlere sadaka mı veriyorlar". Aynı zamanda, "nöbet paralarımız çok az ve çocuklarımıza nöbet sırasında bakacak kimse bulamıyoruz. Sağlık koşulları yaşama elverişli değil" diyorlar.

Gördüğümüz gibi çalışanların çeşitli sorunları var. Ve bu sorunların çözümünü için de birlikteliği, danışmayı ve seslerini yükseltmeyi savunuyorlar.

Eyleme, 100-150 kişi gibi çok az bir grup katılım sağladı.

BİR MEMUR

İNTER YAYINLARI

Ankara Cad. No: 31 Kat: 4 / 51
Çağaloğlu-İST. Tel: 519 16 16

J.V. STALİN ESERLER

CİLT: 11
1928 — Mart 1929

Leninizm Dizisi: 7. Defter PROLETER DEVRİMİN STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ

J.V. STALİN
ESERLER CİLT: 12

Nisan 1929 — Haziran 1930 (ÇIKIYOR)

ÇIKTI

LENİNİZM DİZİSİ

- LENİNİZM NEDİR? 1. Defter..... 16.500
- PROLETER DEVRİMİN TEORİSİ 2. Defter..... 16.500
- PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ 3. Defter..... 14.500
- SOSYALİST İNŞANIN ZAFERİ UĞRUNA MÜCADELE 4. Def..... 14.500
- TARIM VE KÖYLÜ SORUNU 5. Defter..... 20.000
- ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGE SORUNU 6. Def..... 24.000
- PROLETER DEV. STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ 7. Def..... 14.500
- ESERLER Stalin Cilt: 1 1901—1907..... 35.000
- ESERLER Stalin Cilt: 2 1907—1913..... 35.000
- ESERLER Stalin Cilt: 3 1917..... 35.000
- ESERLER Stalin Cilt: 4 1917—1920..... 38.000
- ESERLER Stalin Cilt: 5 1921—1923..... 35.000
- ESERLER Stalin Cilt: 6 1924..... 35.000
- ESERLER Stalin Cilt: 7 1925..... 30.000
- ESERLER Stalin Cilt: 8 Ocak—Kasım 1926..... 30.000
- ESERLER Stalin Cilt: 9 Ara. 1926—Temmuz 1927..... 30.000
- ESERLER Stalin Cilt: 10 Ağus.- Aralık 1927..... 35.000
- ESERLER Stalin Cilt: 11 1928 - Mart 1929..... 35.000
- ESERLER Stalin Cilt: 12 Nis. 1929 - Haz. 1930 (Çıkıyor)
- ESERLER Stalin Cilt: 15 [SBKP(B) TARİHİ] 1938..... 38.000
- MATERYALİZM VE AMPRİOKRİTİZİZM I Lenin..... 27.000
- MATERYALİZM VE AMPRİOKRİTİZİZM II Lenin..... 30.000
- POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı Cilt: I (1955)..... 40.000
- SENDİKALAR ÜZERİNE I MUHAREBE OLARAK GREV Losovsky..... 18.000
- SENDİKALAR ÜZERİNE II MARX VE SENDİKALAR Losovsky..... 24.000
- TARİH ÇARPITICILARI SSCB Enf. Bürosu-Stalin..... 20.000
- PARTİ KONGRE RAPORLARI Malenkov-Kruşçev..... 27.000
- ÖRGÜTLENME ÜZERİNE Lenin—Stalin 3. Baskı..... 20.000
- KADIN VE SOSYALİZM A. Bebel (Tam Metin)..... 50.000
- KADIN SORUNU ÜZER. MELS-Komintern ve C. Zetkin 3. Bas. 32.000
- KADIN SORUNU ÜZE. SEÇ. YAZILAR C. Zetkin 2. Baskı 24.000
- POLEMİK (1963) (Dokuz Yorum)..... 50.000
- PROLETARYA DİK. TARİHSEL DENEYİMLERİ..... 10.000
- FRANSIZ DEVRİMİNİN KISA TARİHİ A. Soboul..... 20.000
- ANTI-SEMİZİZM ve YAHUDİ SORUNU I. Rennap..... 14.500
- YAHUDİLİĞİN ÇÖKÜŞÜ Otto Heller..... 35.000
- LENİN'DEN ANILAR N. Krupskaya (3 Kitap Birarada) 45.000
- BİRÇOK HAYAT YAŞADIM A. Kollontai (Otobiyografi)..... 45.000
- SELAM YAŞAM ATEŞİ Nikolai Ostrovski..... 24.000
- ÇİN HALKININ SAVAŞI Agnes Smedley..... 27.000
- TOPRAĞIN KIZI Agnes Smedley..... 27.000
- DEVRİM YILLARI -1905- S. Mstislavski (Tarihi Roman)..... 38.000
- ÜYE MİSİN? ... ÜYE MİYDİN? H. Keil..... 27.000
- ÖZGÜRLÜK P. Wahlöö (Roman)..... 24.000
- BRECHT'İN LAİ-TU'SU R. Berlau (Der. H. Bunge) (Biyografi)..... 30.000
- KILLARI YOLUNMUŞ MAYMUN Güney Dal (Roman)..... 30.000

100.000 Liradan fazla siparişler %30 indirimli olarak gönderilir.

Eder. Ali Yavuz Çengelöğlu 666467 No'lu Posta Çek hesabına yatırıp,
havale makbuzunun fotokopisini listenizle birlikte adresimize gönderiniz.

AVRUPA DAĞITIMIMIZ: BARIŞ BUCHHANDLUNG
Solingerstr. 1 41 Duisburg 11 — DEUTSCHLAND